

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN
TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ ÜZERİNE BİR ALAN
ARAŞTIRMASI:
SULTANGAZİ İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Önder ATAŞCI

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüdayi SAYIN

İstanbul, 2019

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN
TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ ÜZERİNE BİR
ALAN ARAŞTIRMASI:
SULTANGAZİ İLÇESİ ÖRNEĞİ

Önder ATAŞCI

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüdayi SAYIN

İstanbul, 2019

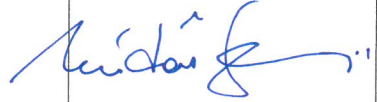

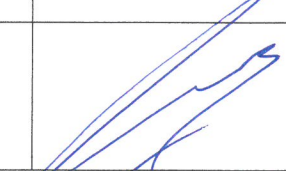
T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı 141302026 numaralı yüksek lisans öğrencisi Önder Ataşçı'nın, "İstanbul İlinde Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Uyum Süreci Üzerine Alan Araştırması: Sultangazi Örneği" adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20/03/2019 tarih ve 2019/06 -17 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 01/04/2019

Öğretim Üyesi Adı ve Soyadı		İmzası
1.	Tez Danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Hüdayi SAYIN	
2.	Jüri Üyesi Prof. Dr. Ersin ERKAN	
3.	Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Pelin YANTUR	

İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

01/04/2019..

Adı-Soyadı

Önder ATAŞCI

[Signature]
İmzası

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın tüm aşamalarında bana katkı sunan, içten ve samimi tavırlarıyla beni sürekli motive eden değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hüdayi Sayın'a teşekkürü bir borç bilirim. Bana her zaman destek olan eşim ve oğluma katkılarından dolayı minnettarım.

Önder ATAŞÇI

ÖZ

GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI: SULTANGAZİ İLÇESİ ÖRNEĞİ

Önder ATAŞCI

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüdayi SAYIN

2019 MART

Suriye 1963'te Baas Partisi'nin yaptığı askeri darbeden sonra olağanüstü halle yönetilmeye başlandı. 1970 yılından bu güne kadar Esad rejimi yönetilmektedir. Muhaliflerin Özgürlük mücadelesi ve talepleri yıllarca sert bir şekilde bastırıldı. Tunus'ta başlayarak Ortadoğu coğrafyasının birçok ülkesine sıçrayan ve Arap Baharı olarak isimlendirilen süreç, Suriye'de iyice karmaşıklaşarak bugün uluslararası bir soruna dönüştü. 2011 yılının Mart'ında Dera'da reform isteğiyle başlayan protestolar, diğer kentlere de sıçrayarak Esad yönetiminin karşısında bir muhalefete dönüştü. Esad ülkedeki olayları sonlandırmak için bazı politik kararları uyguladı. Muhalifler, Esad'ı samimi bulmadıklarını söyleyerek gerilimi de artırdılar. Buna karşın Esad olayları kanlı bir biçimde bastırmayı deneyerek ülkeyi bir iç savaşın içine çekti. 2011 Haziran ayında çok sayıda Suriyeli Türkiye'ye sığındı. İç savaş başladığında ilk gelen Suriyeliler genellikle Suriye'ye yakın bölgedeki konteynır ve çadır kentlere yerleştirildi. Eylül 2017 itibariyle Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin her iline dağılmış durumdadır. 2018'in sonunda geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı 4 milyona yaklaştı. Türkiye halkı ile bir uyum içerisinde yaşamaları sürecin sürdürülebilirliği açısından hayati öneme sahiptir. Konuya dair tez çalışmasında İstanbul iline bağlı Sultangazi ilçesinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik durumlarının tespiti, talepleri, sorunları, ileriye dönük planlarının neler olduğu hakkında anket yöntemi kullanılarak alan araştırması yapıldı. Araştırma verileri SPSS programı yardımı ile analiz edilip yorumlandı. Yapılan değerlendirmeler ışığında geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların yasal statüden yoksun olmalarından kaynaklı iş hayatına dâhil olmakta

sıkıntı yaşadıkları ve bu sorundan kaynaklı olarak da en başta maddi sıkıntılar olmak üzere, beslenme, eğitim, sağlık, barınma ve beslenme alanlarında önemli problemler yaşadığı görülmektedir. Bu tür sıkıntıların sığınmacıların topluma entegre olmasının önünde büyük engeller oluşturduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Geçici Koruma, Eğitim, Toplumsal Uyum

ABSTRACT

INVESTIGATION ON THE FIELD OF SOCIAL ADAPTATION PROCESS OF THE SYRIANS UNDER THE PROTECTIVE PROTECTION: SAMPLE OF SULTANGAZI DISTRICT

Political Science and International Relations

Thesis Advisor: Dr. Instructor Hüdayi SAYIN

2019 MARCH

After the military coup of the Baath Party in 1963, Syria began to be ruled as a state of emergency. Syria has been ruled by the Assad regime since 1970. The struggle and demands of the opponents for freedom were suppressed for years. Beginning in Tunisia, the process that has spread to many countries of the Middle East geography and was called the Arab Spring. It has become an international issue after getting more complicated and chaotic in Syria. The protests in Dera, which started with the desire to reform in March 2011, also spread to other cities and turned into an opposition against Assad's administration. Assad enacted some political decisions to end events in the country. The opposition also said that they did not find Assad sincere and increased the tension. On the other hand, Assad has sucked the country into a civil war by trying to suppress the events in a bloody manner. In June 2011 a large number of Syrians took refuge in Turkey. When the civil war began, the Syrians who came first were usually placed in containers and tents in the region close to Syria. Since September 2017 Syrian refugees have spread to all of the provinces across Turkey. By the end of 2018, the number of Syrians under temporary protection approached 4 million. It is vital to live in harmony with the Turkish people(public) for Temporary Protected Syrians in terms of the sustainability of the process. In this thesis study, a survey was conducted to determine the socio-economic status of Syrian refugees living in Sultangazi district of Istanbul province, their demands, problems and their prospective plans. The research data were analyzed and interpreted with the help of SPSS. In the light of the evaluations made, it is concluded that the Syrian refugees under temporary protection have difficulties in being included in the business life due to their lack of legal status and they have significant problems in the

fields of nutrition, education, health, shelter and nutrition. It has been seen that such problems create great obstacles to the integration of asylum seekers into society.

Keywords: Migration, Temporary Protection, Education, Social Cohesion

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	ixi
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR	xvii
1. GİRİŞ	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU	4
2.1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN BAZI TEMEL KAVRAMLAR	4
2.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	9
2.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	9
2.4. ARAŞTIRMADAKİ SAYITLILAR.....	10
2.5. ARAŞTIRMADAKİ SINIRLILIKLAR	10
2.6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	10
2.7. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	10
2.8. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	10
2.9. VERİLERİN ANALİZİ.....	11
3. GÖÇ OLGUSU.....	12
3.1. GÖÇ KAVRAMI	12
3.2. GÖÇÜN NEDENLERİ VE TARİHİ SEYRİ.....	14
4. SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ	25
4.1. ARAP BAHARI ÖNCESİ SURİYE'DEKİ DURUM VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ	25
4.2. ARAP BAHARI SONRASI SURİYE'DEKİ SURECİN GELİŞİMİ.....	27
5. SULTANGAZİ İLÇESİ.....	31
5.1. GENEL HATLARIYLA SULTANGAZİ İLÇESİNİN TANITIMI.....	31
5.2. SULTANGAZİ İLÇESİ SEÇİM SONUÇLARININ ANALİZİ	35
5.3. SULTANGAZİ İLÇESİNDEKİ GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİ.....	41
6. TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ.....	45
6.1. UYUMU SÜRECİ OLGUSU	48
6.2. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN TOPLUMSAL UYUMU	48
7. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	45

7.1. KATILIMCILARIN CİNSİYET, YAŞ, MEDENİ DURUM BİLGİLERİ.....	48
7.2. KATILIMCILARIN GÖÇ SÜRECİ ÖNCESİ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERİ	51
7.3. KATILIMCILARIN TÜRKİYE'YE GELİŞ NEDENLERİ VE YILLARI VE KAMPLARDA YAŞAMA ORANLARI	53
7.4. KATILIMCILARIN TÜRKİYE'DEKİ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERİ	55
7.5. KATILIMCILARIN EĞİTİM SEVİYELERİ, EĞİTİME ERİŞİM OLANAKLARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	58
7.6. KATILIMCILARIN TÜRKÇE YETKİNLİKLERİ	62
7.7. KATILIMCILARIN BARINMA İMKÂNLARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	66
7.8. KATILIMCILARIN İŞ PİYASALARINA KATILIM OLANAKLARI VE GELİR DÜZEYLERİ.....	73
7.9. KATILIMCILARIN BESLENME, SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİ VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	80
7.10.KATILIMCILARIN UYUM SÜREÇLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ	88
8. SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA	98
EKLER.....	103

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sultangazi İlçesi Nüfus Sayısı	32
Tablo 2: Sultangazi Mahalle Nüfusları	33
Tablo 3: 2018 Yılı Sultangazi İlçesi Ortalama Kira Maliyetleri	34
Tablo 4: 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Sultangazi Oy Dağılımı	37
Tablo 5: Sultangazi Belediye Başkanları ve Partileri	40
Tablo 6: 2017-2018 Yılı Sultangazi İlçesi Geçici Eğitim Merkezlerindeki Kurum ve Öğretmen Sayıları	42
Tablo 7: 2017-2018 Yılı Geçici Eğitim Merkezlerimiz İlkokul Öğrenci Sayıları	43
Tablo 8: 2017-2018 Yılı Geçici Eğitim Merkezleri Ortaokul Öğrenci Sayıları.....	44
Tablo 9: 2017-2018 Yılı Geçici Eğitim Merkezlerimiz Lise Öğrenci Sayıları	45
Tablo 10: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	48
Tablo 11: Sultangazi GEM'deki Suriyeli Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	48
Tablo 12: Katılımcıların Yaş Dağılımı	49
Tablo 13: Katılımcılardan GEM'deki Suriyeli Öğretmenlerin Yaş Dağılımı	49
Tablo 14: Katılımcıların Eğitim Seviyesine Göre Medeni Durumları	50
Tablo 15: Katılımcıların Cinsiyete Göre Medeni Durumları.....	50
Tablo 16: Katılımcıların Suriye'deki Mal Varlıkları	51
Tablo 17: Katılımcıların Suriye'deki Hayat Şartları.....	52
Tablo 18: Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Sebepleri	53
Tablo 19: Katılımcıların Ailelerinden Suriye'de ki Çatışmalarda Yaralanan Ya da Hayatını Kaybedenlerin Oranları	53
Tablo 20: Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılı	54
Tablo 21: Katılımcıların Mülteci Kampında Kalma Verileri	54
Tablo 22: Katılımcıların Türkiye'deki Hayat Şartları	55
Tablo 23: Katılımcıların Devletten Yardım Alma Oranları.....	56
Tablo 24: Katılımcıların Temel İhtiyaçlarını Karşılarken Yardım Aldıkları Yerlerin Dağılımı	57
Tablo 25: Katılımcıların Eğitim Bilgilerinin Dağılımı	58

Tablo 26: Katılımcılardan GEM’deki Suriyeli Öğretmenlerin Haricindeki Suriyelilerin Cinsiyete Göre Eğitim Bilgilerinin Dağılımı	59
Tablo 27: Katılımcılardan GEM’deki Suriyeli Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Eğitim Bilgilerinin Dağılımı	59
Tablo 28: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Türkiye’de Eğitime Erişim Sorunları	60
Tablo 29: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Türkiye’de Eğitim Hizmeti Almak ile İlgili Yaşadığı Sorunlar	61
Tablo 30: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Türkçe Yetkinlik Düzeyleri	62
Tablo 31: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Türkçe Yetkinlik Düzeyleri	63
Tablo 32: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Türkçe Öğrenme Zorluğu Verilerinin Dağılımı.....	63
Tablo 33: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Türkçe Öğrenme Zorluğu Verilerinin Dağılımı	65
Tablo 34: Katılımcıların Eğitim ve Medeni Durumlarına Göre Türkiye’de Barınma İle İlgili Sorunları	67
Tablo 35: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Türkiye’de Barınma Sorunları	68
Tablo 36: Katılımcıların Eğitim ve Cinsiyet Durumlarına Göre İkametlerinde Yaşayan Kişi Sayısı.....	70
Tablo 37: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre İkametlerinde Yaşayan Kişi Sayısı	71
Tablo 38: Katılımcıların Eğitim ve Medeni Durumlarına Göre İkametlerinde Yaşayan Kişi Sayısı.....	72
Tablo 39: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Çalışma Durumları.....	73
Tablo 40: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Çalışma Durumları.....	74
Tablo 41: Katılımcıların İşkollarına Göre İstihdam Şekilleri.....	75
Tablo 42: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Düzenli Gelir Durumları.....	75
Tablo 43: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Düzenli Gelir Durumları	76
Tablo 44: Katılımcıların Türkiye’de Çalıştığı Yere Göre Aylık Gelir Düzeyleri	77
Tablo 45: Katılımcıların Türkiye’de İstihdam ile İlgili Sorunları	78
Tablo 46: Katılımcıların Türkiye’de İstihdam Sorun Türleri	79

Tablo 47: Katılımcıların Türkiye’deki Aylık Geliri ve Hanelerindeki Kişi Sayısına Göre Beslenme Sorunları.....	81
Tablo 48: Katılımcıların Türkiye’deki Aylık Gelirine Göre Beslenme ile İlgili Yaşadığı Sorunlar	83
Tablo 49: Katılımcıların Türkiye’de Psikolojik Sorun Yaşama Durumu.....	84
Tablo 50: Katılımcıların Yaşadığı Psikolojik Sorunlar	85
Tablo 51: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Türkiye’de Sağlık Hizmeti Almak ile İlgili Sorunları	86
Tablo 52: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Türkiye’de Sağlık Hizmetine Erişim Sorunları	87
Tablo 53: Katılımcıların Oturduğu Semt Hakkındaki Düşünceleri	88
Tablo 54: Katılımcıların Türkiye’deki Komşuluk İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri.....	89
Tablo 55: Katılımcıların Türk İnsanıyla İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri.....	90
Tablo 56: Katılımcıların Kamu Görevlileriyle İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri.....	91
Tablo 57: Katılımcıların Üçüncü Bir Ülkeye Göç Etme İsteği	92
Tablo 58: Katılımcıların Suriye İç Savaşı Sonrası Ülkelerine Geri Dönme İstekleri.....	93
Tablo 59: Katılımcıların Türk Devletinden Talepleri.....	94

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 2009 Yılı Yerel Seçimlerde Partilerin Oy Dağılımı	35
Şekil 2: 2011 Yılı Sultangazi Genel Seçimleri Partilerin Oy Dağılımı.....	36
Şekil 3: 2014 Yerel Seçimlerde Partilerin Oy Oranları.....	38
Şekil 4: Sultangazi 7 Haziran - 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları	38
Şekil 5: 2018 Cumhurbaşkanı Seçim Sonuçları	39
Şekil 6: 2018 Milletvekili Seçim Sonuçları	40

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Sultangazi İlçesi Haritası	32
Fotoğraf 2: Sultangazi İlçesi Genel Görünüm	37
Fotoğraf 3: Gazi Mahallesi Bodrum Katta İkamet Eden Suriyeli Ailenin Çocukları.....	57
Fotoğraf 4: Zübeyde Hanım Mahallesi Bodrum Katta İkamet Eden Suriyeli Gençler	66
Fotoğraf 5: Gazi Mahallesi Barajyolu Gecekondu Bölgesi	69
Fotoğraf 6: Zübeyde Hanım Mahallesi Bodrum Katta İkamet Eden Suriyeli Gençler	80
Fotoğraf 7: Sultangazi'de İkamet Eden Genç Suriyeli Sığınmacı Çiftin Oturma Salonu.....	82

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AK Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
GEM	: Geçici Eğitim Merkezleri
GK	: Geçici Koruma
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SP	: Saadet Partisi
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YDSK	: Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi

1. GİRİŞ

Göç; insanların doğup büyüdüğü toplumu terk edip, yasal sınırların dışına çıkarak farklı toplumlara dâhil olma durumudur.¹ Göçün nedenleri arasında daha iyi koşullarda yaşamak, daha iyi bir eğitim almak, daha iyi bir iş bulmak ve en önemlisi de güvenli barınma, yaşamı tehdit eden unsurları azaltmak, mümkün ise ortadan kaldırmak, sayılabilir. Göç bazen kişisel bir tercih ile bazen sosyal ekonomik nedenden dolayı bazen savaş ve baskı yönetiminden uzaklaşarak yaşamsal tehditlerin azaldığı bir yere taşınmak ile tarif edilebilir.² İnsanların sorunlarına çözümler üretmek üzere farklı toplumlara dahil olma durumu dünyayı küreselleştirmektedir.

Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan ekonomik bütünleşme ise sınırları tüm devletleri ilişkili hale getirmiştir. İletişim ve ulaşımdaki gelişmelerle birlikte, insanların bir yerden farklı bir yere geçici yahut kalıcı olarak sınırların ötesinde ilişki kurması kolaylaşmıştır. Genellikle, köylerden kente yapılmış olan iç göç ile toplumsal ve ekonomik sebeplerle yapılan uluslararası göç, “azgelişmiş olan ülkelere gelişmiş olan ülkelere doğru” gerçekleşmektedir.³ Göç sebeplerinden biri de dünyadaki nüfus oranı ile kaynaklar arasındaki dengesizliklerdir. Bu dengesizliklerden dolayı göç mecburi bir hal almaktadır. Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusun artması ile birlikte durağanlaşan nüfus işgücü arzı oluşturmaktadır. Az gelişmiş olan ülkelerin nüfus fazlalığı ve oradaki kaynakların yetersizliğinden dolayı insanlar göç etmektedir. Bunlara ek olarak kapitalizm, göçmen işçileri birçok kez ekonomik bunalımlar için bir güvenlik zırhı olarak kullanmıştır. Göçmenler, kendilerini istihdam eden güçlü devlete ve merkezindeki finans kapitaline kayda değer faydalar sağlamıştır. Göç sayesinde oluşan işgücü gelişmiş ülkelerin sınaî verimliliklerini arttırmış ve aynı zamanda kendi işçilerine de yukarı yönlü devingenlik sağlamıştır.⁴

¹ Hüdayi Sayın, Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği, *Doktora Tezi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2010, s.19-21.

² Sayın, a.g.e., s.19-21.

³ Sayın, a.g.e., s.4.

⁴ Sayın, a.g.e., s.4.

İnsani ve toplumsal gelişmelerin hızlanmasında, kültürlerin ve uygarlıkların karşılıklı etkileşiminde göç önemli bir yer tutar.⁵ Uluslararası göçler, yarattıkları sonuçları itibariyle sosyal, siyasi ve ekonomik bakımdan toplumlar ve devletler için büyük öneme sahiptir. Göçün tarihi insanlık tarihi kadar eski olsa da bilhassa küreselleşmenin dinamosu iletişim ve ulaşımdaki teknolojik gelişmeler sayesinde son iki yüzyılda artmış ve yarattığı etkiler açısından önemli bir yer tutmuştur.⁶

Göçün uluslararası boyutta ele alınması, “göçün fikir, sembol ve maddi bir kültür olarak dolaşımını kapsayacak biçimde ele alınmasına olanak tanımaktadır.” Toplumlara ilaveten devletler de göçlerle birbirine ekonomik, siyasi ve kültürel bağlarla bağlanmaktadır.⁷

Tahminlere göre; 1965’te dünyada 75 milyon göçmen vardı ve bu göçmenler o günkü dünya nüfusunun %2,3’nü oluşturuyordu, 2050 yılında dünya nüfusunun 8.7 milyar ve göçmen sayısının da 230 milyona çıkacağı öngörülürken dünya nüfusunun göçmen nüfusuna oranının %2,6 olacağı tahmin edilmektedir.⁸ Türkiye’ye coğrafi konumu nedeniyle göç alan veya göçe transit ülke konumundadır. Dolayısıyla, göç ve göç ilişkin sorunlar Türkiye açısından önemlidir. Özellikle göçmenlerin zamana yayılan kalış süreleri ve neredeyse kalıcı olmaları durumunda topluma uyum ve bütünleşmeleri önem arz etmektedir.

Suriyeli göçmenlerin ülkemizde topluma uyum sağlamasına yardımcı olmak ve onların uyumlarını kolaylaştırıcı çözümler üretmek doğru tespitlerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Hem ülkemizin geleceği açısından hem de insani bir görev olarak ülkemizde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşamlarını insanca sürdürececek koşullara ulaşması, okul çağındaki çocuklarının okullaşması ve her insanın yaşamını sürdürmek için ihtiyaç duyacağı gerekliliklerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde 4 milyon civarında geçici koruma altında Suriyeli bulunduğu bahsedilmektedir. Savaşın ne kadar süreceğinin ön görülememesi, savaş sonrası güvenli yaşam koşullarının oluşmasının zaman alacağı ya da Türkiye’de yaşamaya karar vereceklerin olacağını

⁵ Sayın, a.g.e., s.22.

⁶ Mehmet Gökay Özerim, Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası, *Doktora Tezi*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Programı, 2012, s.1.

⁷ Sayın, a.g.e., s.22.

⁸ IOM, 2003, a.g.e., s.4-5.

varsayarak geleceği planlamak, ülke ekonomisi ve toplumun bu yeni grupla kültürel olarak kaynaşarak toplumsallaşması açısından hayati önem taşımaktadır. Bu yüzden özellikle gelecek planlanması yapılırken geçici koruma altındaki gençlerin dinamik, donanımlı bireylerler olarak yetiştirilmesi onların sunacakları katkının pozitif anlamda bir ilerleme sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Suriyeli göçmenlerin uyum sürecindeki sorunları aşıldıkça onların üretkenliği artacaktır. Türk toplumuna uyumlarının kolaylaşması vesilesiyle kendilerini toplumun değerli bir yesi olarak görecek ve motive olacakları varsayılmaktadır. Bu tür çalışmalar sürecin daha başarılı bir şekilde yönetilmesi açısından kitlenin beklentilerini anlamak, makul taleplerini yerine getirmek ve sıkıntılarını azaltarak sürecin önündeki olumsuzlukların azaltılmasında rol alacağı ne sürülebilir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin bir başka sorunu da eğitimidir. Bu sorunu birkaç başlık altında ele almakta fayda var;

1. Eğitime devam etmesi gereken fakat çalışmak zorunda olan çocuklar ve eğitimi yarım kalmış gençler,
2. Eğitime devam edebileceğinden habersiz olanlar,
3. ngrlemeyen diğer sebepler.

Bu çalışmanın temel amaçlarından biri toplumsal uyum sürecinde tespitlerde bulunmaktır. Gençlerin ve çocukların eğitime dâhil edilebilmesi ile eğitim kim olursa olsun her bireyin temel haklarından bir olmanın yanında toplumsal uyumu mümkün kılacak en önemli sosyalleşme ortamıdır. Bunun yanında iyi şekilde eğitim alarak sosyal, teknolojik olarak donatılmış göçmenler toplumsal sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Dünyanın her yanında nitelikli ve üretken işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle geçici koruma altındaki Suriyeli gençlerin ve çocukların eğitimi nemslenmelidir. Zira g; çok yönlü etkileri olan bir travmadır. Göçmenler, göç ettikleri yerlerde kendini güvende hissetmek için kendi iç dayanışmalarını geliştirirler. Geleneksel değerlerini koruyarak toplumda var olmaya çalışırlar. Bu durum gittikleri şehirlerde kendileri için ayrı mahalleler oluşturmalarına

sebepler olur. Oluşturdukları “etnik ve hemşerilik dayanışmaları” bazen de mafyalaşmaya dönüşerek toplumsal ayrılıktan olumsuz sonuçlar doğabilir.⁹

Bu çalışma, yukarıda altı çizilen sebeplerle birlikte kendisine yeni bir yaşam alanı arayan ailelerin, çocuk ve gençlerin eğitimi başta olmak üzere birçok konuda olumlu ve olumsuz durumlarının araştırılması alan araştırması ile yapılacak buna ilaveten eğitimin toplumsal uyuma katkısı ölçülmeye çalışılacak ve Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunların azaltılması ve muhtemel çözümlere dair ipuçları vermeyi hedeflemektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU

Göç olgusunu çeşitli yönleriyle inceleyen farklı disiplinlerden çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye'nin toplumsal yapısına uyum süreci sırasında ortaya çıkan olumlu ve olumsuz etkenler araştırılacaktır. Ayrıca geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşamlarına dair birçok konu hakkında tespit yapmaya, yapılan olumlu ve olumsuz tespitlerin dünyadaki benzer göç hareketleri ile karşılaştırılması yapılarak özgünlüğünün tartışılmasına ve Suriyeli ailelerin çocuklarının eğitime katılımını, katılımdan sonraki sürecin ne şekilde sürdürüldüğünü açıklamaya çalışılacaktır.

Suriyeli ailelerin Türk kültürü ile ne derece kaynaştığını, gençlerin ve çocukların ne kadarının eğitime dâhil olduğunu ya da çalışmak zorunda olduğunu, yaşadıkları sorunlar, karşılaştıkları zorluklar İstanbul ili Sultangazi ilçesinde anket çalışması ile tespitlerde bulunulmaya gayret gösterilecektir.

2.1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Göçmen (Migrant); Göç eylemini gerçekleştirmiş olan kişiye göçmen denir. Göçmen olabilmesi için göç eyleminin gönüllü olarak yapılması gerekmektedir. “Gönüllülük” ve “yer değiştirme” göçmenliğin tanımlanmasındaki iki ana unsur olarak kabul edilmiştir. Göçmen statüsü ise; göç edilen ülkenin göç kanunları çerçevesinde göçmene tanınmış olan yasal statü şeklinde ifade edilmiştir.¹⁰

⁹ Sayın, a.g.e., s.19-21.

¹⁰ Olcay Erkıral Tavas, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde Uluslararası göç yönetimi stratejisi (bir model önerisi), *Doktora Tezi*, Ankara, Gazi Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı,2015, s.13.

BM'e göre göçmen; bir yıl veya daha fazla zaman için göç etmiş olan kişilerdir.¹¹ Göçmen herhangi bir nedene bağlı olarak vatandaşı olduğu ülkenin coğrafi sınırlarını dışına çıkararak, başka bir ülkeye geçici veya kalıcı biçimde yerleşmek üzere giden kişilerdir.¹² Onun ile birlikte göçmen tanımı ülkeden ülkeye değişmektedir. Örneğin, ABD kendi sınırlarında doğan göçmen çocuğuna otomatik vatandaşlık verirken, Almanya ise ülkesinde doğmuş olan göçmen çocuklarını göçmen olarak nitelendirmektedir. Bunun yanında bazı ülkeler kendi sınırları dışında doğmuş olan çocuklara anne veya babalarının etnik kökenine bakarak vatandaşlık vermektedir. Bu duruma Yunanistan örnek verilebilir. İsrail gibi bazı devletler çocuklar ülke dışında doğmuş ise vatandaşlığı için gerekli koşulları sağlayanlara vatandaşlığını ülkeye girme koşulunu sağladıktan sonra vermektedir.¹³

Geçici Göçmen: kendi ülkesinde yaşam koşulları iyileşene kadar vatandaşı olmadığı bir ülkede kısa, orta ve uzun vadeli sürelerde kalmak isteyen kişidir.

Kalıcı Göçmen: vatandaşı olduğu ülkeye dönmek istemeyen, göçtüğü ülkede yasal oturma izni olarak veya yerleşmesini sağlayacak vatandaşlık gibi yasal araçları kazanmak isteyen kişidir.¹⁴

Sözleşmeli işçiler grubu: Belirli bir süreliğine çalışmak üzere farklı bir ülkeye gitmiş olan kişilerden meydana gelmektedir. Bu grubu oluşturan işçiler, genellikle vasıfsız veya yarı vasıflıdır.

Yasa-dışı göçmenler: Bazen yasal olmayan yollarla gittikleri veya yasal olarak gidip de vize süresi dolduğu halde gittikleri ülkelerde kalan veyahut turist vizesi ile çalışmaya devam edenlerden oluşmaktadır. Bu grupta yer alan göçmenler göç ettikleri ülkede, kayıt dışı ve çok zor şartlarda çalışmaktadırlar. Bilhassa son yıllarda, dünyanın birçok yerinde ve özellikle ülkemizde bu grup içerisinde yer alan göçmen sayısında çok hızlı artış olduğu gözlenmektedir.¹⁵

Nitelikli işgücü ya da profesyoneller: Yüksek eğitim seviyesine sahip ve buna bağlı olarak bir niteliğe sahip; bir ülkeden ötekine alması diğerlerine göre daha kolay

¹¹ Tavas, a.g.e., s.13

¹² Sayın, a.g.e., s.16.

¹³ Tavas, a.g.e., s.13.

¹⁴ Sayın, a.g.e., s.17.

¹⁵ Tavas, a.g.e., s.18.

olan gruptur. Bu grup; teknisyenler, akademisyenler, mühendisler, bilim adamları, doktorlar, yöneticiler ve öğrencilerden oluşmaktadır.¹⁶

Mülteci (Refugee); Kişinin mensup olduğu ırk, din, aidiyet, ait olduğu sosyal grup ve siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayabileceği gerçeği gibi haklı gerekçelerle vatandaşı olduğu ülkesinin dışında bulunan ve ülkesinin korumasından faydalanmayan veya korkusu sebebiyle, faydalanmak istemeyen veyahut da ülkesinde olumsuzluklar yaşandığında yaşadığı ülkesinin coğrafi sınırlarının dışında olan ve korkuları sebebiyle ülkesine dönmek istemeyen kişi olarak nitelendirilmiştir.¹⁷

Mültecilerin sahip oldukları en önemli hak, ulusal güvenlik ya da kamu düzeniyle alakalı nedenler haricinde sınır dışı edilmemesi ve geri gönderilmemesi konusundaki yasal garantidir. (nonrefoulement). 1951 Cenevre sözleşmesine taraf hiçbir devlet mülteciyi ırk, din, tabiiyet, sosyal bir gruba mensubiyet ya da siyasi düşüncelerinden dolayı yaşamı veya özgürlüğü tehdit altındaysa her ne sebeple olursa olsun ülkesine geri göndermeyecek ya da iade (refouler) etmeyecektir. Bu hükümden yararlanmanın istisnası, mültecinin bulunmuş olduğu ülkenin güvenliğini tehdit edecek bir potansiyele sahip olmasıdır.¹⁸

İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını sürdüren Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan "Türkiye ve Göç" isimli çalışma, mülteci kavramını şu şekilde tanımlanmaktadır. "*Mülteci; 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne uygun olarak, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasî düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için, vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişi. (Yabancılar ve Uluslararası "Koruma Kanunu, Md. 61)*"¹⁹

¹⁶ Şenay Gökbayrak, Gelişmekte Olan Ülkelerden Gelişmiş Ülkelere Nitelikli İşgücü Göçü ve Politikalar Türk Mühendislerinin "Beyin Göçü" Üzerine Bir İnceleme, *Doktora Tezi*, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, 2006, s.10.

¹⁷ Tavas, a.g.e., s.14.

¹⁸ Işıl Özkan, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararları Işığında Avrupa Birliği'nin Göç ve Sığınma Politikası", *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 2011, s.183-184.

¹⁹ Meltem Bostancı, "Suriyeli Sığınmacı Sorunu ve Basına Yansımalar" Anahtar Kitaplar Yayınevi, 2017, s.201.

Sığınmacı (Asylum Seeker): Bir zorunluluktan dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalmış olanları ifade etmek için bu kavram kullanılmaktadır. Buna ilaveten, yaşadığı ülkeyi terk etmeksizin mültecilere benzer sebeplerle göç etmek zorunda kalmış kişileri de anlatmak üzere bu kavramı kullanan görüşler mevcuttur.²⁰

Ayrıca sığınma talebi bireysel veya bütün bir aileyi kapsayacak şekilde yapılabilmektedir. Sığınmacılar, sığınma talebi bir sonuca bağlanıncaya kadar, sığınma talebinde buldukları ülkeye geri gönderilememektedir. Bu gruptakilerin, sığınma talepleri kabul edilirse mülteci olarak isimlendirilmektedirler.

Türk hukukuna(çıkarılan 14.09.1994 yönetmelik) göre sığınmacı, mülteci tanımındaki şartlara sahip olmakla birlikte Avrupa dışındaki bir ülkeden gelmiş olan, kendisine güvenli üçüncü bir ülke bulununcaya dek geçici oturma izni verilmiş olan kişiyi ifade etmektedir. Görüldüğü üzere sığınmacı ve Mülteci arasındaki fark Türkiye Devleti'nden korunma talep etmiş olan yabancı gelmiş olduğu coğrafi bölgedir.²¹

Diaspora; Ülkelerinin dışında yaşayan göçmenlerin koptuğu topraklarla maddi ve manevi değerlerini sürdürme biçimidir. Diaspora kavramı, kürselleşme kavramından evvel var olduğu halde kürselleşmeyle birlikte klasik ve modern olarak iki farklı bölüm şeklinde incelenmeye başlandı. Günümüzde ülkelerinden farklı bir ülkede yaşayan Yahudi, Filistinli, Rum ve Ermeniler klasik diaspora olarak tanımlanıyor. Mültecilik, misafir işçilik, ekonomik göç, etniklik, sürgün edilmiş toplumlar gibi kavramların oluşturduğu grup ise modern diaspora olarak tanımlanmaktadır.²²

Geçici Koruma; Türkiye'de yaşayan ve savaş koşullarından dolayı Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılar 'Geçici Koruma' (GK) kapsamındadırlar. GK; bireysel uluslararası koruma başvurusunun etkin bir şekilde uygulanacak bir mekanizmayı imkânsız kılacak kadar yoğun kitlesel göç olan durumlarda, Bakanlar Kurulu kararıyla yürütülmekte olan acil ve geçici bir koruma tedbiridir. Uluslararası hukuk normlarına uygun; etnik köken, din, mezhep ayırımı yapmaksızın 'açık kapı politikası', 'geri göndermeme ilkesi' ve 'temel ihtiyaçların karşılanması' olmak üzere üç ana kriteri bulunmaktadır.

²⁰ Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Hukuk*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.210.

²¹ Bostancı, a.g.e., s.201.

²² Ayhan KAYA, *Sicher in Kreuzberg Constructing Diasporas: Turkish Hip-Hop Youth in Berlin*, Bielefeld: Transcript Verlag, 2001, s.73.

11 Nisan 2014'te tüm hükümleri ile beraber yürürlüğe girmiş olan ' 6458 sayılı Kanunun 91 inci maddesi, geçici koruma statüsünü düzenlemektedir. İlgili maddeye göre; vatandaşı olduğu ülkesinden ayrılmaya mecbur bırakılmış, ülkesine geri döneme şansı olmayan, acil ve geçici olarak koruma bulmak amacıyla kitlesel bir şekilde sınırlarımıza gelmiş veya sınırlarımızı aşan yabancılara sağlanabilecek olan GK'ya dair tüm iş ve işlemlere ait usul ve esasların Bakanlar Kurulu'nca çıkarılacak farklı bir yönetmelik ile düzenlenmesi olayı hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda hazırlanmış olan Yönetmelik taslağı görüşleri alınmak üzere 53 kamu kurum ve kuruluşuna sunulmuştur. İlgili yönetmelik gereği 6458 sayılı Kanun ile geçici koruma alanında Uluslararası normlara da uyumlu geniş kapsamlı bir mevzuat hazırlanması hedeflenmiştir. "Geçici Koruma Yönetmeliği," 22 Ekim 2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlgili Yönetmelikte; Geçici Korumanın kapsamının ne olduğu, kapsamın içerdiği kişilerin hak ve yükümlülüklerinin neler olduğu, ülkede kalışlarına dair belirleyici kriterler, kayıt süreci, kişilerin haklarına gerektiğinde getirilebilecek sınırlandırmalar gibi konular düzenlenmektedir. İlgili yönetmelik bilhassa Suriyelilerin hak ve yükümlülüklerini tanımlamak açısından önem taşımaktadır. Yönetmelik kapsamına dâhil olan kişilere sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım, tercümanlık gibi hizmetler ikamet adreslerinin kayıtlı olduğu illerde olanaklar çerçevesinde sağlanmaktadır. Türkiye, uluslararası hukukun gereklikleri kapsamında Suriyelilere geçici koruma statüsü tanımakta, temel hizmetler noktasında erişimlerinin gerçekleşmesini sağlamakta ve onların geri gönderilmesi noktasında haklarını koruma altına almaktadır. Suriye'de iç savaştan kaynaklanan ve sınır bölgesinde ortaya çıkan toplu nüfus hareketlerinden dolayı Suriyelilerin Türkiye'ye giriş yapmasına izin verilmiştir. Türkiye'ye girişine izin verilen Suriyelilerin kayıtları yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir.

Suriye'deki iç savaştan dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalıp Türkiye'ye sığınan, Suriyelilerin hareketliliğini organize bir şekilde yönetebilmek, ulusal ve uluslararası hukukun normlarına uygun bir göç yönetim sistemini oluşturmak, ülkedeki

göç hareketlerini izlemek, göç konusunda etkin politikalar üretmek ve yürütebilmek için İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.²³

2.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Göçmen Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin ulusal literatürde bölgesel farklılıklar ve her bölgenin kendine has bir sosyo-ekonomik yapısının bulunduğunu ve kendine özel koşulları olduğunu varsaydığımızda yapılan alan araştırması, bu alana yapacağı katkıdan dolayı önem taşımaktadır. Türkiye artık göç alan bir ülke konumunda olduğu için şu anda ülkemizde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumla bütünleşmesi, çocuklarının ve gençlerinin eğitiminin önemi ve göçmen Suriyelilerin genç nüfusunun nitelikli hale dönüştürülmesi gün geçtikçe önem arz etmektedir. Dolayısı ile ülkemizde yaşamaya başlayan Suriyelilerin sorunlarının asgariye indirilerek toplumsallaşmalarının sağlanması, eğitim yaşındaki nüfusun eğitilerek nitelikli hale dönüştürülmesi artık milli bir mesele halini almıştır. Gelişmiş her ülke nitelikli iş gücüne sahip olmak istemektedir. Bunun yanı sıra Suriyeli göçmenlerin eğitimi onların kültürümüzü tanıması, toplumsallaşması, yasal sınırlılıklarını bilmesi ve aynı zamanda haklarını kullanması açısından büyük değer taşımaktadır.

2.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın birinci bölümünü oluşturan konuya giriş, ikinci bölümü araştırmanın amacı ve konusu, üçüncü bölüm göç olgusu, göçün nedenleri ve tarihi seyri, dördüncü bölüm Suriye'deki sürecin gelişimi, beşinci bölüm Sultangazi İlçesi, altıncı bölüm toplumsal uyum süreci konuları literatür taraması şeklinde yapılmaktadır. Yedinci bölüm bulguların anlamlandırılması ve tartışılması açısından önem taşımaktadır.

Yedinci bölümde alan çalışmasının sonuçlarının karşılaştırılmalı analizleri yapılacak, bu analizlerde aşağıdaki iki ölçek türünden faydalanılacaktır.

1. Sınıflama ölçeği,
2. Sıralama ölçeği,

²³ Bostancı, a.g.e., s.204-207.

Elde edilen bulgularla tablolar oluşturulmuş ve bu bulgular sınıflandırılarak çözümlenmiştir. Bunun ışığında tabloların sözel anlatımı objektif bir şekilde yapılarak çıkarımda bulunmuştur. Araştırmanın sekizinci bölümü Sonuç bölümünden oluşmaktadır.

2.4. ARAŞTIRMADAKİ SAYITLILAR

Anketi cevaplandıran katılımcıların görüşlerini içtenlikle yansıtacağı varsayılmıştır.

2.5. ARAŞTIRMADAKİ SINIRLILIKLAR

Sınırlılıkları şöyle sıralayabiliriz:

1. Araştırma İstanbul ili Sultangazi ilçesinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeliler ile sınırlandırılmıştır.
2. Anket çalışmasının yapıldığı; Sosyal Yardımlaşma Derneği çevresi ve Geçici eğitim merkezindeki katılımcıların oluşturduğu örneklemin taşıdığı özel koşullar.
3. Elde edilen bilgiler oluşturulan anket formundaki sorular ile sınırlıdır.

2.6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırma evrenini 2011 yılında Suriye’de meydana gelen iç karışıklıklardan dolayı Türkiye’ye göç etmiş olan ve Türkiye’nin çeşitli illerine sığınıp ve hayatını burada idame ettiren Suriyeli göçmenlerdir.

2.7. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Sultangazi ilçesinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli göçmenlerden oluşturmaktadır. Çalışmaya destek olmak amacıyla gönüllü 121 Suriyeli göçmen dâhil edilmiş ve bu katılımcılara anket uygulanmıştır. Ankete verilen cevaplar analiz edilmiştir.

2.8. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

İstanbul ili Sultangazi ilçesinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilere anket uygulanacaktır.

2.9. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizi yapılırken veriler SPSS programına işlenmiş ve bu verilerden elde edilen bilgiler yorumlanarak tespitler yapılmıştır.

3. GÖÇ OLGUSU

3.1. GÖÇ KAVRAMI

Göç; toplumsal değişim sonucu oluşan, göç alan ülkeyle beraber göç veren ülkenin de etkilendiği kolektif bir eylemdir. Nedeni ise yaşama dair tüm alışkanlıklar ile beraber hareket eder. Ekonomik, siyasi ve toplumsal nedenlerle bireylerin ya da toplulukların ülkeler arası yer değiştirmesi, bir yerleşim yerinden ayrılarak farklı bir yerleşim yerine taşınması, gitmesi durumudur. BM'e göre ise; bir grup insanın ya da bir kişinin bir coğrafi birimden başka birine, kendi ülkesinin yönetsel veya siyasi sınırlarının dışında bir ülkeye geçerek orada geçici bir süreliğine veya kalıcı olarak ikamet etmesi olarak tanımlanmaktadır.²⁴ Göç etme durumu isteğe bağlı veya zorunlu sebeplerle ortaya çıkabilir. İnsanların eğitim, sosyal, ekonomik veya başka bir sebeple kendi toplumunu terk etmesi, başka bir yerde daha iyi koşullarda hayatını devam ettirmek için gitmesi, isteğe bağlı göç olarak kabul edilir. Zorunlu göç ise doğal afetler, ayrımcılık, dinsel baskı/rekabet, etnik temizlik, iç çatışmalar ve savaştan dolayı yaşadığı yeri terk eden insanları içermektedir.²⁵ Temelde toplumsal ve ekonomik dönüşümlerle ortaya çıkan bir sonuç olan göç olgusu; toplumsal ve ekonomik dönüşümlere katkı sağlayan bir etkidir.²⁶

Göç hareketi, vatandaşı olduğu ülkenin sınırlarının aşımı açısından değerlendirildiğinde “İç Göç” ve “Uluslararası Göç” olmak üzere ikiye ayrılır. Hareketlilik, vatandaşı olduğu ülke sınırları içerisinde gerçekleşiyorsa İç Göç olarak nitelendirilirken; uzun müddet kalmak, çalışmak veya gittikleri yerlere yerleşmek amacıyla bir ülkenin sınırlarını ülkeye girmek veya ülkeden çıkmak koşuluyla çift yönlü yerine getiren nüfus hareketleri şeklinde gerçekleşiyorsa Uluslararası Göç olarak nitelendirilir.²⁷ Ülkeler arasında, liberal ekonominin yarattığı bağımlılık, küresel gelir paylaşımındaki büyük eşitsizlik, ulaşımdaki ucuzlama ve gelişmeler, gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasındaki demografik açıklığın artması ve gelişmiş ülkelerde

²⁴ *International Organisation Migration. (IOM), Managing Migration Challenges and Responses for People on the Move, 2003, s.8. <https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2003_1.pdf>*
Erişim Tarihi: 23 Kasım 2018.

²⁵ Oktay Bingöl, “Ortadoğu’da Sınır Aşan Dinamik: Mültecilik” *Yeni Ortadoğu; Aktörler, Dinamikleri ve Denge Arayışları*, Ankara: Barış Kitabevi, 2017, s.405.

²⁶ Ahmet İçduygu ve İbrahim Sirkeci, “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri”, *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Oya Baydar (der.), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1999, s.250.

²⁷ Sunday Üner, *Nüfusbilim Sözlüğü*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-17, 1972, s.78.

yaşlı nüfus olgusu gibi sebepler uluslararası göçün artmasındaki sebeplerin başında geldiği öne sürülmektedir.²⁸ Göç evrensel boyuta ulaşmış ve tüm dünyaya yayılmış bir sorun olarak günümüzde ekonomik refah amaçlı bir olguya dönüşmüştür. Birleşmiş Milletler 2006 yılı Göç Raporuna göre, 191 milyonun üzerinde insan, göçmen konumunda ve doğdukları ülkenin dışında bir ülkede yaşamaktadır.²⁹ Olguyu coğrafi açıdan değerlendirdiğinde kişilerin yaşantılarının bir bölümünü veya tamamını geçirmek koşuluyla bir yerleşim yerinden ötekine yerleşmek üzere yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirmedir. Göç meselesinin merkezinde yer alan temel unsur, insanların maddi açıdan daha iyi koşullara sahip olmak için tüm bunları gerçekleştirmek üzere koşulları daha elverişli yerlere gitmek ve buralarda iş bulmak, buralardaki birçok imkândan faydalanarak buralara yerleşmektir.³⁰ Göç insanların yaşamış oldukları coğrafi ve sosyo-kültürel bir çevreden ayrılarak, farklı bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreye girmesiyle meydana geldiğinden, bu durum hem insanları değişime hem de içinde yaşadıkları sosyo-ekonomik çevreyi değişime uğratmaktadır.³¹

Olguyu ulus devletler açısından ele aldığımızda modern ulus devletleri için öncelikli bir siyasal sorun olan göç, bir taraftan iş piyasalarının gereksinimi olan ekonomik işgücünü karşılar ve demografik dinamizme katkıda bulunurken öte taraftan ulus devletlerin egemenliklerini dayandırdığı homojen toplum yapısını bozmaktadır. Göç popülasyonu toplumsallaştığında ulusal değerlerin esnemesine vesile olurken aynı zamanda göç karşıtı yani homojen ulusun korunmasını savunan görüşleri temsil etmekte olan ırkçı partilerin de oylarında kayda değer bir artış gözlenmektedir.³²

Günümüzde göç, çok yönlü bir meseleye dönüşmüştür. Gittiği toplumu etkileyen ve içine girdiği toplumdaki etkilenen çift yönlü dinamik bir sürece dönüşen bu hareketliliğin ögesi insan olduğu için beraberinde çözüme muhtaç sorunları barındırmaktadır. Soruna bu açıdan yaklaşan Vamık'a göre "Günümüzde, Avrupa'nın ve

²⁸ Gökbayrak, a.g.e., s.8.

²⁹ Sayın, a.g.e., s.19.

³⁰ Yusuf Akan ve İbrahim Arslan, *Göç Ekonomisi*, Ankara: Ekin Basın Yayın, 2008, s.3-4.

³¹ Esmâ Durugönül, "Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler" II. *Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*, Ankara: DİE, 1997, s.95-100.

³² Sayın, a.g.e., s.22.

dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan mülteci krizinin sosyal, kültürel, dinsel, ekonomik, siyasi, hukuki ve tıbbi boyutları; sınır geçişinden sağlık sorunlarına, iskân programlarına ve güvenlik konularına ilişkin karmaşık meseleler içeriyor”.³³

Göç sonrasında ortaya çıkan uyum süreciyle ilgili olarak farklı bir bakış açısına sahip Park’a göre sessiz ve habersizce süren asimilasyon süreci sayesinde birey kendi kültüründeki sosyal tabularından kurtulur ve farklı gruplara dâhil olabilmenin kapısını açacak olan sosyal hareketliliğe dâhil olur.³⁴

Göç sonrası ortaya çıkan bir diğer mesele de bazen yaşadığı topraklardan daha iyi bir yaşam sürdürmek üzere başka ülkelere göç edenler kendi ülkelerinde sahip oldukları saygın mesleklerinden vaz geçmektedirler. Örneğin Türkiye’de öğretmenlik, muhasebecilik gibi saygın mesleklere sahip bazı kimseler kendi mesleklerinin yerine Almanya’da çöpçülük, madencilik, inşaat, ağır sanayi gibi alanlarda çalışmayı yeğlemişlerdir.³⁵

3.2. GÖÇÜN NEDENLERİ VE TARİHİ SEYRİ

Antik Romalılar, Vandallar, Moğollar, Haçlılar ve Afrikalılar dünyanın farklı bölgelerine kültürlerini ve bu diğer kültürler açısından yeni kültür olarak değerlendirilen kültüre ait insanları dünyanın değişik bölgelerine taşımışlardır.³⁶ Bu anlamda Orta Asya’daki kavimlerin M.Ö. 300-400’lerde uzun bir kuraklık döneminden sonra farklı birçok yöne doğru daha verimli topraklar ve yaşam alanı aramak üzere gitmeleri ilk göç hareketlerine örnektir. Bu hareketlilik “Kavimler Göçü” olarak nitelenmektedir. Buna benzer hareketlenmelerden biride savaşların yol açtığı göçlerdir. Örneğin M.Ö. 500’li yıllardan M.S. 1500’lere kadarki zaman diliminde, toplumlarda kıtalar arası bir hareketliliğin içinde gel-gitler yaşandı. Fetih savaşları, kazanılan yeni topraklar ya da kaybedilen topraklar ile birlikte yitirilen yaşamlar, yitirilen yaşamların yerini alan yeni yaşamlar, sömürgecilik, kölelik gibi birçok etken ile birlikte toplumların yerleşim alanları değişti. Kent devletlerinde yerleşik halde yaşayan toplulukların haricinde yaşayan göçebe

³³ D. Volkan Vamık, *Göçmenler ve Mülteciler*, Ankara: Pusula Yayınevi, 2017, s.25.

³⁴ Robert Ezra Park, “Racial Assimilation in Secondary Groups With Particular Reference To The Negro”, *American Journal of Sociology (AJS)*, Vol. 19, No. 5 ,1914, s. 606-623.

³⁵ İŞKUR (Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü), *İŞKUR: Düünden Bugüne*, İŞKUR Yayın Numarası 357, Ankara, Lazer Ofset Matbaacılık, 2011, s.10.

³⁶ Tavas, a.g.e., s.63.

topluluklar vardı. Göçebeler, oradaki savaşçı soyluların etrafında sıkı olmayan bağlar ile birbirlerine bağlanmış bir konfedere örgütlenmeye sahipti. Göçebe topluluklar hayvanlarını daha verimli otlaklara kavuşturmak üzere sürekli göçer haldeydi. Göçebe topluluklar gıda ihtiyacını et haricinde tarım toplulukları tarafından üretilen tahıl ile karşılıyordu. Bu sebeple göçebeler, yerleşik olan zengin kent toplumlarına saldırarak yağmalıyordu. Bu durum, düzenli ordu ihtiyacıyla beraber merkezleşme eğilimlerini de arttırdı. Tarım toplumlarında ise ürettikleri tahıla karşılık ihtiyaç duydukları maden, ağaç ve taş ihtiyacını karşılama isteği tüccar sınıfının ortaya çıkmasını sağladı. Böylece insan toplumu karşıt iki kamp çerçevesinde gelişti: Tarımsal üretim yapan köylüler, zanaatkârlar, tüccarlar, din adamları, krallardan meydana gelen yerleşik kent toplumu ile savaşçı soylular tarafından yönetilen göçebe topluluklar. Bu iki topluluğun yani Kent-toplumları grubu ile göçebe toplumları arasındaki bu amansız rekabet, “bir taraftan o dönemin ilkel uluslararası ilişkiler alanının temel konusunu oluştururken, öteki taraftan da merkezdeki uygarlığın çevreye yayılmasına vesile olmuştur.

Uygarlığın oluşmasında, yerleşik ve göçebe halkların kendi aralarındaki uzun rekabetin sebep olduğu kültürel etkileşimin payı büyüktür. Siyasi tarihin esas konusunu oluşturan ‘modern devlet’ ve ‘çağdaş uygarlık’ kendi içinde birbirine tezat görünen iki düşüncenin bileşimi ile meydana gelmiştir. Yerleşik topluluklarda yaratılan inanç ve itaate dayalı düşünce ile göçebe topluluklarda yaratılan kendi kendine yeterli olma durumu ve bireysel çabaya dayalı irade düşüncesi, Göçebe Fethileri getirdikleri yenileme ve canlılıkla yeni uygarlıkların ortaya çıkmasını sağladığı gibi her ömrünü dolduran ve bir süre sonra da yıkılanların yerini de başkaca bir göçebe fethi ile getirdikleri canlılık ile binlerce yıllık dönemsel değişikliğin esas konusunu oluşturmuştur.”³⁷ Savaşların yarattığı sonuçlar karşılıklı etkileşimi doğurdu ve her topluluk etkiledi ve etkilendi. Bu anlamda İndo-Avrupalı barbar kavimler M.Ö. 1700’li yıllarda doğudan gelerek Batı Avrupa’nın kıyılarına kadar yayıldılar. Savaşçı olan bu göçebeler kendilerindeki birikimi yerleşik toplumlardaki tekniklerle bütünleştirdiğinde bu günkü Avrupalı topluluklar oluştu. Öte taraftan M.S. 600’lü yıllarda İslamiyet, “bilhassa, göçebe yaşamı terk edip tarım ve ticaret yapmaya başlayan, geleneksel göçebe yaşam alışkanlıklarını yeni yaşamın gereksinimleriyle bağdaştırmakta sıkıntı yaşayan Araplar arasında tutundu.” İndo-Avrupalılar sonrasında Türkler ve en sonunda da Moğollar-hayvanlarını daha iyi otlaklara

³⁷ Oral Sander, *Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918’e*, 4. Baskı, y.y., İmge Kitapevi Yayınları, 1995, s.25-38.

ulaştırmak üzere-Batı'ya göç ettiler.³⁸ Göçlerin oluşmasında etkili olan diğeri bir etkende eğitim merkezleridir. Avrupa'da 12. ve 16. yüzyıllarda üniversitelerin kurulması, Avrupa'nın kendi içerisinde de önemli göçlerin başlamasına neden oldu. Avrupa'daki ilk üniversitelerin- Fransa'da Paris ve İtalya'da Bologna Üniversiteleri-kuruluşunda pay sahibi olan bilim insanları, öğrencilerinin ve çalışma arkadaşlarının bu üniversitelere gelmesine sebebiyet vererek önemli bir hareketlilik başlattı. Cambridge ve Oxford Üniversiteleri'yle devam eden bu süreçle bilim insanlarına cazip fırsatlar yaratılmış; yeni üniversitelerin kurulumu cazip tekliflerle davet edilen bilim insanları tarafından kurulmuştur. Göçü cazip kılmak için, yeni kurulmuş olan üniversiteler, insanlar için çok farklı ekonomik ve yaşam imkânları yaratırken; öteki taraftan hızlı bir şekilde göç eden insan gücünden dolayı kent yönetimlerinin, göçü engelleyebilmek için ölüm cezalarına varana kadar tedbirlere başvurdukları görülmektedir.³⁹ Göç tarihi açısından bakıldığında geçmişteki göçlerin göçebe toplumlar ile tarım toplumu, fetih savaşları ile şekillendiği bilinmektedir. Sanayi devrimi ile bu süreç farklılaşmaktadır. Bu süreçte işgücü göçü Sanayi Devrimi ve onun beraberinde getirmiş olduğu ekonomik ve sosyal değişimlerle kitlesel bir hareketlilik kazanmıştır.⁴⁰ Göç tarihini Türk toplumu açısından değerlendirdiğimizde ise Türk göçlerinin seyri 17. yüzyıla varıncaya kadar sürmüş, İran, Anadolu ve Balkanlardan Avrupa ortalarına ulaşmıştır. Türkler Anadolu'ya yerleştikten sonra, "Balkanlardan, trans- Kafkasya'dan ve Orta Asya'dan etnik, dini ve dilsel bakımdan farklı çok sayıda topluluk Anadolu'ya göç etmiştir. Türkler, Balkanlar'a Kafkasya'ya ve Arap Yarımadasına Türk nüfusu yerleştirirken; Osmanlı, merkezileşmesinin dayanağı "milletler sistemi" gereğince Avrupa engizisyonlarından kaçıp gelen Yahudileri Anadolu'ya yerleştirdi. İspanya'dan sürülen "120.000-125.000 civarında"36 Yahudi topluluk 15. yy.ın sonlarına doğru Osmanlı topraklarına yerleşmeye başladı. Buna benzer başka bir olay ise, Hıristiyan mezheplerinin birbiriyle verdikleri mücadelelerde, Menonitler, Anabaptist, Hügenotlar bunlara ilaveten başlangıç yıllarında Protestanlar da Osmanlı topraklarına sığınmıştı. Osmanlı, topraklarında yaşayan Hıristiyan toplulukları iç göç biçiminde iskâna tabi tutarak buldukları yerde denge kurmayı hedeflediği bölgelere yerleştirdi. Uygulanan bu iskân politikası aracılığıyla 16.

³⁸ Sayın, a.g.e., s.25.

³⁹ Stevan Dedijer, "Early Migration", *The Brain Drain*, içinde ed: Walter Adams, New York: The Mcmillan Company, 1968, s.9-28.

⁴⁰ Stalker, 1994; Solimano, 2001; Massey, 2003; Castells ve Miller, 2003.

yy.a kadar nüfus olarak çoğunluğu Hıristiyan topluluktan oluşan fethedilen topraklar Müslümanlaştırıldı.

17. yy.dan itibaren Osmanlı İmparatorluğunun gerilemeye başlamasıyla birlikte, ulusal ideolojilerin yaygınlaşmasıyla oluşan baskılarla beraber, Müslüman toplum yaşadıkları topraklarda “etnik temizlik denilebilecek bir şekilde” sürgünlere ve din değiştirmeye zorlandı ve kıyımlardan kurtulmak için Anadolu’ya geri göçmeye başladı. Diğer taraftan Amerika kıtasına yerleşmek için Kuzey Avrupa ülkelerinden göçen nüfus, yeni bir uygarlığın temellerini attı. Öte taraftan Batı Avrupa’nın ticari açıdan gelişmiş olan merkezleri Asya, Afrika ve Amerika’dan tarım, zanaat ürünleri ve kıymetli madenleri yağmalama, ticaret ve sömürgeleştirdikleri yerlerde üretimin örgütlenmesi şeklinde elde ederken “üretimin tekrardan örgütlenebilmesi” için yaygın bir köle emeğine ihtiyaç duyulmuştur. 1550’lerden başlayarak Portekizli gemiciler, Afrika’dan getirdikleri köleleri Karayipler’de şeker ve tütün plantasyonlarında çalıştırmaya başlamıştır. Buradaki durumun aksine kendi iradesiyle Avrupa’dan Amerika’ya göç etmiş olan nüfustan Güneye göç etmiş olan İspanyol ve Portekizliler değerli madenlere ulaşır zengin olarak ülkelerine dönmeyi isterken; Kuzeye göç eden Kuzey Avrupalı göçmeler, fakirlik ve dinsel baskıdan kurtulmak için aileleri ile beraber orada yaşamak üzere göç etmişlerdi. Bu göç, “işçi göçleri” olarak kabul edilen göçlerin çağdaş dönem göçlerin başlangıcını oluşturdu.⁴¹ Bu dönemde Kuzey Amerika’ya göç edenler farklı sosyal sınıftan ve farklı dinlere mensup kişilerden oluşuyordu. Bu göçmenlerin yeni yaşam alanlarında dayanışmaya ihtiyacına ek olarak onların bir arada yaşamalarını kolaylaştırıcı bir özgürlükçü ortama ihtiyaçları vardı. 1800’lü yılların ilk yarısında her işte çalışmaya razı olan bu grup, Amerika’nın nüfusu az olan batı kıyılarını mutlu ederken, yabancılardan fazla olduğu doğuda fakirliğin, taşkınlıkların ve fuhuşun artmasına sebep olmuştur.⁴² Amerika kıtası, 1861-65 yılları arasındaki dönemde, göç ve kölelik sebebi ile büyük bir iç savaş geçirdi. Afrika’daki zenciler güney eyaletlerindeki geniş tarım alanlarında çalıştırılmak için yaşam alanlarından zorla getirilip, köleleştirilmişlerdi. Güneyde tarımsal alanda çok ağır şartlarda çalıştırılan zenci kölelere sanayileşmiş olan Kuzey eyaletlerinde ihtiyaç duyulmasından dolayı köleliğin yasaklanmasını hedefleyen bir iç savaşı başladı. Yoğun

⁴¹ Abdelmalek Sayad, “Çifte Yokluk: Göç Ederken Kurulan Hayallerden Göçmen Olmanın Acılarına”, Çev. Bediz Yılmaz, *Toplumbilim Göç Sosyolojisi*, Özel Sayısı, 17, 2003, s.26.

⁴² Esin Yılmaz-Başçeri, “Uluslararası Göç”, Sönmezoğlu, Faruk (Der.), *Uluslararası Politika Yeni Alanlar Yeni Bakışlar*, İstanbul: Der Yayınları, 1998, s.490-491.

göç alan bir başka adreste Avustralya kıtasıdır. 17. ve 18. yüzyıllarda göç alan kıta başlarda genellikle suçluların kalıcı olarak göç ettiği kıta iken, 1830'lu yıllarda suçlu olmayanların da yerleşmesiyle Yeni İngiltere'nin kurulma çabaları artmıştır. Avrupa 1800 yılların ortalarında başlayan endüstri devrimine ev sahipliği yaptı. Dünya tarihinde önemli bir yere sahip Fransız Devriminin getirdiği liberal ve ulusçu fikirlerle beraber gelişen endüstrinin gereksinim duyduğu işgücü, köyden kente bir iç göç başlattı. Böylece endüstriyel alanda istihdam edilmek üzere kentlere göç başladı. İnsan nüfusunun yoğunlaştığı kentlere, o yüzyılın ikinci yarısında kitlesel göçler oldu.

19. ve 20. yy. iki büyük Dünya Savaşına ve buna ilaveten sayısız bölgesel savaflara sahne oldu. Bu savaflar sonucunda kitlesel göçler olmuş ve bu savaflar toplumsal yapıların çökmesine neden oldu. Bu dönemde ulus devletler, vatandaşlarını vergi ödeme ve askerlik yapma görevlerine benzer görevlerle kendilerine bağlayarak ve ülke sınırları içerisinde de diğer ülke vatandaşlarına pasaport ve vize uygulamaları başlatarak kendi ülke vatandaşlarını diğer devlet vatandaşlarından ayırttırdı. Göçü kontrol etmek üzere gereksinim duydukları, vatandaşlarıyla uyum sağlayacak göçmenlere davet siyaseti uyguladılar.⁴³ Tarihsel olarak göçlerin yoğunlaştı dönemler mevcut bu açıdan göçleri ele alındığında 17. yy.dan beri günümüze kadar beş büyük göç dalgasının meydana geldiği kabul edilmektedir: Birinci göç dalgasını Portekiz, Fransa, İspanya ve İngiltere nüfus fazlasından koloniler oluşturdu, böylelikle fazla nüfustan kaynaklanan ekonomik yükten de kaçınmış oldular. Bu durum Birinci Dünya Savaşı'na dek sürmüştür.⁴⁴

1846-1924 yılları aralığı, küreselleşmenin ilk dönemi şeklinde isimlendirilen dönemde Avrupa'dan Amerika, Avustralya, Kanada, Brezilya, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve Arjantin'e yaklaşık olarak 60 milyon insan göç etmiştir. Bu dönemde yaşanan yoğun göç, göç literatürüne "kitlesel göç çağı" şeklinde geçmiştir.⁴⁵

İngiliz adalarından 1846-1932 yılları arasında 18 milyon civarında insan Kuzey Amerika, Yeni Zelanda, Avustralya, Karayip Adaları, Güney Afrika'ya göç etmiş; aynı dönemde 5 milyon Alman, 10 milyon İtalyan Avrupa'dan ayrılarak başka yerlere göç

⁴³ A. Biriz Karaçay, "Düzensiz Göç Politikaları ve Türkiye'nin Uygulamaları", *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, s.303.

⁴⁴ Tavas, a.g.e., s.62-68.

⁴⁵ Stalker, 1994; Massey, 2003; Castles ve Miller, 2003.

etmiştir. 1821-1924 yılları arasında arası denizaşırı yolculuklarla toplamda 55 milyon Avrupalı göç etmiş ve bunların 34 milyonu ABD'ye yerleşmiştir.⁴⁶

Kitlesel göç çağında yaşanan bu hareketliliğin önemli özelliği, Avrupa'da kıt fakat diğer kıtalarda yeterince var olan yeni toprakları sahiplenme düşüncesinin önemli bir yere sahip olmasıdır. Bu tür sebeplerle göç alan ABD bakımından o dönemde sanayileşme için hayati öneme sahip olan kıt işgücünü topraklarına çekmek önemli bir avantaj sağlamıştır. Bu durum göç vermiş olan ülkeler bakımından da sanayileşmeyle oluşan işgücü fazlalığının oluşturduğu baskıyı azalttığı için bu anlamda göç önemli bir sorunu da çözmüş olmaktadır.⁴⁷

Bu dönemde en çok göç alan Amerika kıtasıdır. Oraya göç eden göçmenlerin, o dönemki sistemin ihtiyaç duyduğu işgücü ihtiyacına bağlı olarak fabrika, demiryolu, yapı sanayilerinde ve çiftçi olarak çalışacak niteliksiz işgücünden oluştuğu bilinmektedir.⁴⁸

İkinci göç dalgası, Amerika ve Avrupa'ya kolonilerden gelen göç dalgasıdır. Önceleri köle olarak; 19. yy.ın ikinci yarısından başlayarak köleliğin sonlanması ile de Çin, Hindistan, Japonya, Doğu Afrika, Trinidad, Guyana, Surinam, Fiji ve Karayip Adaları'ndan sözleşmeli işçi olarak insanlar getirilmiştir. 16. yüzyıl'dan 19. yüzyılın ilk yıllarına kadar süren köle ticareti aracılığıyla kitleler yer değiştirmiştir. Köle ticaretinin en çok yaşandığı 1740-1810 yılları arasında her sene yaklaşık 60 bin köle Amerika'ya götürülmüştür. Stalker, köle ticaretiyle birkaç yüzyıllık süreçte Afrika'dan 15 milyon insan getirildiğini ve bunların bazılarının da yolda öldüğü belirtmektedir. 1850 yılına dek yaklaşık 15 milyon kişi Amerika'ya taşınmıştır. O dönemde ABD, Kanada, Avustralya, Latin Amerika, Yeni Zelanda gibi devletlerin temelleri atılmıştır. Amerika kıtasına 1619-1776 yılları arasında Afrika'dan 10 milyona yakın zenci, Avrupa'dan da 2 milyon civarı beyaz gelmiştir.⁴⁹

1821-1915 yılları aralığında ABD'ye göç etmiş olan 34 milyon civarındaki göçmenlerin sadece 247.000'nin nitelikli göçmen olduğu belirtilmektedir.⁵⁰

⁴⁶ Nermin Abadan Unat, *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2002, s.31.

⁴⁷ Ajit Kumar Ghose, *Trade and International Labour Mobility*, Employment Papers: 33, Geneva: ILO, 2002.

⁴⁸ Stalker, 1994.

⁴⁹ Tavas, a.g.e., s.62-68.

⁵⁰ Judith Fortney, "Immigrant Professional a Brief Historical Survey", *International Migration Review*, 6, 1, 1972, s.50-62.

Avrupa merkezli kitlesel göçler, birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla beraber, azalmaya başlamıştır. 1960'lı senelere değin devam eden bu dönem göç literatürüne sınırlı göç olarak geçmektedir.⁵¹

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte başlayan ve İkinci Dünya savaşına kadar da devam eden dönemde göç alıcısı konumunda yer alan ülkeler, daha önce kitlesel göç sırasında izledikleri liberal göç politikalarından vazgeçmiş ve bu konu için önemli sınırlamalar uygulamaya başlamıştır. Bilhassa bu dönemde artan şovanist milliyetçilikle birlikte göç alan konumundaki ülkeler, ırk esasına dayalı göç politikalarında seçici davranmıştır. Bu durumu örneklendirmek için göç akımlarının tercih ettiği merkez konumundaki ABD'nin, 1917 ve 1924'te çıkardığı göç yasaları örnek verilebilir. Bu yasalarla Asya'dan gelmiş olan göç akımları tamamen sınırlandırılmaktadır.⁵²

Aynı şekilde, 1920'lerin başında Kanada ve Avustralya'da çıkarılan yasalar, Asya'dan gelen göçe vergi ve kota koyarak sınırlandırma getirirken; Avrupa'dan gelen göçü kabul etmektedir. Genel anlamda bu dönemdeki göç politikaları ekonomik, sosyal ve siyasal yapıyla uyumlu, öncelikle ırk esasına dayanan bir seçicilikle belirlenmiş olduğu görülmektedir.⁵³

19. yüzyılın sonlarından başlayarak Birinci Dünya Savaşı'na kadarki süreçte yalnızca Hindistan'dan 30 milyon işçi, Sri Lanka, Burma, Malezya, Mauritius, Singapur, Güney Afrika, Jamaika, Guyana'daki büyük çiftliklerde ve madenlerde iş gücüne olan ihtiyacı karşılamıştır. Bunlara ilaveten milyonlarca Çinli de aynı şekilde Güneydoğu Asya, Güney Afrika, Pasifik adaları ve Karayipler'e göç etmiştir. Üçüncü göç dalgası, Birinci Dünya Savaşından sonra imparatorlukların dağılmasıyla oluşmuştur. İmparatorluklarının dağılması ile Doğu, Orta ve Güney Avrupa'daki homojen olmayan nüfusa sahip yeni kurulan devletler, nüfusu homojenleştirme çalışmaları sırasında baskın grup haricindeki etnik grupları zorunlu olarak göçe itmiştir. Rus Bolşevik Devrimi, Nazi Almanya'sının Yahudilere ve diğer etnik gruplara uyguladıkları şiddet ve ülkeleri işgal ederek Avrupa kıtasına yayılması ile ortaya çıkan göçler de üçüncü göç dalgası içinde yer alır. Avrupa kökenlilerin genellikle Amerika'ya yapmış oldukları gönüllü kitlesel göç

⁵¹ Gökbayrak, a.g.e., s.92-97.

⁵² Binod Khadria, *The Migration of Knowledge Workers: Second-Generation Effects of Indian's Brain Drain*, London: Sage Publications, 1999, s.58-59.

⁵³ Gökbayrak, a.g.e., s.92-97.

hareketinin temel sebebi, Avrupa’da tarımsal faaliyetlerin azalması ve kıtlıkların yaşanmasıdır.

Dördüncü göç dalgası, İkinci Dünya Savaşı sonrası sömürge ülkelerin bağımsızlıklarını elde etmesiyle sömürgeci olan güçlerin sömürge ülkelerden çekilmesini içine alan göçlerdir. 1945 yılından 1960’ların başına kadar devam eden bu dönemde Almanya’dan, savaş sebebiyle bulunduğu yeri terk etmiş olan yaklaşık 20 milyon insan ülkesine geri dönüş yapmıştır. İngiltere’de; İngiliz Milletler Topluluğu’nun eski üyelerinden bağımsızlığını yeni kazanmış olan Afrika ülkelerinden, Karayip’ten başlayarak daha sonra da Hindistan’la devam etmiş olan göç hareketleri gerçekleşmiştir. Cezayir bağımsızlığına kavuştuktan sonra 1 milyonu aşan sayıda Fransız, Fransa’ya dönmüştür. 1946’da Endonezya’dan Hollanda’ya 70 bin göçmen gelmiş ve buna ilaveten 1950 yılında Endonezya’nın bağımsızlığına kavuşmasından sonra 60 bin göçmen daha gelmiştir. Beşinci göç dalgası ise, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başlamış ve etkilerini günümüze değin hissettiren uluslararası işçi göçlerinden oluşmaktadır. Batı Avrupa ülkeleri, ABD ve petrol üreticisi olan Orta Doğu ülkeleri işçi açığı sorununun giderilmesi amacıyla bu ülkeler tarafından alınan işçilerin çokluğu, bu göç dalgasının “işçi/iş gücü göçleri” olarak isimlendirilmesine sebep olmuştur. Batı Avrupa ülkelerine Yugoslavya, Türkiye, İtalya, Kuzey Afrika ve Yunanistan’dan işçi göçleri olurken ABD’ye Meksika ve Karayip’ten; Libya, Suudi Arabistan, Arap Emirlikleri ve Irak’a ise Yemen, Mısır, Güney ve Güneydoğu Asya ülkeleri ile Türkiye’den işçi göçleri olmuştur.⁵⁴ Bugünkü Avrupa tarihi, göç hareketleri ile şekil bulmuştur.⁵⁵ Birinci Dünya Savaşından sonra uygulamaya konulan, sınırların korunması noktasında artan kontrol siyaseti ulus-devletin vatandaşlık kavramını ve sınırlarını güçlendirdiği 1930’larda, göç olgusu, sürgünlerin ve diasporaların oluşumuyla politik bir karakter edinmiş; komünizm ve anarşizm gibi siyasi fikirlerin yaygın hale gelmesi ya da gelme olasılığı ise sınırların kontrollerinin artmasını, dolayısıyla hem göç hem de seyahat imkânlarının kısıtlanmasına neden olmuştur.”⁵⁶ Son dalga göç olarak isimlendirilen bu bölümde İkinci Dünya Savaşı sonrası tekrar yapılanma içerisine giren Avrupa, savaştan sonra işgücü kıtlığı sebebiyle 1950’ler süresince ekonomilerinin gelişmesiyle beraber göç veren olmaktan çıkarak artık göç alan bir kıtaya

⁵⁴ Tavas, a.g.e., s.62-68.

⁵⁵ Selin Şenocak, “Fransa ve Göç Olgusuna Giriş”, *Uluslararası Göç Sempozyumu 8–11 Aralık 2005*, İstanbul, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, s.48.

⁵⁶ Karaçay, a.g.e., s.303.

dönüşmüştür.⁵⁷ Bu dönemdeki göç hareketlerinin belirgin özelliği, göçün sanayileşme sürecinin başında bulunan ve nüfus yoğunluğu fazla olan ülkelere doğru yönelmesidir. 1970'lere gelindiğinde daha önceden diğer Avrupa ülkelerine göç vermiş olan İtalya, Portekiz, İspanya ve Yunanistan'dan oluşan Güney Avrupa ülkeleri de Afrika ve Orta Doğu'dan göçmen almaya başladı. Bilhassa 1960'lı yıllara gelindiğinde Avrupa'nın tekrar yapılanmasında yaşanan geçici işgücü kıtlığını çözmek için "konuk işçi-quest worker" formülü geliştirildi. Buraya geçici olarak getirilen konuk işçiler, ülkelere dönmemiş ve gittikleri yerlerde kalıcı hale gelmişlerdir. 1973'lerde petrol fiyatlarında oluşan hızlı yükselmeye beraber sermaye zengini olan fakat az gelişmiş Arap ülkeleri de artık işgücü göçünde işçi göçü alıcı bölgeye dönüşmüştür. 1980'li senelerde ise, uluslararası göç hareketlerinin kayda değer bir bölümü Asya kıtasının hızlı gelişen ülkelerine yönelmeye başlamıştır. Bu dönemde Japonya, Kore, Singapur, Tayvan, Hong-Kong, Tayland ve Malezya gibi Asya ülkeleri de artık göç almaya başlayan ülkelere dönüşmüştür.⁵⁸ İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan ve bilhassa da 1960'larda daha çok öne çıkan bir konu da klasik dönemdeki kitlesel niteliksiz işgücünden ziyade profesyonel nitelikli işgücünün hızlı bir şekilde artmaya başlamasıdır. Bu dönemdeki göçler, uluslararası göçün içindeki nitelikli işgücü göçü payının artması sebebiyle klasik göçteki gibi göç veren ve göç alan ülkelerin karşılıklı olarak yararlandığı bir sistem olmaktan çıkarak, nitelikli işgücünün ülkelerin kalkınmasındaki önemli yeri sebebiyle, kar-zarar hesaplarının tutulduğu bir döneme dönüşmüştür. 1920'lerde ırk esaslı sınırlayıcı yasal düzenlemeler, savaş sonrasında liberal değerler ve insan hakları söylemlerindeki düşünceler etkisiyle yerini seçici düzenlemelere terk etmiştir. Modern dönemde göç, nitelik bazında ele alınmaktadır. Göçmenlerin kabul edilmesinde nitelikli olmasını önemli kılan kolaylıkların sağlanmasına dair çıkarılan yasal düzenlemelerin geçit vermesiyle gelişmekte olan Güney Asya ve Güney Doğu Asya ülkelerinden göç eden göçmen sayısında hızlı bir artış olurken, Avrupalı göçmenlerin sayısı da azalmaya başlamıştır.⁵⁹ Bilhassa İkinci Dünya Savaşından sonra, kitlesel boyutlara ulaşan göç hareketleri sonucunda Birleşmiş Milletler düzeyinde imzalanmış olan sözleşmelerle sığınmacı ve mültecilere ilişkin kararlar

⁵⁷ Stalker, 1994.

⁵⁸ Douglas S. Massey, *Patterns and Processes of International Migration in the twenty-first century*, paper for Conference on African Migration in Comparative Perspective, Johannesburg, South Africa, June 2003, s.4-7.

⁵⁹ Gökbayrak, a.g.e., s.97.

alınmıştır. Bu kararlar, göçmenlerin uluslararası sözleşmelerle uluslararası boyutta haklar kazanmalarını sağladı. 1950'lerden sonra sanayileşmiş ülkeler misafir işçi alımlarına ihtiyaç duymuştur. Gelişmiş ülkelerin sanayilerinde çalışan misafir işçiler, zaman içerisinde kalıcılaşmış ve entegrasyon sorunlarının gündeme taşınmasına neden olmuştur.⁶⁰ Ancak 1970'li yıllara gelindiğinde misafir işçiler yerli nüfusça ekonomik krizlerin sebebi olarak gösterilmiş; göçmenlerin uyum sorunlarına ilaveten artan suç oranları, yeni milliyetçi radikal akımların ortaya çıkmasına ve gelişmesine sebep olmuştur. 1980'lerde göç akımlarını durdurmak üzere artırılan kontrol siyasetleri, bölgesel girişimler ile güçlendirildi. Uluslararası örgütlerde hukuki ve siyasi düzenlemeler yapılarak göç engellenmek istenildi. AB içinde birçok anlaşma yapılarak göç ve sığınma siyasetleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Schmid'e göre 30 senedir Avrupa'da uygulanan göç politikası iş gücüne olan ihtiyaçtan kaynaklanan göç sonucunda oluşmuş iş gücü pazarındaki iş gücü politikasıdır.⁶¹ Tüm bunlara rağmen göçün yasadışılaşmasında kayda değer artışlar görülmektedir. 1990'ların başında artan göçmen sayısında dağılan Eski Sovyetler Birliği'nin büyük paya sahip olduğu öne sürülmektedir.⁶²

Göçün 20. yüzyıl ve erken 21. yüzyılda küresel bir özelliğe bürünmesiyle döneme damgasını vurduğunu ve bu dönemin "Göçler Çağı" olarak isimlendirilmeyi hak ettiğini söylerler. 19. ve 20. yüzyılda göç alan Kuzeybatı Avrupa ülkelerinin temel kamu düzeni sorunlarından olan göç, ulus devlet idealini zedelemiştir.⁶³ Bu anlamda 2000'li yıllarda, küreselleşmeyle birlikte çözülme görülen ulus devletler, ülkelerini göç ve göçmenlerden korumak ya da göç olaylarını kontrol altına almak için kontrol teknikleri arttırdı. Yerli halk tarafından göçmenler; ekonomik kriz, işsizlik, artan suç oranları gibi birçok olumsuz konuyla ilişkilendirildi. Bu durum, göçü engellemeye dair kontrol siyasetlerini tekrardan gündeme aldırıldı. Küreselleşme ile birlikte uluslararası göç içerisinde nitelikli işgücü sürekli olarak artış göstermektedir. Göçmenleri sınıflandırdığımızda nitelikli iş gücü, sınıflar arasında en kolay şekilde hareket edebilen ve göç ettikleri ülkeler bakımından ele aldığımızda ekonomik ve sosyal açıdan neredeyse maliyetsiz olan bu grup olumlu

⁶⁰ Sayın, a.g.e., s.23-24.

⁶¹ Gabriele Schmid "The Development Of Migration Policies And Their Contradictions", *Innovation*, Vol. 5, No. 2. ,1992, s.41.

⁶² Gökbayrak, a.g.e., s.9.

⁶³ Hüdayi Sayın, "Dost ya da Düşman: Göçmen Üzerinden Siyasal Kimliğin Tanımlanması", Eray Yağanak, Hüdayi Sayın (Ed), *Kimlik Siyaseti ve Azınlık Sorunu Felsefi Sorgulamalar*, Ankara: Sentez Yayıncılık, 2017, s.90.

sonuçları doğuran bir gruptur.⁶⁴ Tüm bu hareketliliklerin bir diğer ayağı da göçmenlerin dolaylı olarak kendi ülkelerine olan ekonomik katkısıdır. Abadan, yurtdışı işçi gelirlerinin dış açıkların kapatılmasında çok önemli bir paya sahip olduğuna dikkat çekmektedir.⁶⁵ Göçmenlerin bu ekonomik desteği sağlarken gittikleri ülkede yaşadıkları sorunlar var. Bunların başında göçmenlere karşı oluşmuş olan öfke gelir. Bu öfkeyi besleyen en önemli unsur işsizlik sorunudur. Gelişmiş ülkelerde göçmenlere karşı oluşmuş olan öfkeden beslenen siyasi partiler halktaki bu öfkeyi onaylar ve destekler biçimde bir role bürünür. Bu anlamda Soğuk Savaş sonrası dönemde göç toplumsal güvenliğin en önemli risklerinden birisi olmuştur. 11 Eylül saldırısı, göç ve göçmenler konusunu uluslararası boyutta öncelikli bir siyasi soruna dönüştürdü. İşsizlik, terör, İslamofobi gibi birçok olumsuzluğun günah keçisi olarak görülen göçmenler, Batı kültürü için ciddi tehdit olarak algılanmaya başlandı.⁶⁶

⁶⁴ Şenay Gökbayrak, Gelişmekte Olan Ülkelerden Gelişmiş Ülkelere Nitelikli İşgücü Göçü ve Politikalar Türk Mühendislerinin “Beyin Göçü” Üzerine Bir İnceleme, *Doktora Tezi*, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, 2006, s.1.

⁶⁵ Nermin Abadan Unat , “Turkish Migration To Europe” The Cambridge Survey of World Migration, R Cohen (ed.), Cambridge: Cambridge University Press,1995, s.282.

⁶⁶ Sayın, 2010, s.23-34.

4. SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ

4.1. ARAP BAHARI ÖNCESİ SURİYE'DEKİ DURUM VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ

Suriye'nin geçmişine bakıldığında, ülkenin geçmişinin çok hareketli olduğun ve ülkede dengelerin sürekli olarak değiştiğini söylemek mümkündür.⁶⁷ Suriye 1963'te Baas Partisi'nin yaptığı askeri darbeden sonra olağanüstü halle yönetilmeye başlanmıştır ve ülke 1970 yılından bu güne kadar Esad ailesince yönetilmektedir. Hafız Esad, muhaliflerin vermiş oldukları Özgürlük mücadelesini engellemek için çok sert tedbirler almış, halkın özgürlük taleplerini ise yıllarca çok sert bir biçimde bastırmıştır. 30 yıla yakın bir süre Suriye'yi baskıcı bir biçimde yöneten Hafız Esad, 10 Haziran 2000 yılında ölmüştür. Hafız Esad'ın ölümü üzerine, o anda 34 yaşında olan oğlu Beşar Esad'ın Cumhurbaşkanı seçilebilmesi için, anayasada değişiklik yapılması gerekiyordu; çünkü Cumhurbaşkanı seçilebilmek için 40 yaşını doldurmak gerekiyordu. Anayasa değişikliği ile yaş sınırı 40'tan 34'e indirilmiş ve Beşar Esad 10 Temmuz 2000'de Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 27 Mayıs 2007'deki referandumla da ikinci defa Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁶⁸

Türkiye'nin Suriye'yle ilişkilerinde var olan sorunlar: Dicle ve Fırat suyunun paylaşımı meselesi, PKK meselesi, Hatay meselesi ve Türkiye-İsrail ilişkisidir.

Türkiye-Suriye arasındaki ilişkilerde, 1998-2011 dönemindeki ilişkiler haricindeki ilişkiler genel anlamda sorunlu geçmiştir. 1998 'de imzalanan Adana Antlaşmasıyla başlayan olumlu Türkiye-Suriye ilişkileri, 2000'de Hafız Esad'ın vefatı ve yerini oğlu Beşar Esad'ın almasıyla beraber geliştirilmiştir. Türkiye-Suriye ilişkileri, siyasi alandaki olumlu gelişmelerin yanında sosyal ve ekonomik alanda da yoğun olarak gelişme göstermiştir. Fakat Suriye'de 2011'in bahar aylarında patlak veren iç savaş'tan sonra Türkiye, alenen Esad rejimin devrilmesi yönünde özel bir çaba harcamıştır.⁶⁹

⁶⁷ Bostancı, a.g.e., s.161-162.s.161-162.

⁶⁸ Sedat Benek, "Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı", *Gâziantep University Journal of Social Sciences*, 15 (1), 2016, s.180.

⁶⁹ Benek, a.g.e., s.175.

Tarihsel bir süreç içerisinde Türkiye-Suriye ilişkilerini ele aldığımızda Hatay sorunu, su meselesi ve Hafız Esad tarafından desteklenen PKK iki ülkenin ilişkilerini senelerce olumsuz etkilemiştir. 1998’de Öcalan krizinden sonra imzalanmış olan Adana Protokolü’yle ilişkiler düzelmeye başlamış, 2000’de dönemin Türkiye Cumhurbaşkanı olan Ahmet Necdet Sezer’in Hafız Esad’ın cenazesine katılmasıyla birlikte ilişkilerdeki düzelme pozitif anlamda artmaya devam etmiştir.⁷⁰

Ocak 2007’den itibaren Türkiye- Suriye Serbest Ticaret Anlaşmasının yürürlüğe girmiş ve bu durum ikili ilişkiler için önemli bir avantaj sağlamıştır. Dönemin Dışişleri Bakanı Babacan’ın Ortadoğu turu çerçevesinde 6-7 Ekim 2007 tarihleri arasında Suriye’ye gerçekleştirmiş olduğu resmi ziyaretten sonra Suriye Cumhurbaşkanı Esad da 16-19 Ekim 2007 tarihleri sürecinde Türkiye’ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret esnasında, “Türkiye ile Suriye Arasında İşbirliği Mutabakat Zaptı,” iki ülkenin Dışişleri Bakanları tarafından imzalanmıştır.⁷¹

Cumhurbaşkanı Esad’ın 2009 Eylül’de Türkiye’yi ziyareti esnasında, Türkiye ve Suriye arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) kurulmasına dair imzalanmış olan ortak siyasi bildiğe, iki ülkenin ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bunlara ilave olarak sınırlarında iki ülke arasında Vize Muafiyet Anlaşması, siyasi, ticaret, güvenlik, sağlık, tarım, enerji, eğitim, ulaştırma, su, çevre, bilim, kültür gibi bazı alanlarda olmak üzere toplam 50 anlaşma imzalanmıştır.⁷²

Tunus’ta başlayıp ve daha sonrada Ortadoğu coğrafyasının birçok ülkesinde görülmüş olan isyanlar Suriye’ye de etkili olmuştur. Arap Baharı olarak isimlendirilen bu süreç Suriye’de çok karmaşık bir hal almıştır. Suriye sorunu, bugün bölgesel ve küresel aktörlerin yer aldığı uluslararası bir soruna dönüşmüştür.

⁷⁰ Benek, a.g.e., s.181.

⁷¹ Mustafa Keskin, *Geçmişten Günümüze Türkiye-Suriye İlişkileri*, 16 Haziran 2013, Çevrimiçi: <http://akademikperspektif.com/2013/06/16/gecmisten-gunumuze-turkiye-suriye-iliskileri/>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2017.

⁷² Tayyar Arı, “Liderler, Kanaat Önderleri ve Kamuoyunun Gözünden Yükselen Güç Türkiye”, *ABD ve Ortadoğu İlişkileri*, İstanbul: Marmara Kitap Merkezi, 2010, s.155.

4.2. ARAP BAHARI SONRASI SURIYE'DEKİ SÜRECİN GELİŞİMİ

Suriye'de Arap Baharı sürecini başlatan olay, Dera kentinde “Hürriyet isteriz!” şeklinde duvarlara yazı yazmış olan Suriyeli gençlerin, Esad'ın kuzeni olan Dera Valisi tarafından işkence yapılarak öldürülmesidir. Bu olayın duyulması üzerine 2011 yılının Mart'ında Dera'da reform isteğiyle başlamış olan gösteriler ülkenin geneline yayılmış; Halep, Şam, Hama, Banyas ve Lazkiye gibi kentlere de sıçrayarak Esad yönetiminin karşısında bir muhalefete dönüşmüştür.

Başlangıçta Beşar Esad gösterileri çok ciddiye almamış ve protestocuları dış mihraklarca desteklenmekte olan teröristler şeklinde tanımlamıştır. Gösterilerin diğer kentlere sıçraması ve protestoculardan gelen rejim değişikliği taleplerinin daha çok dillendirmesi karşısında Esad, ülkedeki olayları sonlandırmak amacıyla birtakım politik kararları uyguladı. Beşar Esad, askeri kadrolarda değişiklik yapma, hükümet istifasını kabul etme, tutukluları serbest bırakma gibi birtakım adımları içine alan politikaları hayata geçirmiş ve yeni bir anayasanın yapılabileceğini de söyleyerek bu politikaları sürdürmüştür. Bu hayata geçirilen politik adımların yetersiz olduğunu düşünen muhalifler, Esad'ın iktidarını kurtarmak derdinde olduğunu söyleyerek yönetime karşı olan bu protestolarını devam ettirerek gerilimi de artırmışlar. Bu olaylar karşısında Esad'ın çözüm olarak şiddeti seçerek kanlı bir biçimde olayları bastırmayı denemesi de ülkeyi ismi konulmamış bir iç savaşın içine çekmiştir.

Bostancı'ya göre 26 Ocak 2011'de Beşar Esad iktidarına karşı başlamış olan ve "görülmemiş ayaklanma" şeklinde tarihe not düşürülen bu sürecin sebepleri; iktidarın babadan oğula geçmesi, mezhepsel ve kan bağı üzerine tesis edilen siyasi ve askeri yapılar, Esad'ın akrabalarının ve Baas Partisi'nin üst yönetiminin tekelindeki ekonomi, istihbarat teşkilatlarınca halka uygulanan baskı, muhalif liderlerin idamı ve protestolarda öldürülmüş olan binlerce kişidir.

Suriyeli protestocular, 2011'de 5 Şubat gününü, Mısır'daki gibi, Twitter ve Facebook üzerinden “Öfke Günü” olarak ilan etmişlerdir. Fakat protestoya katılım birkaç bin kişi ile sınırlı kalmış ve katılanların çoğu tutuklanmıştır. Mart ayına kadar sürdürülen protestolarda binlerce protestocu Şam bölgesindeki tutukluların özgürlüklerinin geri verilmesi için toplanmıştır. Dera bölgesinde toplanmış olan protestoculardan bazıları

güvenlik güçlerince öldürülmüştür. Eylemcilerin güvenlik güçlerince öldürülmesi kalabalıkların artmasını tetiklemiştir.

Hükümet protestoların bitmesi için bazı önlemler almış ve eylemcilerin bir kısmını serbest bırakmıştır; fakat bu girişimler eylemcilerin öfkesini yatıştırmaya yetmemiştir. Esad, eylemcileri İsrail ajanı olarak suçlamasına rağmen bazı askerler eylemcilere ateş etmeyi reddetmiştir.⁷³

Eylemlerin başlamasından sonra Suriye’de baskıların şiddeti de gün geçtikçe artmıştır. Esad, 16 Nisan tarihinde Olağanüstü Hal Kanunları’nı sonlandıracağına dair sözüne rağmen baskılar, tutuklamalar ve can kayıpları artmaya devam etmiştir. ABD, Suriye’de meydana gelen olaylarla alakalı olarak AB İnsan Hakları İhlalleri gereğince birtakım yaptırımlar uygulayacağını beyan etmiştir. 21 Nisan’da Suriye’deki Olağanüstü Hal sonlandırılmış; ancak can kayıpları binlerle ifade edilmiştir. Mayıs’ta tanklar Dera, Hama, Banyas, ve Şam’ın varoş mahallelerinde rejim karşıtı direnişi kırmaya çalışmıştır. Haziran ayına gelindiğinde birçok Suriyeli Türkiye’ye sığınmıştır. Bu mesele iki ülke ilişkilerinde krize sebep olmuştur.⁷⁴

Esad, reform talepleri karşısında yasal olarak birtakım düzenlemeler yapmış olmakla birlikte bu düzenlemeler uygulamaya girmemiş, kendi iktidarının sürekliliğini sürdürecektedire başvurmuş ve hatta eylemcilere şiddet kullanılmıştır. Reform taleplerine gerekli hassasiyet gösterilmediğinden, reform talepleri görmezden gelindiğinden, bu durum Suriye’deki sürecin de niteliğini değiştirmiştir. Esad yönetiminin eylemleri bastırmada çözümü şiddette araması muhalifleri silahlı mücadeleye itmıştır.⁷⁵

İlk başlarda reform talepleri ile sokağa dökülen halk kitleleri, Esad güçlerinin uyguladığı baskı sonucunda Esad iktidarının devrilmesi noktasında yeni bir talep başlamıştır. Esad yanlısı güvenlik güçlerinin eylemlerin bitmesi ve muhalefetin bastırılması amacıyla halka silahlı güç kullanması, rejim ile halkın arasını açarak ilişkileri koparmıştır.⁷⁶

⁷³ Bostancı, a.g.e., s.161-162.

⁷⁴ Hamid Dabashi, *The Arab Spring; The End of Postcolonialism*, London: New York, Zed Books, 2012, s. 22.

⁷⁵ Atilla Sandıklı ve Ali Semin, “Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye” *Ortadoğu’da Değişim ve Türkiye, BİLGESAM Raporu*, 27 Kasım 2012, s.197.

⁷⁶ Sandıklı ve Semin, a.g.e., s.197-198.

2011 yılının Eylül ayından itibaren Türkiye, Suriye devletiyle olan ilişkilerinde durdurma/dondurma/askıya alma gibi süreçleri başlatmıştır. Bu kapsamda Suriye devletine yapılan ilk yaptırım kararlarının başında: Suriye Merkez Bankası'yla ilişkilerin dondurulması, Türkiye'de var olan Suriye Hükümeti finansal varlıklarının dondurulması, iki ülke arasındaki kredi ilişkilerinin dondurulması, hali hazırdaki işlemler dışındaki Suriye Ticaret Bankası ile var olan işlemlerin dondurulması, Suriye altyapı projelerinin finansmanı için imzalanmış olan Exim Bank kredi anlaşmasının dondurulması gibi birçok faaliyetin durdurulması gelmektedir.⁷⁷

2010'da Tunus'ta başlayan ve hızla diğer Arap ülkelerini de içine alan literatüre Arap Baharı şeklinde giren toplumsal hareketler, 2011 yılının Mart ayında Suriye'de kitlesel eylemleri tetiklemiştir. Suriye'deki olayların büyümesinden sonra yaklaşık 300-400 Suriye vatandaşının, 29 Nisan 2011'de Hatay ilinin Yayladağı ilçesinin Cilvegözü sınır kapısına gelmesi, Suriye'den Türkiye'ye yönelecek olan toplu nüfus hareketlerinin ilkinin oluşturmuştur. Türkiye, 2011'in Nisan'ından başlayarak Suriye'den ayrılmak zorunda kalmış veya ayrılmaya zorlanmış kişilerin kitlesel göçleriyle karşı karşıya kalmıştır. Suriye'de gelişen durumun ciddiyetini koruması ve sığınmacıların Suriye'ye güvenli dönüşlerine olanak sağlayacak koşulların oluşmamasından dolayı, Türkiye tarafından Suriyeli sığınmacılara hiçbir ön koşula başvurulmaksızın geçici koruma statüsü sağlanmıştır.⁷⁸

Suriye'deki gerilimlerin zamanla etnik, dini ve siyasi farklılıklarla şekillenen bir iç savaşa evrildiği gözlenmektedir. Birçok ülkenin de ya doğrudan ya da dolaylı olarak müdahil olduğu iç savaşın doğurduğu sonuçların en önemlilerinden biri de Suriyeli vatandaşların öncelikli olarak komşu ve çevre ülkelere, daha sonra da çeşitli Batı Avrupa ülkelerine iltica etmek için yasal veya yasadışı yolları kullanarak geçmesi ya da geçmeyi denemesidir.⁷⁹

İç savaş başladığında ilk gelen Suriyeliler daha çok Suriye'ye yakın bölgeler olan Gaziantep, Hatay, Kilis, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Adıyaman ve Osmaniye'de yer alan konteynır ve çadır kentlere yerleştirildi. Fakat sığınmacılar, 2017 yılı itibariyle

⁷⁷ Benek, a.g.e., s.190.

⁷⁸ Kemal Vural Tarlan, "Suriyeli Mülteciler. Büyüyen Sorunlar, Daralan Zaman", 20 Haziran 2016, Çevrimiçi: http://www.birikimdergisi.com/guncel-yazilar/7771/suriyeli-multeciler-buyuyen-sorunlar-daralan-zaman#.W_gWgtszBIU, Erişim Tarihi: 23 Kasım 2018.

⁷⁹ Bostancı, a.g.e., s.198.

Türkiye'nin dört bir tarafına yayılmış durumdadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 5 Nisan 2017'de yaptığı açıklamada, 'GK' çerçevesinde Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin illere göre nüfus dağılımı açıklanmıştır. Bu açıklama kayıt altına alınmış Suriyeli sayısının 2 milyon 969 bin 669 olduğu ilan edilmiştir. Bu veriler açıklandıktan yaklaşık üç ay sonra 7 Temmuz 2017 'de açıklama yapan İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Türkiye'de ikamet eden Suriyeli sığınmacı sayısının 3 milyon 69 bin olduğunu söylemiştir.⁸⁰ Bu açıklamadan yaklaşık bir buçuk yıl sonra 10 Aralık 2018 tarihinde Fas'ta düzenlenen BM üye 150'den fazla devletin katılmış olduğu Küresel Göç Sözleşmesi'ne dair uluslararası konferansta Türkiye'yi temsil eden İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, oradaki konuşmasında ülkemizde şuan GK statüsüyle 3 milyon 611 bin 834 Suriyeliyi barındırdığımızı beyan etti.⁸¹ Bu kısa süre içerisinde sığınmacıların sayısındaki artışın temel sebebi Türkiye'de yaşayan sığınmacıların zaman içerisinde kayıt altına alınmasıdır. Çünkü bu durumun doğum oranıyla ilgili olmadığını sayın bakanın 380 bin Suriyeli çocuğun ülkemizde doğduğunu beyan ettiği konuşmasından anlayabiliriz.⁸² Bostancı'ya göre Suriye'den çevre ülkelere doğru gerçekleşmiş olan göçlerin iki dalga şeklinde gerçekleştiğini ve ilk dalga Türkiye ve Lübnan gibi sınır komşu olan ülkelere gerçekleşmiş; ikinci dalga ise komşu ülkelerde geçici bir müddet kaldıktan sonra yönünü Avrupa'ya çevirmiştir. Göçlerin yönünü Avrupa'ya çevirmesiyle beraber Akdeniz sahillerinde, mülteci trajedileri gündeme oturmuş ve Avrupalı devletler ilk kez Suriye savaşının yaratmış olduğu etkileri derinden hissetmeye başlamışlardır.⁸³

⁸⁰ Bostancı, a.g.e., s.209-211.

⁸¹ *İçişleri Bakanı Soylu, Türkiye'deki Suriyelilerin Sayısını Açıkladı*, <<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201812101036558303-suleyman-soylu-turkiye-suriyeliler/>> Erişim Tarihi: 22.12.2018.

⁸² *Soylu: Allah izin verse de Türkiye'de doğan 380 bin Suriyeli çocuğu vatandaş yapsak* <<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201812171036657340-soylu-turkiye-dogan-380bin-suriyeli-cocugu-vatandas-yapsak/>> Erişim Tarihi: 22.12.2018.

⁸³ Bostancı, a.g.e., s.229.

5. SULTANGAZİ İLÇESİ

5.1. GENEL HATLARIYLA SULTANGAZİ İLÇESİNİN TANITIMI

“22.03.2008 tarihinde yayınlanan Resmi Gazetede 5747 Sayılı *Büyükşehir Belediyesinin Sınırları İçerisinde İlçe Kurulmasına dair ve buna ilaveten bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun'un İlçe Kurulması Başlıklı 1.Madde 24.Esas*”⁸⁴ Sultangazi İlçesinin kurulmasına ilişkin kararı içermektedir.

Sultangazi, İstanbul'un Avrupa Yakası'nda yer alan bir ilçesidir. 2008'de Gaziosmanpaşa'dan aldığı 14 mahalleye ilaveten Eyüp ve Esenler'den de birer mahallenin katılmasıyla toplam 16 mahalleden oluşan bir belediyedir. Sultangazi'nin doğusunda Eyüp, batısında Esenler, güneyinde Gaziosmanpaşa ve kuzeybatısında Başakşehir ilçeleri yer almaktadır. Sultangazi ilçesi yüzölçümü bakımından İstanbul'da 19. sıradadır.⁸⁵

15 mahallesi olan Sultangazi ilçesi sınırları içerisinde bulunan Alibey Baraj Gölü 1975 - 1983 tarihleri arasında içme ve kullanma suyuna ilaveten sanayi suyu olarak da kullanmak üzere inşa edilmiştir. Hâlihazırda bu göl, Avrupa yakasındaki içme suyu ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılamaktadır.⁸⁶

Sultangazi ilçesinde Yükseköğretim Kurumu olarak Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi İlhan Varank Kampüsü hizmet vermektedir.⁸⁷

⁸⁴ Sultangazi Belediyesi, *Sultangazi İlçesi Tarihçesi*, <https://www.sultangazi.bel.tr/tr/sultangazi/tarihcemiz_152> Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2018.

⁸⁵ Sultangazi Kaymakamlığı, *Sultangazi Tarihçe*, <<http://www.sultangazi.gov.tr>> Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018.

⁸⁶ Sultangazi Kaymakamlığı, *Sultangazi Tarihçe*, <<http://www.sultangazi.gov.tr>> Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018.

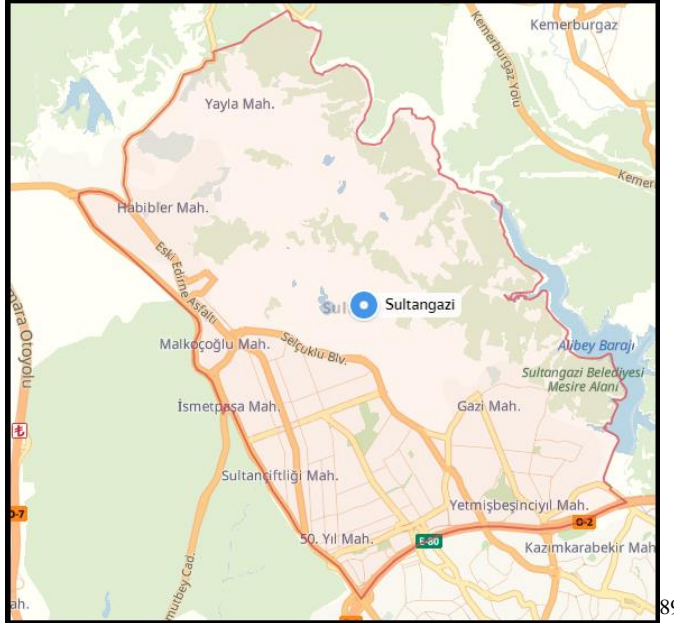
⁸⁷ Sultangazi Kaymakamlığı, *Sultangazi Tarihçe*, <<http://www.sultangazi.gov.tr>> Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018.

Tablo 1: Sultangazi İlçesi Nüfus Sayısı⁸⁸

Yıl	Sultangazi Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2017	528.514	269.692	258.822
2016	525.090	268.737	256.353
2015	521.524	267.305	254.219
2014	513.022	263.044	249.978
2013	505.190	259.014	246.176
2012	492.212	252.158	240.054
2011	483.225	248.471	234.754
2010	468.274	240.412	227.862
2009	452.563	232.329	220.234
2008	444.295	227.643	216.652

Sultangazi 2008 yılında ilçe olduğunda nüfusu 444.295 iken 2008-2013 yılları yani ilk 5 yılda %13.7 bir artış göstererek 505.190 kişiye ulaşmıştır. 2017 yılında ilçenin nüfusu 528.514 kişiye çıkmıştır. 2013-2017 yılları arasındaki 4 yıllık süreçte % 4.6'lık bir artış yaşanmıştır. 2017-2008 yılları arasında ise %18.95'lik bir artış göstermiştir.

Fotoğraf 1: Sultangazi İlçesi Haritası

⁸⁸ *Yıllara Göre Sultangazi Nüfusu*, https://www.nufusu.com/ilce/sultangazi_istanbul-nufusu

⁸⁹ *Yandex*,

<https://yandex.com.tr/harita/?ll=28.875731%2C41.123009&mode=search&sl=28.967111%2C41.020>

Tablo 2: Sultangazi Mahalle Nüfusları⁹⁰

Yıl	Mahalle	Nüfus
2017	50. Yıl Mah.	72.891
2017	Esentepe Mah.	63.310
2017	Cebeci Mah.	60.416
2017	İsmetpaşa Mah.	54.837
2017	Yunus Emre Mah.	46.999
2017	Uğur Mumcu Mah.	41.665
2017	Sultançiftliği Mah.	38.550
2017	Gazi Mah.	34.762
2017	75. Yıl Mah.	32.605
2017	Zübeyde Hanım Mah.	32.238
2017	Cumhuriyet Mah.	14.819
2017	Malkoçoğlu Mah.	13.328
2017	Yayla Mah.	8.076
2017	Eski Habipler Mah.	7.275
2017	Habibler Mah.	6.743

Sultangazi ilçesi 15 mahalleden oluşmaktadır. Nüfus bakımından en fazla nüfusa sahip mahallesi 50. Yıl Mahallesi iken en az nüfusa sahip mahallesi de Habibler mahallesidir. Satılık ve kiralık konut fiyatları İstanbul'un diğer ilçelerine oranla daha uygun olduğu için genellikle alt gelir grubuna mensup kişilerin bu ilçede ikamet ettiği düşünülmektedir. Suriyeli sığınmacıların bu ilçeyi tercih etme sebebi de barınma maliyetlerinin uygun olmasıdır. İlçede çok miktarda gecekondü bulunmaktadır. Bu evlerin müstakil olması apartman sakinlerince sorun edilebilme olasılığını ortadan kaldırdığı için Suriyelilerin ev bulması açısından, ev sahiplerinin evlerinin değerinin üzerinde bir değere kiracı bulması da ev sahipleri açısından bir avantaj sağlıyor. Bu durumlar Suriyeli nüfusun bu bölgede yoğunlaşmasına yol açmaktadır.

887&ssp=0.624847%2C0.255340&text=sultangazi&z=13.4 Erişim Tarihi: 09.01.2019(İlgili siteden kopyalanarak alınan resim araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.)

⁹⁰ Sultangazi Mahalle Nüfusları, https://www.nufusu.com/ilce/sultangazi_istanbul-nufusu Erişim Tarihi: 12.12.2018.

Tablo 3: 2018 Yılı Sultangazi İlçesi Ortalama Kira Maliyetleri⁹¹

Mahalle	Bodrum ve Giriş Kat Kira Ücretleri	Ara Kat Kira Ücretleri
50. Yıl Mah.	750-900 TL	1100-1400 TL
Esentepe Mah.	700-800 TL	1000-1200 TL
Cebeci Mah.	800-1000 TL	1200-1700 TL
İsmetpaşa Mah.	800-1000 TL	1200-1500 TL
Yunus Emre Mah.	650-800 TL	900-1200 TL
Uğur Mumcu Mah.	900-1100 TL	1200-1700 TL
Sultançiftliği Mah.	900-1000 TL	1200-1500 TL
Gazi Mah.	650-800 TL	900-1200 TL
75. Yıl Mah.	650-800 TL	900-1200 TL
Zübeyde Hanım Mah.	650-800 TL	900-1200 TL
Cumhuriyet Mah.	900-1000 TL	1200-1500 TL
Malkoçoğlu Mah.	900-1000 TL	1200-1500 TL
Yayla Mah.	900-1000 TL	1200-1500 TL
Eski Habipler Mah.	900-1000 TL	1200-1500 TL
Habibler Mah.	900-1000 TL	1200-1500 TL

Veriler incelendiğinde bodrum ve giriş kat kira maliyetlerin 650 TL ile 1000 lira arasında olduğu, normal katların kira maliyetlerinin ise 1000-1700 TL arasında değiştiği gözlenmektedir. İlçe sakinlerin genelde evlerini Suriyelilere kiralamak istemediklerini beyan eden emlakçılar, kiralanmaların da evlerinin yerli halk tarafından tercih edilmeyecek kadar kötü koşullara sahip olmasından kaynaklı yahut kira ücretlerini ve depozito miktarlarını arttırmak koşuluyla kiralandıklarını beyan etti. Suriyeliler tarafında kiralanmış dairelerin genelde bodrum ve giriş katı olduğu emlakçılar tarafından beyan edilmiş ve bu evlerin konumu itibarı ile nemli ve havasız, sağlık açısından da genellikle elverişsiz oldukları gözlenmiştir.

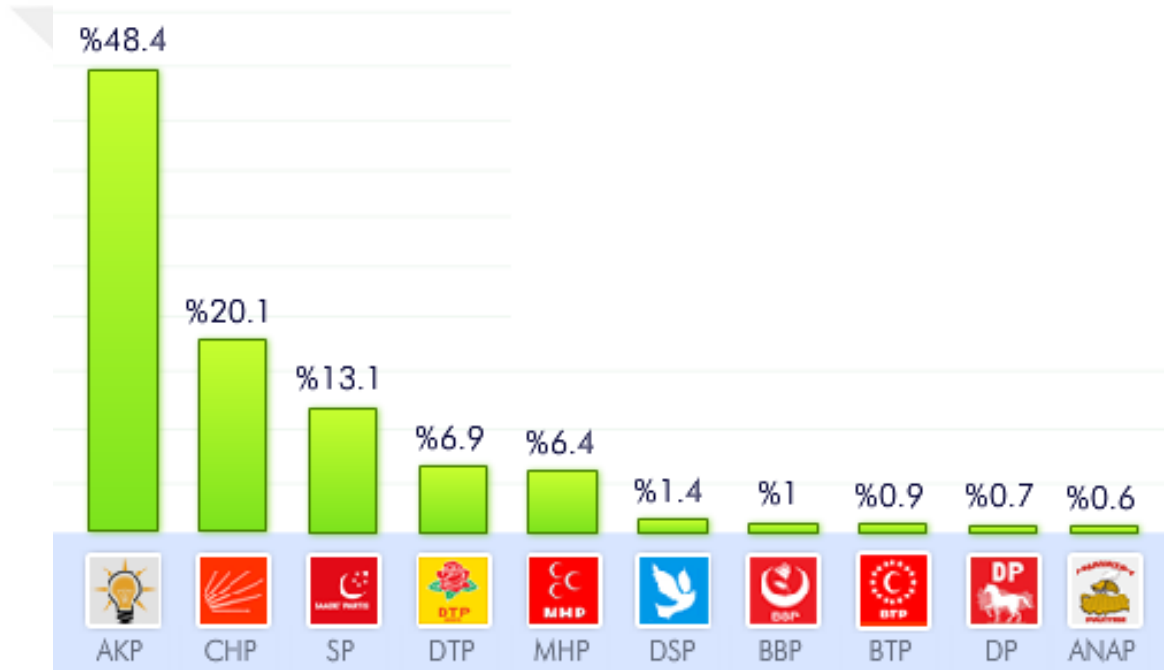
⁹¹ Sultangazi ilçesindeki ortalama kira maliyetleri tablosu, kira istatistikî bilgileri emlakçılarla yapılan görüşmeler ve konuyla ilgili internet ilanları incelenerek data verileri ve anket araştırmacı tarafından oluşturuldu.

5.2. SULTANGAZİ İLÇESİ SEÇİM SONUÇLARININ ANALİZİ

Sultangazi ilçesinin siyasal eğilimini göstermesi açısından 2009 yılından itibaren yapılan tüm seçimlerin grafiklerinin analizi yapılarak siyasi tercihler üzerinden siyasi eğilimler tespit edilmeye çalışıldı. Burada yaşayan yerli kitlenin siyasi eğilimlerinin tespit edilmesi Suriyeli göçmenlerin bu bölgede yoğunlaşmasında bir etken olup olmaması açısından önem taşıyor.

Şekil 1: 2009 Yılı Yerel Seçimlerde Partilerin Oy Dağılımı⁹²

Toplam Sandık Sayısı : 921

2009 Yılı Sultangazi ilçesinde yapılan yerel seçimde seçmen sayısı 280253 sandık sayısı 921⁹³ ve seçmenlerin %50,99 ‘u erkek % 49,01’i kadın seçmenden oluşmaktadır.⁹⁴ 2009 yılında yapılan yerel seçimlerde %48.4 AK Parti, %20.1 CHP, %13.1 SP, % 6.9

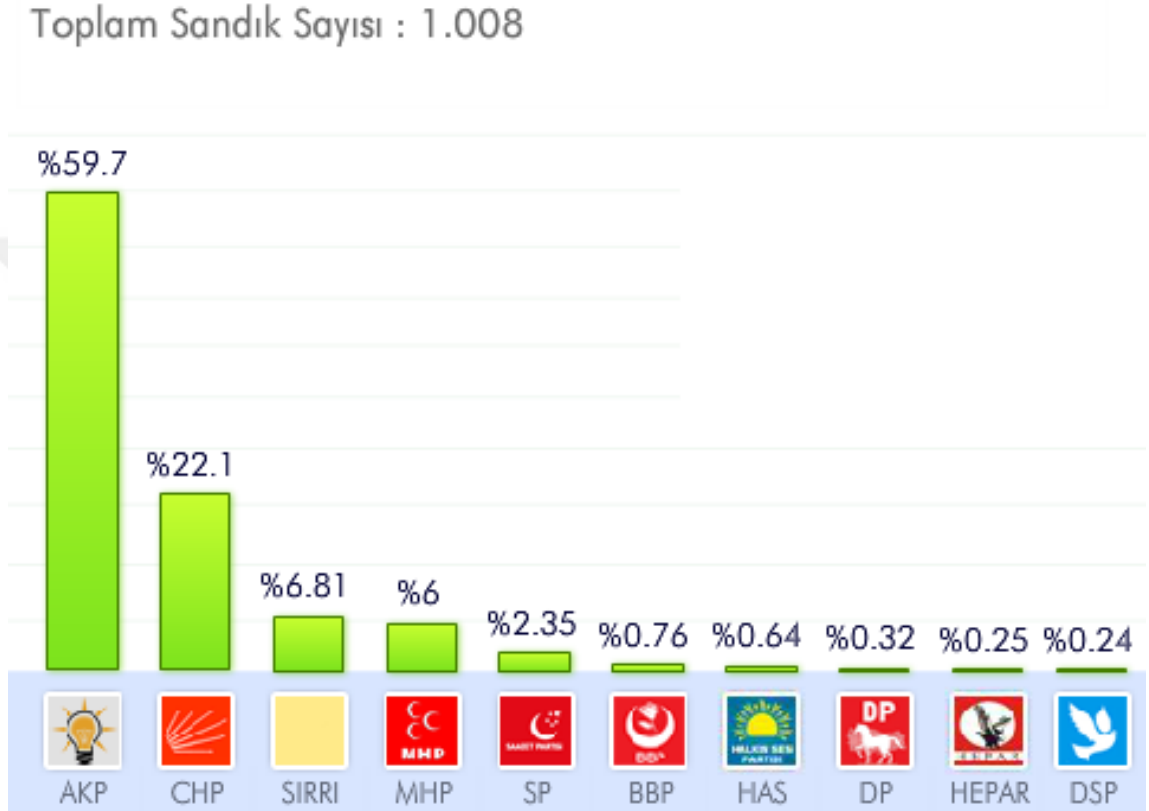
⁹² “Sultangazi Seçim Sonuçları” <https://secim.haberler.com/2009/sultangazi-secim-sonuclari/> E.T. 12.12.2018.

⁹³ İl- İlçe Seçmen ve Sandık Sayıları <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Ilce.htm> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

⁹⁴ Genel Mahalli İdareler Seçimi (29 Mart 2009) Oy Kullanan Seçmenlerin İl/İlçe Bazında Cinsiyet Dağılımı, <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/2009MahalliIlceOKSCD.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

DTP ve % 6.4 MHP oy almıştır. Sultangazi’deki seçmen profili incelendiğinde %51,5 kesiminin tercihlerini muhafazakâr partilerden yana, %20’lik kesim ise seküler yaşama vurgu yapan partiden yana, %13.3’lük bir seçmenin ise oy tercihlerini etnisiteye vurgu yapan partilerden yana kullandığı görülmektedir.

Şekil 2: 2011 Yılı Sultangazi Genel Seçimleri Partilerin Oy Dağılımı⁹⁵

2011 yılında yapılan genel seçimlerde %59.7 Ak Parti, %22.1 CHP, %2.35 SP, %6.81 Sırrı Süreyya Önder ve %6.4 MHP oy almıştır. Sultangazi ilçesi 2009 yerel seçimleri incelendiğinde AK Parti Türkiye genelinde %49.95 oy alırken Sultangazi ilçesinde %59,7 oranında bir oy almıştır. 2009 yerel seçimleri incelendiğinde oylarını muhafazakâr partilerden yana kullanan seçmenler tercihlerini AK Partiden yana kullanmış ve 2009 yerel seçimlerinde tercihlerini Saadet Partisinden yana kullanan seçmenin büyük çoğunluğu 2011 yılındaki genel seçimlerinde tercihlerini AK Partiden yana kullandıkları düşünülmektedir. CHP 2009 yerel seçimlere oranla 2011 yılında yapılan genel seçimlerde

⁹⁵ İstanbul 2 Sultangazi 2011 Genel Seçim Sonuçları, <https://secim.haberler.com/2011/sultangazi-secim-sonuclari/> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

oylarını %2 arttırdı. 2011 genel seçimlerinde bağımsız adaylarla seçime giren BDP İstanbul 2. Bölgede desteklediği Sırrı Süreyya Önder⁹⁶ %6.81'lük bir seçmeninde desteğini de alarak İstanbul 2. Bölgeden Milletvekili seçildi.

Tablo 4: 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Sultangazi Oy Dağılımı⁹⁷

Cumhurbaşkanı Adayı	Oy Oranı
Recep Tayyip ERDOĞAN	%61.42
Ekmeleddin İHSANOĞLU	%26.42
Selahattin DEMİRTAŞ	%12.17

2014 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanı olarak seçilen AK Partinin adayı Recep Tayyip ERDOĞAN %61.42, CHP ve MHP'nin çatı adayı⁹⁸ olan Ekmeleddin İHSANOĞLU %26.42, HDP'nin adayı Selahattin DEMİRTAŞ %12.17 oranında oy aldı. Oy oranları incelendiğinde en belirgin artışın HPD oylarında olduğu gözlenmektedir.

Fotoğraf 2: Sultangazi İlçesi Genel Görünüm⁹⁹

⁹⁶ İşte BDP'nin Aday Listesi <https://www.sabah.com.tr/gundem/2011/04/10/iste-bdpnin-aday-listesi> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

⁹⁷ Sultangazi, <https://www.sabah.com.tr/secim/2014-cumhurbaşkanligi-secimleri/Istanbul-Sultangazi> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

⁹⁸ Çatı Aday Ekmeleddin İhsanoğlu, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cati-aday-ekmeleddin-ihsanoglu-26622003> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

⁹⁹ Sultangazi, <http://gezilecekyerler.com/sultangazi/> Erişim Tarihi: 10.01.2019.

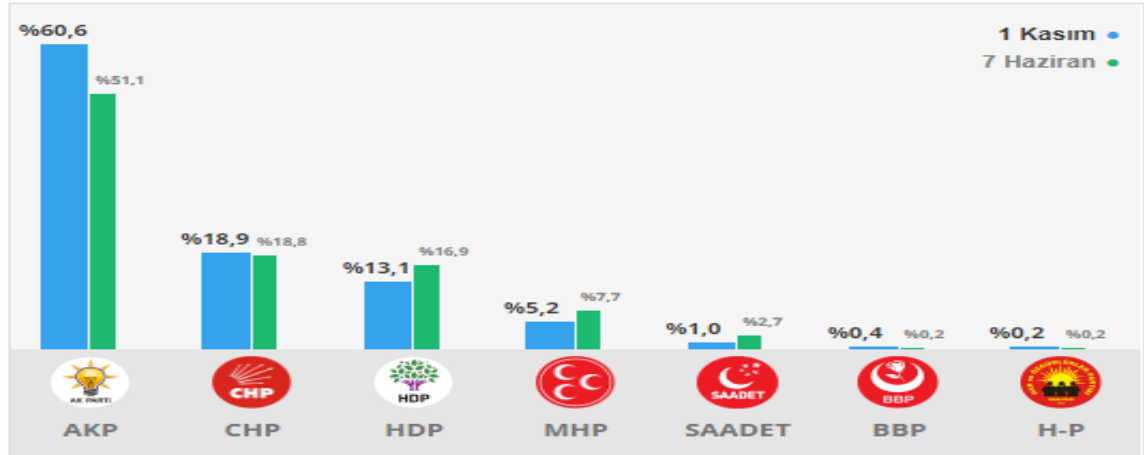
Şekil 3: 2014 Yerel Seçimlerde Partilerin Oy Oranları¹⁰⁰

Toplam Sandık Sayısı : 1.035

2014 Yerel Seçimlerde Sultangazi'deki seçmen sayısı 326711 ve sandık sayısı 1035'dir.¹⁰¹ 2014 yılında yapılan yerel seçimlerde oyların %58.5'ini AK Parti, %23.1'ini CHP, % 7.4'ünü HDP ve % 3.6'sını MHP almıştır. Geçmiş seçimlerle karşılaştırıldığında MHP'nin oyunda belirgin bir azalma görülse de sonraki seçimlerde incelendiğinde bunun aday faktörüne bağlı bir durum olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 4: Sultangazi 7 Haziran - 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları¹⁰²

7 Haziran 2015 tarihinde yapılan genel seçimlerde oyların %51.1'ini Ak Parti, %18.8'i CHP, %16.9'u HDP, %7.7'sini MHP %2.7'sini Saadet Partisi almıştır. 7

¹⁰⁰ Sultangazi Seçim Sonuçları, <https://secim.haberler.com/2014/sultangazi-secim-sonuclari/> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

¹⁰¹ 30 Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçimleri İl-İlçe Seçmen ve Sandık Sayıları, http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2014MahalliIdareler/Il_Ilce_Secmen_Sandik_Sayilari.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

¹⁰² İstanbul 2. Bölge Sultangazi 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları <https://secim.haberler.com/2015/sultangazi-secim-sonuclari/> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

Haziran seçimlerinin Sultangazi oy dağılımları incelendiğinde AK Parti ve CHP'ye oy veren seçmenlerin bir kısmının tercihlerini HDP'den yana kullandıkları görülecektir. 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan genel seçimlerde AK Parti oylarını %9.5 artırarak %60.1, CHP aldığı oy oranına yakın bir sayı olan %18.9, HDP 7 Haziranda aldığı oyların %3.6'sını yitirerek %13.1, MHP 7 Haziran'da oyların %2.5'ni kaybederek %5.2, Saadet Partisi de 7 Haziran seçimlerinde aldığı oyların %1.7'sini kaybederek %1 oranında oy almıştır.

16 Nisan 2017'de yapılan referandumda İstanbul Sultangazi'de oy kullanan seçmenlerin % 61,4 Evet ve % 38,6 Hayır tercihinden yana oy kullanmıştır.¹⁰³

Şekil 5: 2018 Cumhurbaşkanı Seçim Sonuçları¹⁰⁴

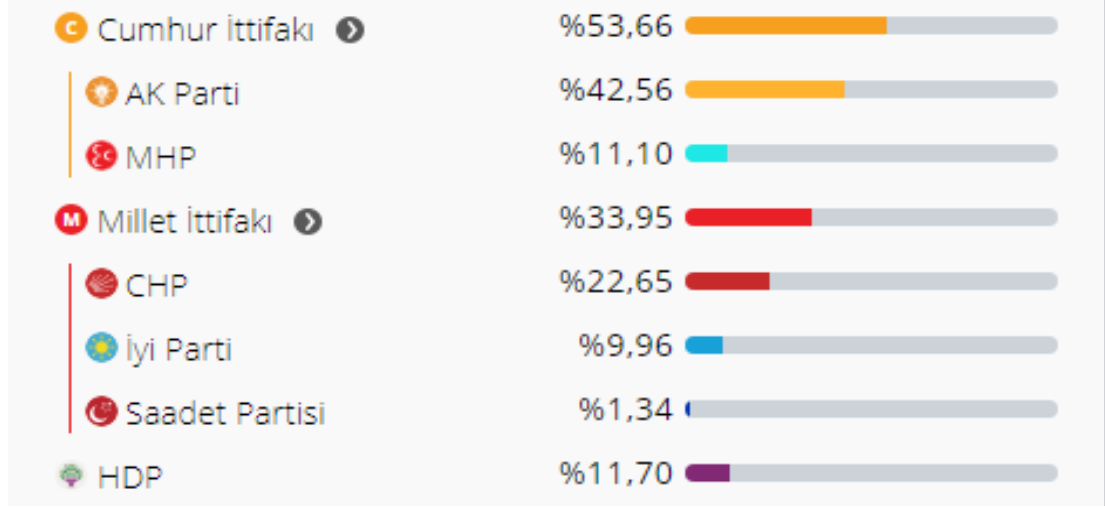
2018 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Sultangazi ilçesindeki seçmenlerin %52.59'u tercihlerini Cumhurbaşkanı seçilen AK Parti ile MHP'nin kurduğu Millet İttifakı'nın ortak adayı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan¹⁰⁵ yana seçmenlerin %30.64'ü CHP'nin adayı Muharrem İnce'den yana seçmenlerin %8.4'ü HDP'nin adayı Selahattin Demirtaş'tan yana, seçmenlerin %7.29'u İYİ Partinin adayı Meral AKŞENER'den yana, seçmenlerin %0.89'u Saadet Parti adayı Temel Karamollaoğlu'ndan yana, seçmenlerin %0.2'si VATAN Partisinin adayı Doğu Perinçek'ten yana kullandı.

¹⁰³ 2017 Anayasa Referandumunu Sonuçları, <https://www.yenisafak.com/secim-referandum-2017/istanbul-sultangazi-secim-sonuclari-referandum> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

¹⁰⁴ 2018 Seçim Sonuçları, <https://secim.haberler.com/2018/> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

¹⁰⁵ Seçim 2018: Cumhurbaşkanı adayları kimler oldu? <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-44027815> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

Şekil 6: 2018 Milletvekili Seçim Sonuçları¹⁰⁶

2018 tarihinde yapılan genel seçimlerde oyların %53.66'sını Cumhuriyet İttifakı ve İttifakın ortaklarından Ak Parti oyların %42.56 ve İttifakın diğer ortağı MHP oyların %11.10'unu Millet İttifakı(Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), İYİ Parti, Saadet Partisi (SP) ve Demokrat Parti'nin (DP) İttifakı')¹⁰⁷, oyların %33.95'ni İttifak ortaklarından CHP oyların %22.65'ini, oyların %9.96'sını İYİ Parti, Saadet Partisi oyların %1.34'ünü alırken, HDP ise oyların %11.7'sini almıştır.

Tablo 5: Sultangazi Belediye Başkanları ve Partileri

Yıl	Belediye Başkanı	Parti	Oy Oranı
2009	Cahit Altunay	AK Parti	%48,23 ¹⁰⁸
2014	Cahit Altunay	AK Parti	%58,59 ¹⁰⁹

Sultangazi ilçesi kuruluşundan itibaren iki dönemdir belediye başkanlığını AK Parti adayı Cahit Altunay yürütmektedir. Grafik AK Partinin 2009 yerel seçimlerinde almış olduğu oy oranını Şekil 5.1'den 2014 yerel seçimlerde almış oldukları oy oranlarını ise Şekil 5.3'ten alarak araştırmacı tarafından oluşturuldu.

¹⁰⁶ 2018 Seçim Sonuçları, <https://secim.haberler.com/2018/> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

¹⁰⁷ "Seçim 2018: Muhalefetin kurduğu Millet İttifakı nasıl işleyecek?"

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43992766> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

¹⁰⁸ Cahit Altunay Biyografisi, <https://www.haberler.com/cahit-altunay/biyografisi/> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

¹⁰⁹ En iyi belediye Sultangazi, en iyi belediye başkanı Cahit Altunay, <https://www.star.com.tr/politika/en-iyi-belediye-sultangazi-en-iyi-belediye-baskani-cahit-altunay-haber-1152563/> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

5.3. SULTANGAZİ İLÇESİNDEKİ GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİ

2011 yılının Mart ayında Suriye'deki iç savaştan dolayı ülkemize sığınmış olan Suriyeli çocuklarından okul çağına gelmiş olanların eğitime dâhil olmaları, eğitimi yarım kalmış çocuk ve gençlerin eğitimlerini tamamlamaları için 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı itibariyle yardım kuruluşları, Sultangazi Belediyesi ve Sultangazi İlçe MEM katkıları ile eğitim-öğretim başlamıştır. Ancak ilk başta Temel Eğitim şubelerince Geçici Eğitim Merkezleri(GEM)'nde yürütülmekte olan iş ve işlemler 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nce yürütülmeye başlanmıştır. İlk başta hayırseverler ve belediyelerce tahsis edilen yerlerde ve okullarda eğitim faaliyeti veren geçici eğitim merkezleri 2015-2016 yılından beri yalnızca resmi okullarda koordinatörler gözetiminde faaliyet göstermektedirler. Sultangazi ilçesinde yaklaşık 50 bin Suriyeli ikamet etmektedir. GEM'lerin bulunduğu okullara UNICEF tarafından, GEM'lerde eğitim gören öğrencilerin sayısı kadar aylık kişi başı 30\$ eğitim yardımı yapılmaktadır. Öğrencilerin bir kısmı ailesine destek olmak üzere veya ailesini geçindirmek için çalışmak mecburiyetinde kalıyor. Bazı GEM'ler ekonomik sıkıntı yaşayan ailelere çocuklarını okula göndermeleri koşuluyla yardım programları sunmaktadır. Ancak bu tür programların kapsamı oldukça kısıtlıdır. MEB, UNICEF ile beraber öğrencileri ve velileri bilgilendirmek ve bu eğitim merkezlerinden haberdar etmek için çalışmalar yapmaktadır. GEM'lerdeki eğitim ücretsiz olmakla birlikte birçok okul, giderlerini maddi durumu iyi olan velilerin bağışlarıyla karşılayabiliyor. Birçok GEM'de üniforma dağıtılamadığı için okulda giyeceği uygun kıyafeti bulunmayan öğrenciler okula gitmeyi tercih etmiyor. Bu sorun bilhassa kız öğrencilerde daha yaygındır. Bir başka sorun da bazı veliler kız çocuklarının okula gitmesine olumsuz yaklaşıyor.¹¹⁰

¹¹⁰ *Türkiye'deki Suriyelilerin eğitim sorunu nasıl çözülür?*

<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozulur> Erişim Tarihi: 23.12.2018.

Tablo 6: 2017-2018 Yılı Sultangazi İlçesi Geçici Eğitim Merkezlerindeki Kurum ve Öğretmen Sayıları

SN	MERKEZİN ADI	Okul Derslik Sayısı	Derslik Sayısı	Türkçe Öğretici	Şube Sayısı	Gönüllü Suriyeli Öğretici
1	Sabri Ülker İmam Hatip Ortaokulu Geçici Eğitim Merkezi	24	12	12	7	16
2	Bahattin Yıldız Anadolu Lisesi Geçici Eğitim Merkezi	23	23	23	19	30
3	Şehit Furkan Doğan İmam Hatip Ortaokulu Geçici Eğitim Merkezi	31	28	28	21	38
4	Necip Fazıl Kısakürek İmam Hatip Ortaokulu Geçici Eğitim Merkezi	15	12	12	7	18
5	Şehit Teğmen Ali Yılmaz İlkokulu Geçici Eğitim Merkezi	30	12	12	9	9
6	Şehit Teğmen Ali Yılmaz Ortaokulu Geçici Eğitim Merkezi	24	7	7	2	9
7	Mimar Sinan İmam Hatip Ortaokulu Geçici Eğitim Merkez	25	12	12	7	15
8	Sabri Ülker Anadolu İmam Hatip Lisesi Geçici Eğitim Merkezi	22	11	11	7	17
9	Hacı Mehmet Cingil Ortaokulu Geçici Eğitim Merkezi	27	8	8	3	10
Toplam		197	113	113	75	146

Sultangazi ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında geçici koruma altındaki Suriyelilere 9 Geçici Eğitim Merkezinde eğitim ve öğretim hizmeti verildi. Bu okullar ziyaret edilerek öğrenci sayıları verileri okullardan temin edildi. Eğitim ve öğretim hizmeti için 113 derslik kullanıldı. Okulların doluluk oranları açısından en yoğun okul Bahattin Yıldız Anadolu Lisesi Geçici Eğitim Merkezi tam kapasite ile eğitim vermekte, Şehit Furkan Doğan İmam Hatip Ortaokulu Geçici Eğitim Merkezi de doluluk oranı yüksek olan bir okuldur. Bu veriler Suriyeli göçmenlerin yoğunlaştığı bölgeler açısından da fikir vermektedir. Şube sayısı ise farklı eğitim seviyelerinde eğitim alan çocukların yer aldığı sınıf mevcutları açısından fikir vermektedir. GEM’lerde toplam 113 Türkçe öğretici ve 146 Gönüllü Suriyeli Öğretici görev aldı. Eğitim ve öğretim hizmetine ilaveten bu kurumlarda görev yapan öğretmenler öğrencilerin okula dâhil olabilmesi için ev ziyaretleri düzenlemekte ve bu anlamda çok çaba harcamaktalar. Bu faaliyetleri planlı ve düzenli bir şekilde sürdürmektedirler.

Tablo 7: 2017-2018 Yılı Geçici Eğitim Merkezlerimiz İlkokul Öğrenci Sayıları

SN	MERKEZİN ADI	1. Sınıf Öğrenci Sayısı	2. Sınıf Öğrenci Sayısı	3. Sınıf Öğrenci Sayısı	4. Sınıf Öğrenci Sayısı	Genel
1	Şehit Teğmen Ali Yılmaz İlkokulu GEM	0	65	224	79	368
2	Sabri Ülker Anadolu İmam Hatip Lisesi GEM	57	133	195	89	474
3	Hacı Mehmet Cingil Ortaokulu GEM	95	34	32	21	182
4	Necip Fazıl Kısakürek İmam Hatip Ortaokulu GEM	110	60	120	90	380
5	Şehit Furkan Doğan İmam Hatip Ortaokulu GEM	136	189	255	98	678
6	Bahattin Yıldız Anadolu Lisesi GEM	184	152	239	189	764
Toplam		582	633	1065	566	2846

Sultangazi ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında geçici koruma altındaki Suriyelilerin ilkokul çağındaki çocuklarına 6 Geçici Eğitim Merkezinde 582 kişi 1.sınıf, 633 kişi 2.sınıf, 1065 kişi 3.sınıf, 566 kişi 4.sınıf olmak üzere toplamda 2846 kişiye ilkokul eğitimi verildi. Eğitim kısmının en zor ve önemli kısmını oluşturan ilkokul hem öğrenciler hem de Türkçe öğretiler açısından zorluklarla dolu bir süreç içermektedir. Göçmen öğrencilerin Türkçe konuşamaması ve Türkçe öğreticilerin ise Arapça anlamaması sürecin zor tarafını oluşturmaktadır. Bu zorlu süreç, sınıfta her iki dili konuşan çocuklar ve tercümanlar yardımıyla aşılmaya çalışılmakta. Büyük oranda sorunları çözdüklerini söyleyen öğretmenlerin şikâyetçi olduğu diğer konu eğitim öğretim süreci devam ederken eğitime dâhil olan çocuklar. Bu çocuklar eğitim öğretim döneminin başında sürece dâhil olmadıkları için sınıfa ayak uyduramamakta ve öğretmenlerin kişisel çabasıyla eksikliklerini tamamlayabilmekte veya eksik kalmaktadır.

Tablo 8: 2017-2018 Yılı Geçici Eğitim Merkezleri Ortaokul Öğrenci Sayıları

SN	MERKEZİN ADI	5. Sınıf Öğrenci Sayısı	6. Sınıf Öğrenci Sayısı	7. Sınıf Öğrenci Sayısı	8. Sınıf Öğrenci Sayısı	Genel
1	Sabri Ülker İmam Hatip Ortaokulu GEM	33	78	31	33	175
2	Şehit Teğmen Ali Yılmaz İlkokulu GEM	30				30
3	Şehit Teğmen Ali Yılmaz Ortaokulu GEM	66	32	18	18	134
4	Mimar Sinan İmam Hatip Ortaokulu GEM	60	118	95	78	351
5	Hacı Mehmet Cingil Ortaokulu GEM	9				9
6	Şehit Furkan Doğan İmam Hatip Ortaokulu GEM	0	107	57	35	199
Toplam		198	335	201	164	898

Sultangazi ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında geçici koruma altındaki Suriyelilerin ortaokul çağındaki çocuklarına 6 Geçici Eğitim Merkezinde 198 kişi 5.sınıf, 335 kişi 6.sınıf, 201 kişi 7.sınıf, 164 kişi 8.sınıf olmak üzere toplamda 898 kişiye ortaokul eğitimi verilmiştir. Rakamlar incelendiğinde ilkokula oranla bu yaş grubunun eğitime yeterince dâhil edilemediği görülecektir. 7.Sınıftan itibaren çocukların okula dâhil olma oranlarında azalma gözlenmekte çünkü bu yaş grubu çalışma hayatına dâhil olmakta ve ailelerine ekonomik destek sağlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bu sorunu çözmek üzere Geçici Eğitim Merkezlerinde görevli Suriyeli Gönüllü Eğitici ve Türkçe Eğiticilerin Merkezi Koordinatör Müdürlüğü'nün bilgisi ve planlaması çerçevesinde sorunu aşmak için Suriyeli ailelere ziyaretlerde bulunuyor ve okul çağındaki çocukların eğitime dâhil olması noktasında aileleri ikna etmeye çalışmaktalar.

Tablo 9: 2017-2018 Yılı Geçici Eğitim Merkezleri Lise Öğrenci Sayıları

SN: MERKEZİN ADI	9. Sınıf Öğrenci Sayısı	10. Sınıf Öğrenci Sayısı	11. Sınıf Öğrenci Sayısı	12. Sınıf Öğrenci Sayısı	Genel Toplam
1 Sabri Ülker İmam Hatip Ortaokulu GEM	18	31	19	14	82
2 Mimar Sinan İmam Hatip Ortaokulu GEM	0	54	20	47	121
Toplam	18	85	39	61	203

Sultangazi ilçesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında geçici koruma altındaki Suriyelilerinden lise çağındakilere 2 Geçici Eğitim Merkezi'nde 18 kişi 9. sınıf, 85 kişi 10. sınıf, 39 kişi 11. sınıf, 61 kişi 12. sınıf olmak üzere toplamda 203 kişiye lise eğitimi verilmiştir. Sığınmacı çocukların yaşları artıkça eğitime dâhil olma oranı belirgin bir şekilde azalmaktadır. Lise çağındaki gençler, ailelerinin ekonomik sorunlarını aşmak için tekstil atölyelerinde, hizmet sektöründe ve buna benzer farklı birçok sektörde çalışma hayatına dâhil olmaktadır. Ekonomik durumlarından dolayı bu durum bir tercih olmaktan ziyade bir zorunluluğa dönüşmektedir. Barınma, beslenme, ısınma gibi masrafların çok yüksek olması; aile reislerinin çoğunluğunun vasıfsız olması nedeniyle asgari ücrete çalışmak zorunda kalması, kadınların iş hayatına dâhil olma oranının düşük olması gibi nedenlerden kaynaklı olarak gençlerin iş hayatına dâhil olduğu katılımcıların beyanlarından anlaşılmaktadır. Katılımcılara anket soruları haricinde yöneltilen “Okul çağında olup okula devam etmesi gerekirken çalışan çocuğunuz veya tanıdığımız çocuk var mı?” sorusu bazı kalımcılarca olumlu yanıtlanmış, ayrıca Sultangazi ilçesinin birçok mahallesinde fason olarak çalışan tekstil atölyelerinin mevcut olduğunu ve Suriyeli göçmen çocuklarının buralarda kaçak olarak ucuza istihdam edildiğini beyan etmiştir.

6. TOPLUMSAL UYUM SÜRECİ

6.1. UYUM SÜRECİ OLGUSU

Uyum süreci; bireyin dahil olduğu yeni çevreyle dengeli bir ilişki veya bağ kurabilmesi ve sürdürebilmesidir.¹¹¹ İlk uyum politikaları yeni kültürün geçmişte sahip olunan kültürle eklemlenmesini öngördüğünden göçmen gruplar tarafından hoş karşılanmamış ve bir süre sonrada göçmenler geçmişten gelen kültürüne radikal bir biçimde dönüş yapmışlardır. Ancak son zamanların gözde uyum politikası “çokkültürlülük” ile geçişlerin yumuşatılması önerilmektedir. Bu politika ile yereldeki farklı kültürlerin az da olsa görünürlüğünün sağlanmasını öngörmektedir. Kültürel çeşitliliğin yerel grubun tüm üyelerince desteklenmesi durumu “çokkültürlülük” kavramı içerisinde ele alınabilmektedir.¹¹² Bu kavrama karşı yerel toplumların farklı tepkileri olabilmektedir. Göçmen grubunun dini, etnik ve ekonomik durumu da önemli olabiliyor. Bu anlamda Suriyeli göçmenler ile Türkiye toplumunun aynı dine sahip olmaları durumu; Suriyelilerin Türkiye toplumu ile uyum sağlaması ve Türkiye toplumunca sempatiyle karşılanmaları açısından önemlidir.

Uyumun sağlanmasında ve kalıcı bir çözüme ulaşması açısından Alexandra Fielden’in hazırladığı rapora göre yerel uyum üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşaması göçmenin göç ettiği ülkede temel haklarını kullanmak için yasal bir statüye sahip olmasıdır. İkinci olarak, ekonomik açıdan sürdürülebilir yaşam koşullarının sağlanması bunu sağlamanın yolu da istihdama ulaşma imkânına sahip olması gerekmektedir. Üçüncü ve son aşaması da sosyal ve kültürel açıdan içinde yaşadığı ülke toplumunca kabul edilmesi ve göçmenin de yeni duruma uyum sağlama süreçlerinin geliştirilmesinin gerekliliğidir.¹¹³

6.2. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN TOPLUMSAL UYUMU

¹¹¹ Hıdır Apak, “Suriyeli göçmenlerin Kente uyumları: Mardin örneği”, Mukaddime Dergisi, 5(2), 2014, s.55-73.

¹¹² Melek Göregenli ve Pelin Karakuş, “Göç Araştırmalarında Mekân Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme”, Türk Psikoloji Yazıları. 17(34), 2014, s.101-115.

¹¹³ Alexandra Fielden, “Local integration: An Under-Reported Solution To Protracted Refugee Situations”, New Issues In Refugee Research, Research Paper No. 158. UNHCR, 2008

Hükümet ve yerel yönetimler toplumsal uyumu çok yönlü bir bakış açısıyla ele almalı üniversiteler ve STK'larla işbirliği kurmalı ve alan araştırmaları yaptırmalı elde edilen verileri bir merkezde toplayarak, göçmen ve yerli halk hassasiyetleri çerçevesinde bir çözüm ortaya konmalıdır. Toplumsal uyum toplumların geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Toplumların gelişmesi açısından iç çekişmelerin azaltılması, sahip oldukları enerjinin ülke geleceğini daha ileri seviyelere taşınmasına harcanması gerekmektedir. Bu ülkeler ve toplumları açısından istenen durumdur. Bu anlamda, toplumun tüm bireylerinin sorumlulukları vardır. Bilhassa toplumu yöneten ve topluma yön veren liderlere önemli görevler düşmektedir. Toplumsal uyum sürecinin yönetilmesinde toplumsal dengeleri gözeterek süreci hassasiyetle yönetmeleri gerekmektedir. Türkiye toplumu ile Suriyeli göçmenlerin toplumsal uyum sağlaması için başlangıçta hükümetin atması gereken adımlar vardır. En acil olanı tüm Suriyeli göçmenleri kapsayacak Türkçe dil yetenekleri geliştirme programı gelmektedir. Bu anlamda sürecin iki ayağı mevcuttur. Birincisi okullaşmış çocuk ve gençlerin eğitimi, dezavantajlı olan bu grup eğitimi kurslarla desteklenerek yaşatlarını yakalamalarına destek olunmalı öte taraftan eğitime dâhil olmayan çocuk ve gençlerin mümkünse dâhil edilmeleri gerekmektedir. Eğitime dahil olmayan çocuk ve gençlerin Mesleki eğitim merkezlerine yönlendirilmesine çalışmalı gerekirse teşvik edici önlemler alınmalıdır. İkincisi; yetişkinlerin dil yetkinlerinin geliştirilmesi için mahallelerde dil kursları açılabilir. Türkçe dil yetkinlikleri geliştirildikten sonra istihdama dahil olmaları için mesleki nitelik kazandırılmalı ve istihdama dahil olabilmelerinin önünde yasal engeller var ise bunların hakka niyet bir şekilde azaltılması mümkünse ortadan kaldırılması gerekmektedir. Temel ihtiyaçlarını çözmüş bir topluluk ile toplumsal uyum sürecinin yürütülmesi daha kolaydır. Bu anlamda yerel yönetimlerin yürütecekleri sosyal sorumluluk projeleri ve farkındalık kampanyaları ile kültürel zenginliğin bir potada eritilmesine ön ayak olarak toplumların karşılıklı önyargılarının azalmasına destek sağlayabilir. Uyumlarına yardımcı olmak üzere psikolojik ve sosyolojik destek alabilecekleri resmi kurum ve kuruluşlar kurulabilir. Bu şekilde yürütülen toplumsal uyum sürecinin başarılı olabileceği varsayılmaktadır.

7. BULGULAR VE TARTIŞMA

7.1. KATILIMCILARIN CİNSİYET, YAŞ, MEDENİ DURUM BİLGİLERİ

Bu bölümde katılımcıların genel özellikleri tanımlanarak ankete katılan katılımcı profili hakkında verilere ulaşıldı. Elde edilen verilerin sorunlar üzerindeki etkisi gözlenmeye çalışıldı.

Tablo 10: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

	Kişi Sayı	Yüzdellik(%)
Erkek	47	38,8
Kadın	74	61,2
Toplam	121	100,0

Anket 121 katılımcı ile gerçekleştirildi. Katılımcılardan 47'si erkek, 74'ü kadınlardan oluşmaktadır. Ankete katılan katılımcıların yoğun olarak kadınlardan oluşmasının temel sebebi anketin Sultangazi Kaymakamlığı binasında bulunan Sultangazi İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı civarında gerçekleştirilmesidir. Vakfa yardım başvurusunda bulunanların büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Sebebini kendilerine sorduğumuzda eşlerinin çalıştığını ve bu nedenle kendilerinin başvuru yaptıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 11: Sultangazi GEM'deki Suriyeli Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

	Kişi Sayı	Yüzdellik(%)
Erkek	25	46,3
Kadın	29	53,7
Toplam	54	100,0

GEM'inde çalışan Suriyeli gönüllü öğreticilerin %53.7'si kadın, %46.3'ü ise erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Bu grup eğitim seviyesinin yüksek olmasından kaynaklı olarak ayrıca incelendi. Çünkü genel dağılımın daha anlaşılır olması ve sağlıklı bir çıkarım yapmak açısından bu grubun cevapları eğitim seviyesinin uyum süreci üzerindeki etkisinin incelenmesi açısından önemlidir.

Tablo 12: Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaşı	Kişi Sayısı	Yüzdelik(%)
18-26	24	19,84
26-31	24	19,84
31-36	24	19,84
36-41	26	21,48
41-46	8	6,6
46 ve üzeri	15	12,4
Toplam	121	100,0

Ankete katılan katılımcıların %81’lik bir kesiminin yaşı 40 ve 40 yaş altı genç bir kesimden oluşmaktadır. Dolayısıyla anket yapılan grup iş gücüne katılabilme potansiyeline sahiptir. Uyumlarının kolaylaştırılması açısından mesleki eğitim verilebilecek vasıflandırılarak maddi ve manevi açıdan tatmin olmalarına yardımcı olunabilir.

Tablo 13: Katılımcılardan GEM’deki Suriyeli Öğretmenlerin Yaş Dağılımı

Yaşı	Kişi Sayısı	Yüzdelik(%)
23-28	5	9,43
28-33	16	30,19
33-38	12	22,64
38-43	7	13,21
43-48	6	11,32
48 ve üzeri	7	13,21
Toplam	53	100,0

Eğitim seviyesi yüksek olan bu katılımcı grubun %86,79’luk bir kesimi 48 yaş altı bir kesimden oluşmaktadır. Göçmen Suriyelilerin uyumu konusunda daha şanslı olan bu grup Suriyeli çocukların eğitimi konusunda GEM’lerde aktif olarak görev almakta ve bu çocukların eğitimi, uyumu ve bilhassa okullaşması noktasında Sultangazi İlçe Milli Eğitim ile işbirliği içerisinde önemli görevler üstlenmektedir. Nitelik açısından belli özellikleri olan bu grubun dil yetkinliklerinin geliştirilmesi üretkenliklerinin artırılması açısından önem taşımaktadır. Toplumlar arasındaki köprüyü kuracak olan bu grup ile özel olarak ilgilenmek gerekmektedir. Çünkü Suriyeli göçmenlerin muhtemel yerel

örgütlenmelerine öncülük edecek, onların uyumlarını destekleyecek ve gelecek planlamaları açısından kilit bir rol üstlenmeleri ihtimali yüksektir.

Tablo 14: Katılımcıların Eğitim Seviyesine Göre Medeni Durumları

		Medeni durumu			Yüzdellik(%)
		Evli	Bekar	Dul/Boşanmış	
Eğitim durumu	Okur yazar değil	11	0	1	10
	Sadece okur yazar	8	0	2	8.2
	İlkokul mezunu	11	0	2	10.8
	Ortaokul mezunu	19	1	2	18.2
	Lise mezunu	8	0	1	7.4
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	42	8	1	42.1
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	3	0	1	3.3
Toplam		102	9	10	100

Tablo 14 verileri incelendiğinde 121 katılımcıdan 9 kişi bekâr, 10 kişi de boşanmış durumdadır. Bu veriler boşanma oranlarının çok düşük olduğunu göstermektedir. Bekârlara ait veriler incelendiğinde 8 kişinin yüksekokul ya da üniversite mezunu olduğu görüldü.

Tablo 15: Katılımcıların Cinsiyete Göre Medeni Durumları

		Medeni durumu			Yüzdellik(%)
		Evli	Bekar	Dul/Boşanmış	
Cinsiyeti	Erkek	43	3	1	91.48
	Kadın	59	6	9	79.7
Toplam		102	9	10	84.29

Tablo 15 incelendiğinde ankete katılan bireylerin büyük bir oranda evli olduğu ve aile kurumunun önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Anket yapılan kitlede erkeklerin çok eşli bir evliliğe sahip olma durumu beyan edilmiştir. Bunun yanında nadir de olsa eşlerden birinin Suriye’de kayıp olduğu ve kendisinden haber alınmadığı gibi durumlar ifade edilmiştir. Anket katılımcılarının tamamına yakını evlilik kurumunun yaşamlarında önemli bir yer tuttuğunu beyan ederken, 18 bekâr bireyden 11’i yüksek eğitime sahiptir.

Buradaki yüksek eğitime sahip kişilerin diğerlerinden farklı düşündüğünü gösteren bir veri olması vesilesiyle ve eğitim seviyesinin evlilik kurumuna bakışında farklılıkların olabileceğine dair ip uçları vermektedir.

7.2. KATILIMCILARIN GÖÇ SÜRECİ ÖNCESİ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERİ

Bu bölümde katılımcı Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önceki sosyo-ekonomik verileri değerlendirilecektir. Bu verilerle oluşturulan grafiklerin analizi yapılarak katılımcıların Suriye'deki yaşam koşulları hakkında tahminlerde bulunulmaya çalışılacaktır. Bu veriler Türkiye toplumunun Suriyeli göçmenlerle empati kurmaları açısından önem taşımaktadır. Sahip oldukları mal varlıklarını terk ederek yani geçmişteki tüm birikimlerini geride bırakıp güvenli bir yaşam alanı bulmak için yollara düşen bir topluluk olduklarını anlatmak için değer taşımaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Suriye'deki Mal Varlıkları

Suriye'de mal varlığınız nedir?	Kişi Sayısı	Yüzdeler (%)
Gayrimenkul	35	28,9
Araç	3	2,5
Yok	57	47,1
Gayrimenkul+Araç	20	16,5
Gayrimenkul+Araç+Mevduat	4	3,3
Gayrimenkul+Mevduat	2	1,7
Toplam	121	100,0

Katılımcıların Suriye'deki mal varlığı durumu analiz edildiğinde %47.1'nin hiçbir şeyinin olmadığı, %50.4'nün gayrimenkul sahibi olduğu, %22.3'nün araç sahibi olduğu ve %5'nin de mevduatının olduğunu görüldü. İlgili kişiler Suriye'de sahip oldukları mal varlıklarını yitirdiklerini ya da akıbeti hakkında bilgi sahibi olmadıklarını beyan etmiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Suriye’deki Hayat Şartları

		Suriye’de hayat şartları nasıldı?				Toplam
		Ucuz	Normal	Çok İyi	Pahalı	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	12	0	0	0	12
	Sadece okuryazar	7	2	0	1	10
	İlkokul mezunu	8	4	0	1	13
	Ortaokul mezunu	16	5	0	1	22
	Lise mezunu	4	3	2	0	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	21	18	10	2	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	2	0	0	4
Yüzdeler (%)		57.86	28	10	4.13	121

Katılımcıların Suriye’de hayat şartlarına verdikleri yanıtlar eğitim seviyeleri ile birlikte değerlendirilerek tablolandırıldı. Burada eğitim seviyelerinin Suriye’deki yaşam kalitesine etkisi gözlenmeye çalışıldı. Yüksek eğitime sahip katılımcıdan sadece 2 kişi Suriye’de hayat şartlarının pahalı olduğunu ifade etmiştir. Bu durum yüksek eğitime sahip kişilerin Suriye’de nitelikleri doğrultusunda istihdam edildiği ve gelirinin de bu paralelde olduğu varsayılmaktadır. 121 katılımcıdan ise sadece %4.13’ü Suriye’de hayat şartlarının pahalı olduğunu söylemektedir. %28’i normal, %57.86’sı ucuz, %10’u çok iyi olduğunu ifade etmektedir. Bu bölümde yer alan iki tablo verilerine bakıldığında katılımcı göçmenlerin Suriye’deki yaşam koşullarından nispeten daha memnun olduğu sonucuna varıldı.

7.3. KATILIMCILARIN TÜRKİYE'YE GELİŞ NEDENLERİ VE YILLARI VE KAMPLARDA YAŞAMA ORANLARI

Katılımcı Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelme sebepleri, geliş süreçleri ve hangi yoldan geldiklerine dair veri elde edilmek üzere aşağıdaki sorular yöneltildi ve elde edilen veriler grafiklere dönüştürüldü.

Tablo 18: Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Sebepleri

Türkiye'ye geliş nedeniniz nedir?	Kişi Sayısı	Yüzdellik (%)
Savaş Ortamı	116	95,9
Zorunlu Sebepler	3	2,5
Diğer	2	1,7
Toplam	121	100,0

Katılımcıların Türkiye'ye geliş nedenine verilen cevaplar tabloya yansıtılarak ilgili tablo oluşturuldu buradaki veriler incelendiğinde katılımcıların %95,9 savaş ortamından dolayı, %2.5'i ise zorunlu sebeplerden dolayı bunların neler olduğu kendilerine sorulduğunda ise savaş ortamının yarattığı dolaylı sebeplerden kaynaklı olduğunu söylediler. Geri kalan %1.7'si ise diğer seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan değerlendirmede ise katılımcıların tamamına yakınının savaş ortamından dolayı göç ettiği kanısına varılmıştır.

Tablo 19: Katılımcıların Ailelerinden Suriye'de ki Çatışmalarda Yaralanan Ya da Hayatını Kaybedenlerin Oranları

Ailenizden Suriye'de ki çatışmalarda yaralanan ya da hayatını kaybeden var mı?	Kişi Sayısı	Yüzdellik (%)
Var	53	43,8
Yok	68	56,2
Toplam	121	100,0

Katılımcılara yöneltilen “Ailenizden Suriye'de ki çatışmalarda yaralanan ya da hayatını kaybeden var mı?” sorusuna katılımcılardan 53 kişi Suriye'deki çatışmalarda yakınlarını kaybettiğini hatta bazıları ise birden fazla yakınına kaybettiğini beyan etmişlerdir. Katılımcılardan birkaçı ise eşinden haber alamadığını ve yaşayıp yaşamadığı konusunda da hiçbir fikirlerinin olmadığını söyledi.

Tablo 20: Katılımcıların Türkiye'ye Geliş Yılı

Türkiye'ye ne zaman geldiniz?	Kişi Sayısı	Yüzdelik (%)
2011-2012	5	4,1
2012-2013	15	12,4
2013-2014	39	32,2
2014-2015	35	28,9
2015-2016	23	19,0
2016 ve Sonrası	4	3,3
Toplam	121	100,0

Katılımcıların Türkiye'ye ne zaman geldiklerine dair tablo bilgileri analiz edildiğinde göçün 2011-2012 arasında başladığı en fazla göçün 2013-2015 yılları arasında yapıldığı toplamda 74 kişi bu dönemde göç ettiği görülmüş. Bunun temel sebebi 2014 Eylül ayında ABD'nin ve sonraki yılda ise Rusya tarafından IŞİD'in bulunduğu alanlara havadan operasyon düzenlenmesidir. 2016 yılı sonrası ise göçün belirgin bir şekilde azaldığı gözlenmektedir.

Tablo 21: Katılımcıların Mülteci Kampında Kalma Verileri

Daha önce mülteci kampında kaldınız mı?	Kişi Sayısı	Yüzdelik (%)
Evet	9	7,4
Hayır	112	92,6
Toplam	121	100,0

Katılımcıların yöneltilen “daha önce mülteci kampında kaldınız mı?” sorusuna katılımcılardan sadece 9 kişi kaldığını beyan ederken diğerleri hiçbir kampta kalmadığını ve anket harici kendilerine nasıl bir yol izleyerek geldikleri sorusu yöneltilince büyük çoğunluğu ülkeye kaçak yollardan giriş yaptıklarını beyan ettiler. Bu bölümde yer alan dört grafikteki veriler incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu savaş sebebiyle Türkiye'ye kaçak yollardan giriş yaptığı gözlenmektedir.

7.4. KATILIMCILARIN TÜRKİYE'DEKİ SOSYO-EKONOMİK DÜZEYLERİ

Katılımcıların Türkiye'deki yaşam standartları hakkında veri elde etmek üzere, katılımcılara üç soru soruldu bu sorular sonucunda elde edilen veriler ile oluşturulan grafiklerin analizi yapılarak Türkiye'deki yaşantıları hakkında tahminlerde bulunulmaya çalışıldı.

Tablo 22: Katılımcıların Türkiye'deki Hayat Şartları

		Türkiye'deki hayat şartları sizce nasıl?				Toplam
		Normal	Çok İyi	Pahalı	Çok Pahalı	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0	4	7	12
	Sadece okuryazar	5	0	3	2	10
	İlkokul mezunu	5	1	3	4	13
	Ortaokul mezunu	3	0	9	10	22
	Lise mezunu	1	0	5	3	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	5	0	24	22	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	0	0	2	2	4
Yüzdeler (%)		16.53	0.83	41.32	41.32	121

Katılımcıların Türkiye'deki hayat şartları sorusuna yanıtları eğitim seviyeleri ile birlikte değerlendirilerek tablolaştırılmıştır. Burada eğitim seviyelerinin yaşam kalitesine etkisi gözlenmeye çalışılmıştır. Fakat katılımcılardan eğitim seviyesi yüksek olanların tamamına yakını Türkiye'deki hayat şartlarını pahalı bulurken toplamda ise katılımcıların %82.64'ü Türkiye'deki yaşam koşullarının pahalı olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %16.53 ise normal olduğunu belirtmiştir.. Yaşam koşullarının pahalı olduğunu düşünenlere göre Türkiye'de alım güçlerinin düştüğü ve bununda kendi yaşam kalitelerini olumsuz etkilediklerini ve dolayısıyla sağlıklı beslenmediklerini söylemektedir. Temel ihtiyaçlarını gidermekte zorlanan bu topluluğun istihdama dahil olmasında yada dahil olduğu istihdamın getirisinde sorunlar mevcuttur. Anket yapılan kitlenin çalışmakta istekli olduğu yapılan görüşmelerden bilinmektedir. Ancak istihdama katılımlarında sıkıntılar mevcut bu sıkıntıların giderilmemesi Suriyeli göçmenlerin yerli topluluk ile uyumlarını olumsuz etkilemektedir.

Tablo 23: Katılımcıların Devletten Yardım Alma Oranları

Devletten yardım alıyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzdeler (%)
Evet Alıyorum	30	24,8
Hayır Almıyorum	91	75,2
Toplam	121	100,0

Katılımcılara yöneltilen “devletten yardım alıyor musunuz?” sorusuna 121 katılımcıdan 91 kişi yardım almadığını, 30 kişi ise yardım aldığını belirtti. Yardım alabilmek için belli başlı kriterlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Ailenin aylık geliri, ailedeki çocuk, yaşlı ve bakıma muhtaç bireylerin sayısı aranılan koşulları oluşturmaktadır. Anket yapıldığı sırada ankete katılanların çoğu Sultangazi Kaymakamlık binasında bulunan Sultangazi İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’na yardım başvurusu için gelmişlerdi. Dolayısı ile yardım almıyorum diyenlerin sayısının fazlalığında bu unsur önemli bir yer tutmaktadır. Diğer belirtilmesi gereken unsur ise GEM’de çalışan Suriyeli öğretmenlerin gelirlerinin kayıt altında olmasından dolayı yardım için gerekli olan kriterleri sağlayamaması ve yardım alamamasıdır. Katılımcı Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğu kayıt dışı istihdam edildiklerini ifade ettiler. Bu sebepten dolayı gelirleri kayıt altına alınamamaktadır. Bu durum kendileri açısından dezavantajlı gibi görünse de yardım alabilmeleri için bir avantaj sağlamaktadır. Zira yardım başvurusu sırasında beyanları esas alınmaktadır. Bu yardımlar verilmesi ve sürdürülmesi çok önemlidir. Bu zaman zarfında Suriyeli göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılayarak kendilerini güvende hissetmesi ve Türkiye toplumuna karşı iyi duygular beslemesi teşvik edilerek suça bulaşması engellenir.

Tablo 24: Katılımcıların Temel İhtiyaçlarını Karşılarken Yardım Aldıkları Yerlerin Dağılımı

Temel ihtiyaçlarınızı karşılamada kimden yardım alıyorsunuz?	Kişi Sayısı	Yüzdeler (%)
Devlet	37	30,6
Stk'lar	9	7,4
Hayırseverler	10	8,3
Hiçbiri	65	53,7
Toplam	121	100,0

Katılımcılara yöneltilen “Temel ihtiyaçlarınızı karşılamada kimden yardım alıyorsunuz?” sorusuna 65 katılımcı hiçbir yerden yardım almadığını belirtirken, 37 kişi Türkiye Cumhuriyeti devletinden yardım aldığını, 9 kişi STK’lardan, 10 kişi hayırseverlerden yardım aldığını beyan etmiştir.

Fotoğraf 3: Gazi Mahallesi Bodrum Katta İkamet Eden Suriyeli Ailenin Çocukları¹¹⁴

¹¹⁴ Fotoğraf araştırmacı tarafından Suriyeli aileye yapılan ev ziyareti esnasında çekilmiştir.

7.5. KATILIMCILARIN EĞİTİM SEVİYELERİ, EĞİTİME ERİŞİM OLANAKLARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Katılımcıların eğitim seviyesinin toplumsal uyum süreci üzerindeki etkisini incelemek üzere eğitim seviyeleri belirlendi. Tablolar oluşturulurken birçok soru eğitim kriteri ile eşleştirilerek eğitimin ortaya çıkan sonuçlar üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışıldı.

Tablo 25: Katılımcıların Eğitim Bilgilerinin Dağılımı

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzdelerik(%)
Okuryazar değil	12	9,9
Sadece okuryazar	10	8,3
İlkokul mezunu	13	10,7
Ortaokul mezunu	22	18,2
Lise mezunu	9	7,4
Yüksek okul ya da üniversite mezunu	51	42,1
Yüksek lisans ya da doktora mezunu	4	3,3
Toplam	121	100,0

Eğitim durumları incelendiğinde iki grup şeklinde ele almakta yarar var. Anket iki farklı gruba uygulanmıştır. Birinci grup rastgele örneklem olarak seçilmiştir ve eğitim seviyeleri oldukça alt düzeydedir. İkinci grup ise Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü GEM okullarında gönüllü öğretmenlik yapan Suriyeli öğretmenlerdir. Bu grubun tamamına yakını üniversite mezunudur. Tablo 25 incelendiğinde katılımcıların %10'nun okuryazar olmadığı, %8 sadece okuryazar olduğu, %11'in ilkokul mezunu olduğu ve %18'ininde ortaokul mezunu olduğu görülecektir. Toplamda %40 olarak görülen ilköğretim ve alt düzeyine sahip olma oranı normalde daha da fazla bir oran olarak karşımıza çıkacaktır. Bunun temel sebebi anketin GEM'lerde gönüllü öğreticilik yapan Suriyeli öğretmenlere de uygulanmasıdır. Araştırmanın Sultangazi ilçesinde gerçekleşmesi de ayrıca eğitim seviyesinin düşük çıkması üzerinde dolaylı bir role sahiptir. Sultangazi ilçesi barınma maliyetleri açısından İstanbul'un en ekonomik ilçelerinden biridir. İlçeyi tercih eden Suriyeli göçmenlerin çoğunluğu ekonomik açıdan sıkıntılı kesim olduğu düşünülmektedir.

Tablo 26: Katılımcılardan GEM’deki Suriyeli Öğretmenlerin Haricindeki Suriyelilerin Cinsiyete Göre Eğitim Bilgilerinin Dağılımı

		Eğitim durumu						Toplam
		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	
Cinsiyeti	Erkek	1	6	4	7	0	4	22
	Kadın	11	4	9	15	6	1	46
Yüzdelerik(%)		17.7	14.7	19.1	32.3	8.8	7.4	100

Veriler incelendiğinde toplam %16.2’sinin lise ve üniversite mezunu olduğu, geriye kalan kesimden %51.4’ünün ilk ve ortaokul mezunu olduğu %32.4’ünün örgün eğitim görmediği anlaşılmaktadır. Katılımcıların eğitim seviyelerine bakıldığında kadınların eğitim seviyelerinin düşük olduğu gözlenmektedir. Sultangazi’deki Suriyeli göçmenlerin topluma uyumlarına yardımcı olmak açısından kadınlarla ilgili yerel yönetimlerin bir takım sosyal sorumluluk projeleri yürütmesinde fayda var bu tür çalışmalar kadınların Türkiye toplumunu tanınması ve ortak kültürel değerlerin farkına varması ve toplumun kalaniyla bir bağ oluşturmaları açısından önem arz etmektedir. Yapılan çalışmalar Arapça ve Türkçe olarak yapılmalı iki kültürden parçalar taşınmalı Türkiyeli kadınlar ile Suriyeli göçmen kadınların işbirliği ile gerçekleştirilmeli ve ön yargılar kırılmalıdır. Bu tür çalışmaların toplumsal uyuma katkı sunacağı varsayılmaktadır.

Tablo 27: Katılımcılardan GEM’deki Suriyeli Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Eğitim Bilgilerinin Dağılımı

		Eğitim durumu			Toplam
		Lise mezunu	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	
Cinsiyeti	Erkek	3	20	2	25
	Kadın	0	26	2	28
Yüzdelerik(%)		5.6	86.8	7.6	100

GEM’de öğretmenlik yapan Suriyeli öğretmenlerin eğitim durumu ve cinsiyet durumları beraber değerlendirildi ve elde edilen veriler incelendiğinde 28’i kadın, 25’i de

erkek öğretmendir. Kadın sayısının erkek sayısından yüksek olduğu görülmektedir. Bu veriler eğitilmiş kadınların iş hayatına katıldığını ve dezavantajlı gibi görünen Suriyeli kadınların eğitim sayesinde bu sorunu aştıklarını görmemiz açısından önemli bir veri olma özelliğini taşımaktadır. Bu veri aynı zamanda GEM’de eğitim gören kız öğrenciler açısından da motive edici bir özellik taşımaktadır. Yerel yönetimler, eğitilmiş Suriyeli göçmen kadınların içerisinde aktif yer alacağı bir koruyucu eğitim kampanyası yürütmelidir. Bu kampanyada göçmen çocukların, bilhassa kız çocukların cinsel istismar, bulaşıcı hastalıklar ve buna benzer oluşabilecek olumsuz durumları engellemek üzere koruyucu eğitim verilmelidir. Bu eğitimin korumasız olan bazı göçmen çocuklarını koruyacağı ve suça bulaşma oranlarını azaltacağı varsayılmaktadır. Suça bulaşma oranlarının azaltılması Türkiye toplumunun Suriyeli göçmenlere bakışında olumlu bir etki yaratacaktır.

Tablo 28: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Türkiye’de Eğitime Erişim Sorunları

		Türkiye’de eğitim hizmeti almak ile ilgili sorunlarınız var mıdır?		Toplam
		Evet	Hayır	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	0	12	12
	Sadece okuryazar	0	10	10
	İlkokul mezunu	0	13	13
	Ortaokul mezunu	4	18	22
	Lise mezunu	4	5	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	17	34	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	2	4
Yüzdelerik(%)		22.3	77.7	121

Katılımcıların %77.7’si Türkiye’de eğitim hizmeti alma konusunda bir sorun yaşamadıklarını beyan etmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe eğitime erişim konusunda taleplerin ve verilen hizmetin yetersizliği yönünde değerlendirmede bulunma oranının arttığı görülmektedir. Bu da eğitimi sadece okullaşma oranı olarak ele almadıklarını göstermektedir. Bu sorunların neler olduğunun detaylı analizi “Yaşadığınız eğitim

sorunları nelerdir?’’ kısmında değerlendirilecektir. Katılımcılar, çocuklarının eğitime dâhil olduklarında başlangıçta iletişim sorunu yaşadığını fakat sonrasında bu sorunun aşıldığını beyan ettiler. GEM’deki koordinatör müdürlerle yapılan söyleşide eğitim araç gereci ve buna benzer ihtiyaçların hayırseverler ve resmi kurumlarca karşılandığı ve bu sorunların çözüme ulaştığı bilgisi verilmiştir.

Tablo 29: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Türkiye’de Eğitim Hizmeti Almak ile İlgili Yaşadığı Sorunlar

		Yaşadığınız eğitim sorunları nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)					Toplam
		Çocuğum okula gidemiyor.	Eğitim malzemesi (kitap, defter, kalem vb.) alamıyorum	Diğer	Hiç sorun yaşamadım.	Çocuğum okula gidemiyor. Eğitim malzemesi (kitap, defter, kalem vb.) alamıyorum	
Eğitim durumu	Okur yazar değil	0	1	1	10	0	12
	Sadece okur yazar	0	1	2	7	0	10
	İlkokul mezunu	1	1	2	9	0	13
	Ortaokul mezunu	2	4	2	14	0	22
	Lise mezunu	0	1	2	6	0	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	2	3	27	18	1	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	0	1	1	2	0	4
Yüzdelerik(%)		4.1	9.9	30.6	54.6	0.8	100

Katılımcıların yaşadığı eğitim sorunları eğitim seviyeleri göz önünde bulundurularak altı seçenek altında toplandı. %54.6’sı hiçbir sorun yaşamadığını ifade ederken, sorun yaşadığını belirten fakat yaşadığı sorunların listede yer almamasından dolayı diğer seçeneğini işaretleyen 37 kişiden 28’i yüksek eğitim almış kişilerden oluşmaktadır. Bu katılımcılar sorunların bir kısmını maddi imkânsızlıklarla ilişkilendirmekle beraber, GEM’de verilen eğitim içeriğini yetersiz bulmakta ve eğitim materyallerinde yaşanan yetersizliğinden şikayet etmektedir. Buradaki eğitimin yüzeysel

bir eğitim olduğunu sadece Türkçe yetkinliklerin geliştirilmesine katkı sunduğunu, sınıftaki çocukların farklı yaş gruplarından oluşması sınıf ortamını olumsuz etkilediği gibi konuların aşılması açısından farklılıklar içermektedir. Tüm bu belirtilen olumsuzlukların azaltılması ve çocukların kendi yaşlıları ile birlikte bilimsel olarak seviyesine uygun eğitim alması çocukların ve gençlerin geleceğine yön vermeleri açısından önemlidir. Alacakları nitelikli eğitim Suriyeli çocukların Türkiye toplumuyla uyum sağlama sürecinde farkında olmadan bütünleşmesini sağlayacak Türkiye toplumunun gelenek ve göreneklerini oluşturduğu sosyal çevre sayesinde içselleştirecektir. GEM'deki Suriyeli gönüllü öğretmen katılımcılar Suriyeli göçmen çocukların ailelerine yardım kuruluşlarının maddi desteğini ulaştırarak ailelerin temel ihtiyaçlarını gidermesine destek olarak, aile ekonomisine destek sağlayan çocukların okullarına katkı sunduklarını beyan ettiler. Bu doğrultuda ailelere insanca yaşamlarını sürdürecektir imkânlar artırılırsa çocukların okullaşma oranının artacağı öngörülmektedir.

7.6. KATILIMCILARIN TÜRKÇE YETKİNLİKLERİ

Katılımcıların Türkçeye hâkimiyetlerinin seviyelerini belirlemek için cinsiyet ve eğitim seviyesi kriterleri esas alınarak veriler oluşturulmaya çalışıldı ve aynı kriterlerle Türkçe öğrenme zorlukları belirlenmeye çalışıldı. Elde edilen veriler tablolandırıldı.

Tablo 30: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Türkçe Yetkinlik Düzeyleri

		Türkçe Seviyesi					
		Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi	Toplam
Cinsiyeti	Erkek	3	8	30	4	2	47
	Kadın	16	10	38	8	2	74
Yüzdelik(%)		15.7	14.9	56.2	9.9	3.3	100

Katılımcıların Türkçe kullanma becerileri cinsiyetle eşleştirilerek oluşturulan tablo 30 da katılımcıların %30.6'sının Türkçe seviyelerinin çok kötü olduğu gözlenmektedir. Erkeklerin büyük çoğunluğunun çalışması ve daha fazla Türkçeye maruz kalmasından dolayı dil becerilerinin kadınlara oranla daha fazla geliştiği varsayılmaktadır. Toplumsal uyumun en önemli parçasını oluşturan Türkçe dil becerisinin artırılmasına yönelik Suriyeli göçmen ev kadınlarının dahil olacağı çalışmalar

yürütülmelidir. Örneğin halk eğitim merkezlerinde akşam ve hafta sonları Türkçe dil eğitimi verilebilir. Bu kursların özendirilmesi için turistik geziler organize edilebilir.

Tablo 31: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Türkçe Yetkinlik Düzeyleri

		Türkçe seviyesi					Toplam
		Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	6	0	5	1	0	12
	Sadece okuryazar	1	1	8	0	0	10
	İlkokul mezunu	2	5	6	0	0	13
	Ortaokul mezunu	6	3	8	5	0	22
	Lise mezunu	2	0	5	1	1	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	2	9	32	5	3	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	0	0	4	0	0	4
Yüzdelik(%)		15.7	14.9	56.2	9.9	3.3	121

Katılımcıların Türkçe seviyeleri eğitim seviyesiyle eşleştirilip tablo 31 oluşturuldu. Katılımcıların %30.6'sı Türkçe seviyesini kötü olarak belirtmekte bu grupta yer alan kişilerin çoğunluğunun düşük eğitim seviyesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim seviyesini orta seviye olarak belirten kesim %56.2'dir. Katılımcıların %13.2'si Türkçe dil beceri seviyesini iyi olarak nitelendirmektedir. Bu gruptaki katılımcıların çoğunluğunun Suriye'den gelen Türkmenlerden oluştuğu gözlemlendi. Yüksek eğitim seviyesine sahip Suriyeli göçmenlerin büyük bir bölümü Türkçe dil becerilerini orta seviye olarak belirtti. Bu veri yüksek eğitime sahip olan grubun Türkçe öğrenmeye istekli olduğunu göstermek açısından önemli bu bireylerin dil becerilerini artırmalarına destek olunmalıdır. Bu grubun toplumlar arası diyalogun kurulması ve toplumsal uyumun hızlanmasında ileride topluluğa öncülük edeceği varsayılarak dil becerilerinin geliştirilmesi önemlidir. Bu grubun Suriyeli göçmen toplumunun çocukları ve gençleri tarafından örnek alınacağı varsayılarak toplumsal saygınlık kazandırılmalıdır.

Tablo 32: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Türkçe Öğrenme Zorluğu Verilerinin Dağılımı

	Türkçe öğrenmekte zorluk durumu	Toplam
--	---------------------------------	--------

		Evet	Hayır	
Cinsiyeti	Erkek	27	20	47
	Kadın	52	22	74
Toplam		79	42	121

Katılımcıların Türkçe öğrenmekte zorluk seviyeleri cinsiyet ile eşleştirilerek değerlendirildiğinde 52 kadın ve 27 erkek öğrenmekte zorluk çektiğini belirtirken 22 kadın ve 20 erkek ise zorluk çekmediğini ifade etti. Kadınların iş hayatına daha az dâhil olması ve Türkçeye daha az maruz kalmasının etkili olduğu varsayılmakta. Genel anlamda ilgili soruya verilen cevaplar dikkatli incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun Türkçe öğrenmekte zorluk çektiği gözlemlendi. Katılımcılar Türkçe yetkinliklerinin zayıf olması kamu hizmeti alımı sırasında kendilerine büyük sorun yarattığını beyan etti. Türkçe dil yetkinliklerinin artırılması uyumlarına katkı sunacağı gibi atılacak adımların Suriyeli göçmenlerin iletişim problemlerini azaltarak kendilerini ifade edebilmelerine katkı sunacağı, uyum üzerinde de belirleyici bir rol oynayabileceği varsayılmakta. Türkçe toplumsal uyumun ilk adımı olmasından kaynaklı olarak bu sorunun aşılması gerekmektedir. Dil yetkinliği artmış bireyler sonrasında mesleki eğitimlere dahil olarak iş piyasalarının ihtiyaç duyacağı nitelikli iş kolları doğrultusunda kendilerini nitelikli hale getirebilir. Maddi ve manevi sorunlarını çözme becerileri kazanmış göçmenlerin toplumsal uyuma istekli hale gelebileceği varsayılmaktadır.

Tablo 33: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Türkçe Öğrenme Zorluğu Verilerinin Dağılımı

		Türkçe öğrenmekte zorluk durumu		Yüzdeler (%)
		Evet	Hayır	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	7	5	9.9
	Sadece okuryazar	7	3	8.3
	İlkokul mezunu	11	2	10.7
	Ortaokul mezunu	13	9	18.2
	Lise mezunu	5	4	7.5
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	33	18	42.1
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	3	1	3.3
Toplam		79	42	100

Katılımcıların Türkçe öğrenmekte zorluk seviyeleri eğitim seviyeleri ile eşleştirildiğinde 79 kişi zorluk çektiğini belirtirken 42 kişide de zorluk çekmediğini belirtti. Zorluk çekenlerin eğitim seviyeleri incelendiğinde ortaokul ve daha alt eğitim seviyesine sahip bireylerden 38 kişi, lise ve üstü eğitim seviyesine sahip bireylerden 41 kişinin zorluk çektiğini, ortaokul ve daha alt eğitim seviyesine sahip bireylerden 19 kişi, lise ve üstü eğitim seviyesine sahip bireylerden 23 kişi zorluk çekmediğini belirtti. Tüm veriler incelendiğinde ankete katılanların büyük çoğunluğunun Türkçe öğrenmekte zorluk çektiği gözlenmektedir. Bunun ile ilgili olarak kendilerine bir beklentilerinin olup olmadığı sorusu yönelttiğinde akşam ve hafta sonları Türkçe dil eğitimi kurslarının dil yeteneklerini geliştirmeleri açısından kendilerine katkı sunacağına inandıklarını beyan etti. Buradaki veriler bireylerin çoğunluğunun Türkçe öğrenebileceğine inandığını göstermektedir.

7.7. KATILIMCILARIN BARINMA İMKÂN LARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Katılımcıların barınmaya dair bilgileri ve barınmayla ilgili sorunlarına ait veriler elde etmek üzere eğitim seviyesi ve medeni durum kriterleri esas alınarak sorular oluşturuldu ve bu sorulara verilen yanıtlardan elde edilen veriler tablolaştırılarak bu iki kriterin sorunlar üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışıldı.

Katılımcılarla yapılan anket çalışması sırasında kendilerine yöneltilen evin mülkiyet sorusuna katılımcıların tamamı kirada yaşadığı belirtti.

Fotoğraf 4: Zübeyde Hanım Mahallesi Bodrum Katta İkamet Eden Suriyeli Gençler¹¹⁵

¹¹⁵ Fotoğraf araştırmacı tarafından Suriyeli bekârlara yapılan ev ziyareti esnasında çekilmiştir.

Tablo 34: Katılımcıların Eğitim ve Medeni Durumlarına Göre Türkiye’de Barınma İle İlgili Sorunları

Medeni durumunuz nedir?			Türkiye’de barınma ile ilgili sorunlarınız var mıdır?	
			Evet	Hayır
Evli	Eğitim durumu	Okuryazar değil	8	3
		Sadece okuryazar	2	6
		İlkokul mezunu	4	7
		Ortaokul mezunu	9	10
		Lise mezunu	4	4
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	26	16
		Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	1
	Toplam		55	47
Bekar	Eğitim durumu	Ortaokul mezunu	1	0
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	5	3
	Toplam		6	3
Dul/Boşanmış	Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0
		Sadece okuryazar	0	2
		İlkokul mezunu	0	2
		Ortaokul mezunu	2	0
		Lise mezunu	0	1
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	1	0
		Yüksek lisans ya da doktora mezunu	1	0
	Toplam		5	5
Toplam	Eğitim durumu	Okuryazar değil	9	3
		Sadece okuryazar	2	8
		İlkokul mezunu	4	9
		Ortaokul mezunu	12	10
		Lise mezunu	4	5
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	32	19
		Yüksek lisans ya da doktora mezunu	3	1
	Toplam		66	55

Katılımcıların Türkiye’de barınma ile ilgili sorunları eğitim seviyesi göz önünde bulundurularak analiz edilmeye çalışıldı. 66 kişi barınmayla ilgili sorun yaşadığını beyan etti ve sorun yaşadığını beyan edenlerden 35 kişi yüksek eğitime sahip, 6 kişi bekâr, 5

kişi dul/boşanmış kişilerden oluşmakta. 55 kişi ise herhangi bir sorun yaşamadığını beyan etti.

Tablo 35: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Türkiye’de Barınma Sorunları

Yaşadığımız barınma sorunları nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz) * Eğitim durumu		Eğitim durumu							Yüzdeler (%)
		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksek okul ya da üniversite mezunu	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	
Yaşadığımız barınma sorunları nelerdir?	Kalacak yer bulamıyorum	1	0	0	1	1	6	0	7.4
	Kaldığım yere sığmıyoruz	1	1	1	4	0	6	1	11.6
	Kaldığım yer temiz değil	0	0	0	0	0	4	0	3.3
	Kaldığım yer havasız	0	0	0	0	0	4	1	4.1
	Kaldığım yer ısınmıyor	0	1	2	0	0	0	0	2.5
	Diğer	1	1	3	2	3	16	0	21.4
	Hiç sorun yaşamadım.	1	5	4	7	2	8	1	23.2
	Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer havasız, Kaldığım yer ısınmıyor	2	1	0	5	0	1	0	7.4
	Kalacak yer bulamıyorum, Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer havasız	0	1	0	0	1	0	0	1.7
	Kaldığım yere sığmıyoruz, Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer ısınmıyor.	2	0	1	1	1	0	0	4.1
	Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer havasız,	1	0	0	0	1	0	0	1.7
	Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer ısınmıyor	0	0	0	2	0	0	0	1.7
	Kalacak yer bulamıyorum, Kaldığım yere sığmıyoruz, Kaldığım yer ısınmıyor.	0	0	1	0	0	0	0	0.8
	Kaldığım yer havasız, Kaldığım yer ısınmıyor.	0	0	0	0	0	2	1	2.5
	Kaldığım yere sığmıyoruz, Kaldığım yer havasız	0	0	0	0	0	2	0	1.7
	Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer havasız, Kaldığım yer ısınmıyor	0	0	0	0	0	1	0	0.8
	Kalacak yer bulamıyorum, Kaldığım yer ısınmıyor.	0	0	0	0	0	1	0	0.8
	Kaldığım yere sığmıyoruz, Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer havasız, Kaldığım yer ısınmıyor.	2	0	0	0	0	0	0	1.7
	Kalacak yer bulamıyorum, Kaldığım yere sığmıyoruz.	0	0	1	0	0	0	0	0.8
	Kaldığım yere sığmıyoruz, Kaldığım yer temiz değil, Kaldığım yer havasız	1	0	0	0	0	0	0	0.8
Toplam	12	10	13	22	9	51	4	100	

Türkiye’de barınma ile ilgili sorunları değerlendirilirken, katılımcıların bir kısmı birden fazla seçeneği tercih etmiş bu seçenekler ilgili başlıklar altında toplanmayarak

çoklu sorun yaşayanların da grafik üzerinde doğru bir şekilde yer almalarına imkân sağlanmıştır. Barınma ile ilgili sorunlara verilen cevaplar eğitim seviyeleri göz önünde bulundurularak 21 seçenek altında toplandı. Ankete katılanlardan 28 kişi hiçbir sorun yaşamadığını beyan etmiştir. 26 kişi diğer seçeneğini tercih etti. Bu kişiler kendilerine ayrımcılık yapıldığını, Suriyeli olmaları sebebi ile evin kendilerine kiraya verilmediğini ya da piyasa normalinin üzerinde kira ücreti ve depozito talep edildiğini beyan etti. 26 kişi eve sığamadığını, 14 kişi kalacak yer bulamadığını, 27 kişi kaldığı yerin ısınmadığını, 28 kişi kaldığı yerin temiz olmadığını, 20 kişi kaldığı yerin havasız olduğunu beyan etmiştir. Diğer seçeneğini tercih eden katılımcılara kendilerinden istenen kira ve depozito bedellerinin yerli halktan daha yüksek, kiraladıkları yerlerin bodrum ve giriş katlarından oluştuğunu, sağlık açısından olumsuzluklarla dolu olduğunu ifade etti.

Fotoğraf 5: Gazi Mahallesi Barajyolu Gecekondu Bölgesi¹¹⁶

¹¹⁶ Fotoğraf araştırmacı tarafından Suriyeli ailelerin ikamet ettiği gecekondu bölgesinde çekilmiştir.

Tablo 36: Katılımcıların Eğitim ve Cinsiyet Durumlarına Göre İkametlerinde Yaşayan Kişi Sayısı

Eğitim durumu			Yaşadığımız evde kim ile kalıyorsunuz?		Toplam
			Kendi evimde sadece ailemle	Başka ailelerle paylaştığım bir evde	
Okuryazar değil	Cinsiyeti	Erkek	0	1	1
		Kadın	8	3	11
	Toplam		8	4	12
Sadece okuryazar	Cinsiyeti	Erkek	6	0	6
		Kadın	3	1	4
	Toplam		9	1	10
İlkokul mezunu	Cinsiyeti	Erkek	1	3	4
		Kadın	6	3	9
	Toplam		7	6	13
Ortaokul mezunu	Cinsiyeti	Erkek	6	1	7
		Kadın	13	2	15
	Toplam		19	3	22
Lise mezunu	Cinsiyeti	Erkek	3	0	3
		Kadın	4	2	6
	Toplam		7	2	9
Yüksekokul ya da üniversite mezunu	Cinsiyeti	Erkek	20	4	24
		Kadın	23	4	27
	Toplam		43	8	51
Yüksek lisans ya da doktora mezunu	Cinsiyeti	Erkek	1	1	2
		Kadın	2	0	2
	Toplam		3	1	4
Toplam	Cinsiyeti	Erkek	37	10	47
		Kadın	59	15	74
	Yüzdelik(%)		79.3	20.7	100

Suriyelilere göçmenlere yöneltilen “Yaşadığımız evde kim ile kalıyorsunuz?” sorusu eğitim seviyesi ile cinsiyet eşleştirilerek eğitim seviyelerinin ve cinsiyetin yaşam standardına etkisi gözlenmeye çalışıldı. Elde edilen veriler incelendiğinde %80’nin kendi evinde sadece ailesi ile kaldığı, geriye kalan %20’ninin evini başka ailelerle paylaştığını bu kişilerin 15’i kadın, 10’u erkek, 9 kişi yüksekokul ve üst seviye, 16 kişinin de lise ve daha alt seviye eğitime sahip bireylerden oluştuğu verilerine ulaşıldı. Birden fazla ailelerin bir arada yaşamasının temel sebebi kira giderlerinin düşürülmesi ve ekonomik sorunlar karşısında maddi ve manevi bir işbirliği kurulmasıdır. Bu destekler ile krizleri aşmayı veya krizlere karşı hazırlıklı olmaya çalışmaktadırlar.

Tablo 37: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre İkametlerinde Yaşayan Kişi Sayısı

Eğitim durumu			Yaşadığımız evde kaç kişi kalıyorsunuz?					Toplam
			1-3	3-5	5-7	7-9	10 ve üzeri	
Okuryazar değil	Cinsiyeti	Erkek		0	1	0	0	1
		Kadın		3	4	1	3	11
	Toplam			3	5	1	3	12
Sadece okuryazar	Cinsiyeti	Erkek	1	2	1	1	1	6
		Kadın	1	1	0	1	1	4
	Toplam		2	3	1	2	2	10
İlkokul mezunu	Cinsiyeti	Erkek	0	0	1		3	4
		Kadın	4	3	0		2	9
	Toplam		4	3	1		5	13
Ortaokul mezunu	Cinsiyeti	Erkek	0	3	3	1	0	7
		Kadın	1	7	5	1	1	15
	Toplam		1	10	8	2	1	22
Lise mezunu	Cinsiyeti	Erkek	2	1		0		3
		Kadın	1	3		2		6
	Toplam		3	4		2		9
Yüksek okul ya da üniversite mezunu	Cinsiyeti	Erkek	4	8	7	3	2	24
		Kadın	8	9	7	1	2	27
	Toplam		12	17	14	4	4	51
Yüksek lisans ya da doktora mezunu	Cinsiyeti	Erkek		1	0		1	2
		Kadın		0	2		0	2
	Toplam			1	2		1	4
Toplam	Cinsiyeti	Erkek	7	15	13	5	7	47
		Kadın	15	26	18	6	9	74
	Yüzdelik(%)		18.2	33.9	25.6	9	13.2	100

Katılımcıların eğitim seviyeleri ve cinsiyetleri göz önünde bulundurularak yaşadıkları evi paylaştıkları kişi sayısı verileri ile tablo oluşturularak bu kriterlerin hane halkı sayısındaki rolü gözlenmeye çalışıldı. Katılımcılardan 41 kadın ve 22 erkek olmak üzere 63 kişiden oluşan grup 1-5 kişiden, 18'i kadın 15'i erkek toplamda 31 kişi 5- 7 kişiden, 6 kadın ve 5 erkek toplamda 11 Kişi 7- 9 kişiden, 7 erkek ve 9 kadın toplam 16 kişi ise 10 ve üzeri kişiden oluşan bir evde yaşadığını beyan etti. Eğitim seviyesi kriteri "Okuryazar değil " grubunda yer alan 12 kişiden 11'i kadın ve bunlardan 3 kişinin ailesi 10 ve üzeri bir sayıdan oluştuğu gözlemlendi. Ekonomik sorunlarla başa çıkabilmek için buldukları bu yöntemin çocukların gelişimi üzerinde muhtemel olumsuzluklara yol açabileceği düşünülmektedir.

Tablo 38: Katılımcıların Eğitim ve Medeni Durumlarına Göre İkametlerinde Yaşayan Kişi Sayısı

Eğitim durumu			Yaşadığımız evde kaç kişi kalıyorsunuz?					Toplam
			1-3	3-5	5-7	7-9	10 ve üzeri	
Okuryazar değil	Medeni durumunuz nedir?	Evli		3	4	1	3	11
		Dul/Boşanmış		0	1	0	0	1
	Toplam			3	5	1	3	12
Sadece okuryazar	Medeni durumunuz nedir?	Evli	1	3	1	1	2	8
		Dul/Boşanmış	1	0	0	1	0	2
	Toplam		2	3	1	2	2	10
İlkokul mezunu	Medeni durumunuz nedir?	Evli	3	2	1		5	11
		Dul/Boşanmış	1	1	0		0	2
	Toplam		4	3	1		5	13
Ortaokul mezunu	Medeni durumunuz nedir?	Evli	0	8	8	2	1	19
		Bekar	0	1	0	0	0	1
		Dul/Boşanmış	1	1	0	0	0	2
	Toplam		1	10	8	2	1	22
Lise mezunu	Medeni durumunuz nedir?	Evli	3	4		1		8
		Dul/Boşanmış	0	0		1		1
	Toplam		3	4		2	0	9
Yüksekokul ya da üniversite mezunu	Medeni durumunuz nedir?	Evli	11	16	10	2	3	42
		Bekar	1	1	4	1	1	8
		Dul/Boşanmış	0	0	0	1	0	1
	Toplam		12	17	14	4	4	51
Yüksek lisans ya da doktora mezunu	Medeni durumunuz nedir?	Evli		1	1		1	3
		Dul/Boşanmış		0	1		0	1
	Toplam			1	2		1	4
Toplam	Medeni durumunuz nedir?	Evli	18	37	25	7	15	102
		Bekar	1	2	4	1	1	9
		Dul/Boşanmış	3	2	2	3	0	10
	Yüzdeler (%)		18.2	33.9	25.6	9	13.2	100

Katılımcıların yaşadığı evi paylaştığı kişi sayısı, eğitim seviyesi ve medeni hali birlikte değerlendirilerek tablo oluşturularak eğitim seviyesi ve medeni halin hane halkı sayısındaki rolünün etkisi gözlemlenmeye çalışıldı. Katılımcılardan 102 kişi evli, 9 kişi bekâr ve 10 kişi ise dul/ boşanmış. Boşanmış katılımcılardan 6 kişi hane halkı sayısı 9 ve üzeri olan ailelerle yaşamakta, yapılan görüşmelerde ilgili kişilerin bir bölümünün çocuklarıyla beraber yakın akrabalarıyla yaşadıkları ifade edildi. Bekâr olan 19 kişinin evi yakın akrabalarıyla veya başka kişilerle evi paylaştığı beyan edildi. Ortaokul ve daha

alt eğitim seviyesine sahip bireylerden 10 ve üzeri kişiyle evi paylaşan 11, lise ve üstü eğitim seviyesine sahip bireylerden 10 ve üzeri kişiyle evi paylaşan 5 katılımcı bulunmakta. Sorunların azaltılması ve çözüme ulaştırılması açısından göçmen ailelerin barınma sorunlarının çözülmesi gerekmektedir. Birden fazla ailenin bir arada yaşadığı bir evde; Aile ilişkileri resmi bir havaya bürünür, aileler sorunlarını konuşarak çözüme fırsatı bulamazlar., çocukların gelişimi olumsuz etkilenir, eğitim gören çocukların ders çalışması için uygun ortam olmadığından eğitimleri olumsuz etkilenir, çok kalabalık olmalarından dolayı komşuluk ilişkileri yeterince gelişemez ve sosyalleşemezler. Tüm bu belirtilen etkenler toplumsal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzluklar azaltıldıkça toplumsal uyuma olan istek ve çabaları artacaktır.

7.8. KATILIMCILARIN İŞ PİYASALARINA KATILIM OLANAKLARI VE GELİR DÜZEYLERİ

Katılımcıların iş piyasalarına katılımına dair bilgiler elde etmek için oluşturulan sorularda cinsiyet ve eğitim seviyeleri esas alınarak istihdam üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışıldı.

Tablo 39: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Çalışma Durumları

		Çalışma durumu		Toplam
		Çalışıyor	Çalışmıyor	
Cinsiyeti	Erkek	42	5	47
	Kadın	34	40	74
Toplam		76	45	121

Katılımcıların çalışma durumları ile cinsiyetleri birlikte değerlendirildiğinde erkeklerden 47 kişiden 42 kişi, 74 kadından 34'ü çalışmaktadır. Bu veriler ışığında katılımcılardan erkeklerin tamamına yakınının çalıştığı kadınların ise yarısından fazlasının çalışmadığı gözlenmektedir. Anketin seçilmiş bir bölge olan GEM'de yapılmasından dolayı kadın çalışan sayısı görece artmış görünse de bu durum geneli yansıtmamaktadır. Fakat yüksek eğitime sahip kadınların iş hayatına dahil olabildiğini göstermesi ve geleceği planlarken fikir vermesi açısından değer taşımaktadır. Toplumsal uyumun toplumun tüm bileşenleri üzerinden yürütülmesi açısından kadın nüfusunun eğitim öğretim sürecine dahil edilerek vasıflandırılması gerekmektedir.

Tablo 40: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Çalışma Durumları

		Çalışma durumu		Toplam
		Çalışıyor	Çalışmıyor	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	11	12
	Sadece okuryazar	5	5	10
	İlkokul mezunu	5	8	13
	Ortaokul mezunu	11	11	22
	Lise mezunu	2	7	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	48	3	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	4	0	4
Toplam		76	45	121

Katılımcıların çalışma durumları ile eğitim seviyeleri birlikte değerlendirildiğinde ortaokul ve daha alt eğitim seviyesine sahip bireylerden 35 kişi, lise ve üstü eğitim seviyesine sahip bireylerden 10 kişi çalışmadığını, ortaokul ve daha alt eğitim seviyesine sahip bireylerden 22 kişi, lise ve üstü eğitim seviyesine sahip bireylerden 54 kişi çalıştığını belirtti. Bu grupta eğitim seviyesi artıka işe dâhil olma oranlarının arttığı gözlenmektedir. Eğitimin etkisi yüksek eğitim seviyesine sahip kadınların işe dâhil olmasında belirgin bir şekilde gözlenmekte. Dolayısıyla toplumsal uyum süreci insanların temel ihtiyaçlarını karşılayıp sürdürülebilir bir yaşantıya ulaştıklarında daha verimli sürdürülebilir. Gelir düzeyi ile nitelikli olmak doğru orantılıdır. Nitelikler artıka istihdam edilme olasılığı ve gelir artmakta, gelir artıka sosyal yaşam ve kültürel faaliyetler artmaktadır. Bu gelişmeler sağlanabilirse toplumsal uyumun daha sağlıklı yürütülebileceği varsayılmaktadır.

Tablo 41: Katılımcıların İşkollarına Göre İstihdam Şekilleri

Nerede çalışıyorsunuz?	Kişi Sayısı	Yüzdelerik(%)
Kendi işimde/İşveren	1	0,8
Başkasının yanında/Ücretli veya Yevmiyeli	17	14,0
Serbest çalışıyorum/Kendi Hesabına	6	5,0
Çalışmıyorum	43	35,5
Suriyeliler Okulunda Gönüllü(Bağış karşılığında)	54	44,6
Toplam	121	100,0

Katılımcıların istihdam edilme durumlarına verdikleri yanıtlar incelendiğinde sadece 1 kişinin işveren olduğu, 17 kişinin başkasının yanında ücretli veya yevmiyeli, 6 kişi serbest kendi hesabına, 54 kişi de GEM’de çalıştığını, 43 kişi ise çalışmadığını, beyan etmiştir. katılımcıların yoğun olarak kadınlardan oluşmasından dolayı çalışmayan sayısının görece artmasına sebebiyet vermiş olsa da katılımcılara anket harici yöneltilen “Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz” sorusuna çalışmayan kadınların tamamına yakının evli olduğunu ve eşlerinin çalıştığını beyan etmiştir.

Tablo 42: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Düzenli Gelir Durumları

		Düzenli geliriniz var mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyeti	Erkek	29	18	47
	Kadın	45	29	74
Toplam		74	47	121

Katılımcıların gelir durumu cinsiyet kriteri ile birlikte ele alınarak değerlendirildi. İlgili kişilerin %60’ından fazlasının düzenli gelire sahip olduğunu beyan etmesine karşın bu oranın daha yüksek olduğu yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. GEM’de çalışan Suriyeli öğretmenlerden bazıları kendilerini geçici işçi statüsünde tanımlayarak düzenli gelirinin olmadığını beyan ettiler. Bir diğer faktör sosyal yardımlaşma derneğinden yardım alabilmenin bazı koşullarını sağlamakla ilgilidir. Çünkü yardım kuruluşlarından yardım alabilmek için düşük gelir önemli bir kriterdir. Bu kriteri sağlamak için düzenli geliri olanlardan bazıları bunu beyan etmekten çekinmektedir. Çalışanların yasal bir statüye sahip olmamalarından kaynaklı olarak gelirlerini tespit etmek mümkün değildir. Bu durum kimi zaman Suriyeli göçmenlerce istismar edildiği gözlemlenmektedir.

Tablo 43: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Düzenli Gelir Durumları

		Düzenli geliriniz var mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	8	4	12
	Sadece okuryazar	5	5	10
	İlkokul mezunu	5	8	13
	Ortaokul mezunu	15	7	22
	Lise mezunu	4	5	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	34	17	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	3	1	4
Yüzdeler(%)		61.2	38.8	121

Katılımcıların eğitim seviyelerine göre gelir durumu analizi için oluşturulan tablo 43 verileri değerlendirildiğinde %61.2'si düzenli gelirinin olduğunu, %38.8'i ise düzenli gelirinin olmadığını beyan etmiştir. Yüksek eğitim seviyesine sahip olanların tamamına yakınının düzenli bir gelire sahip olduğu ve GEM'lerinde gönüllü öğreticilik yaptığı bilinmektedir. Fakat aktif olarak çalışan 18 kişi kendilerini geçici işçi statüsünde tanımlayarak düzenli gelirinin olmadığını beyan etmiştir. GEM'lerde çalışan Suriyeli öğretmenlerin mesai saat 15.00'dan sonra başladığı bilinmektedir. Dolayısıyla burada istihdam edilen Suriyeli öğretmenlerin başka işlerde çalışma olasılığı mevcuttur. Yüksek eğitime sahip katılımcıların nitelikleri doğrultusunda istihdama katılmalarının önündeki en büyük engel Türkçe dil yeterliklerinin istenilen seviyede olmamasıdır. Yüksek eğitime sahip Suriyeli göçmenlerin Türkçe dil yeterliklerinin geliştirilmesi için imkanlar yaratılarak nitelikleri doğrultusunda istihdama dahil edilmeleri Türkiye ekonomisi açısından önemlidir. Bu anlamda atılacak adımlar nitelikli Suriyeli göçmenlerin toplumsal uyumlarına yardımcı olacağı gibi Suriyeli göçmen çocukları ve gençlerinin eğitimlerine motive olmaları açısından örnek oluşturacağı varsayılmaktadır.

Tablo 44: Katılımcıların Türkiye’de Çalıştığı Yere Göre Aylık Gelir Düzeyleri

Nerede çalışıyorsunuz?			Türkiye’deki aylık geliriniz nedir?					Toplam
			500 TL ve daha az	501-1000 TL arasında	1001-1500 TL arasında	1501-2000 TL arasında	2001 TL ve daha fazla	
Kendi işimde	Cinsiyeti	Erkek				1		1
	Yüzdelerik(%)					100		100
Başkasının yanında	Cinsiyeti	Erkek	2	0	8	2	2	14
		Kadın	0	2	1	1	0	4
	Yüzdelerik(%)		11.1	11.1	50	16.7	11.1	100
Serbest çalışıyorum	Cinsiyeti	Erkek		1	3			4
		Kadın		1	1			2
	Yüzdelerik(%)			33.3	66.7			100
Çalışmıyorum	Cinsiyeti	Erkek	1	0	1	0	1	3
		Kadın	15	6	9	10	0	40
	Yüzdelerik(%)		37.2	13.9	23.3	23.3	2.3	100
Suriyeliler Okulunda Gönüllü(Bağış karşılığında)	Cinsiyeti	Erkek		3	20		2	25
		Kadın		3	25		0	28
	Yüzdelerik(%)			11.3	84.9		3.8	100
Toplam	Cinsiyeti	Erkek	3	4	32	3	5	47
		Kadın	15	12	36	11	0	74
	Yüzdelerik(%)		14.9	13.2	56.2	11.6	4.1	100

Oluşturulan tablo verileri üzerinden yapılan analizde katılımcıların %14.9’u 500 TL ve daha az, %13.2’si 501-1000 TL arasında, %56.2’si 1001-1500 TL arasında , %11.6’sı 1501-2000 TL arasında, %4.1’i ise 2001 TL ve üzeri gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Tüm veriler incelendiğinde katılımcı kadınların yoğun olarak 1500 TL altı gelire sahip olduğu gözlenmiştir. GEM’de çalışan kadınlar haricindeki kadınların büyük bir bölümü Sultangazi İlçe Sosyal Dayanışma Derneği’nden yardım talebinde bulunanlardan oluşmaktadır. Bu kadınlarla anket çalışması sırasında yapılan anket harici görüşmelerde büyük çoğunluğu sosyal yardımlarla geçimlerini sağladıklarını ifade etmiştir.

Tablo 45: Katılımcıların Türkiye’de İstihdam ile İlgili Sorunları

Cinsiyeti			Türkiye’de istihdam ile ilgili sorunlarımız var mıdır?		Toplam
			Evet	Hayır	
Erkek	Eğitim durumu	Okuryazar değil	0	1	1
		Sadece okuryazar	2	4	6
		İlkokul mezunu	2	2	4
		Ortaokul mezunu	3	4	7
		Lise mezunu	1	2	3
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	14	10	24
		Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	0	2
	Yüzdelerik(%)			51	49
Kadın	Eğitim durumu	Okuryazar değil	6	5	11
		Sadece okuryazar	1	3	4
		İlkokul mezunu	2	7	9
		Ortaokul mezunu	7	8	15
		Lise mezunu	2	4	6
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	11	16	27
		Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	0	2
	Yüzdelerik(%)			41.9	58.1
Toplam	Eğitim durumu	Okuryazar değil	6	6	12
		Sadece okuryazar	3	7	10
		İlkokul mezunu	4	9	13
		Ortaokul mezunu	10	12	22
		Lise mezunu	3	6	9
		Yüksekokul ya da üniversite mezunu	25	26	51
		Yüksek lisans ya da doktora mezunu	4	0	4
	Yüzdelerik(%)			45.5	54.5

Katılımcıların Türkiye’de istihdam ile ilgili sorunlara ait veriler tabloya aktarılıp incelendiğinde katılımcılardan %54.5’inin sorunlarının olmadığını, %45.5’i ise sorunlarının olduğunu beyan ettiler. Sorunları olan 55 kişiden 29’u yüksek eğitim görmüş bireylerden oluşmakta olup GEM’inde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Kendilerine sorunun ne olduğuna dair yapılan söyleşide geçici olarak çalıştıklarını hatta

çalışan olarak görülmediklerini ve öğretmenliği gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirdiklerini ve bu çerçevede kendilerine bir ücret ödendiğini belirtmişlerdir.

Tablo 46: Katılımcıların Türkiye’de İstihdam Sorun Türleri

		Eğitim durumu							Toplam
		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksek okul ya da üniversite mezunu	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	
Türkiye’de istihdam ile ilgili sorunlarınız nelerdir? (Birden fazla işaretleylebilirsiniz.)	Çalışan olarak kabul edilmiyorum.	1	3	4	6	2	18	2	36
	Çalıştığımda maaşımı alamıyorum.	1	0	2	4	1	1	0	9
	Çalıştığım yerde dışlanıyorum.	0	0	0	0	0	0	1	1
	İş kuramıyorum.	0	0	1	3	0	7	1	12
	Ticaret yaptığımda sattığım ürünler alınmıyor.	0	0	1	0	1	1	0	3
	Diğer	1	2	1	3	3	14	1	25
	Hiç sorun yaşamadım.	9	5	5	8	3	13	0	43
Yüzdelerik(%)		9.9	8.3	11.6	19.8	8.3	44.6	4.1	

Katılımcıların Türkiye’de istihdam ile ilgili sorunları eğitim seviyeleri ile birlikte değerlendirilerek tablo oluşturuldu. Katılımcılardan 43 kişi hiçbir sorun yaşamadığını, 36’sı çalışan olarak kabul edilmediğini, 5 kişi çalıştığında maaşını alamadığını, 1 kişi çalıştığı yerde dışlandığını, 12 kişi iş kuramadığını, 25 kişi de diğer seçeneğini tercih etti. Diğer seçeneğini tercih edenlere sorunların sebebi sorulduğunda yasal bir çerçevede çalıştırılmadıklarından kaynaklı sorunlar olduğunu beyan ettiler. Bu yasal çerçevenin kendi haklarını korumaları açısından gerekli olduğunu savundular. Bu konuda benzer bir yaklaşım sergileyen Yılmaz’a göre işçi-işveren ilişkisi, yasadışı olmasından kaynaklı bir mesele olması vesilesiyle sömürülmesi olayı tamamen işveren vicdanına terk edilmiştir.¹¹⁷

¹¹⁷ Abdurrahman Yılmaz, Edirne’den Gelişmiş Ülkelere Gitme Teşebbüsünde Bulunan Transit Göçmenler, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Antropoloji Bölümü, 2003, s.110-111.

7.9. KATILIMCILARIN BESLENME, SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİ VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Bu bölümde katılımcıların beslenme sorunlarına ilişkin veriler elde etmek için gelir düzeyleri ve evi paylaşım kriteri esas alınarak alandaki sorunlarla ilgili verilere, sağlık sorunları ve sağlık hizmetine erişim ile ilgili sorunların tespiti için eğitim kriteri esas alınarak, sorunlara ilişkin verilere ulaşıldı bu veriler grafikleştirilerek tespitlerde bulunmaya çalışılmıştır.

Fotoğraf 6: Zübeyde Hanım Mahallesi Bodrum Katta İkamet Eden Suriyeli Gençler¹¹⁸

¹¹⁸ Fotoğraf araştırmacı tarafından Suriyeli bekârlara yapılan ev ziyareti esnasında çekilmiştir.

Tablo 47: Katılımcıların Türkiye’deki Aylık Geliri ve Hanelerindeki Kişi Sayısına Göre Beslenme Sorunları

Türkiye’de beslenme ile ilgili sorunlarınız var mıdır?			Yaşadığınız evde kaç kişi kalıyorsunuz?					Yüzdeler (%)
			1-3	3-5	5-7	7-9	10 ve üzeri	
Evet	Türkiye’deki aylık geliriniz nedir?	500 TL ve daha az	1	3	0	1	0	12.3
		501-1000 TL arasında	1	1	1	1	3	17
		1001-1500 TL arasında	5	6	4	2	2	46.3
		1501-2000 TL arasında	1	2	4	0	1	19.5
		2001 TL ve daha fazla	0	1	1	0	0	4.9
	Toplam		8	13	10	4	6	100
Hayır	Türkiye’deki aylık geliriniz nedir?	500 TL ve daha az	1	5	3	1	3	16.3
		501-1000 TL arasında	2	4	0	2	1	11.3
		1001-1500 TL arasında	10	18	13	3	5	61.2
		1501-2000 TL arasında	0	1	3	1	1	7.5
		2001 TL ve daha fazla	1	0	2	0	0	3.7
	Toplam		14	28	21	7	10	100
Toplam	Türkiye’deki aylık geliriniz nedir?	500 TL ve daha az	2	8	3	2	3	14.9
		501-1000 TL arasında	3	5	1	3	4	13.3
		1001-1500 TL arasında	15	24	17	5	7	56.2
		1501-2000 TL arasında	1	3	7	1	2	11.5
		2001 TL ve daha fazla	1	1	3	0	0	4.1
	Toplam		22	41	31	11	16	100

Katılımcıların Türkiye’de beslenme ile ilgili sorunları Türkiye’deki aylık geliri ile “Yaşadığınız evde kaç kişi kalıyorsunuz?” sorusu ile birlikte değerlendirilerek tablo 47

oluşturuldu. Yapılan ankette %33.9'u beslenme ile ilgili sorun yaşadığını belirtti. Bu grupta yer alan gelir dağılımını incelediğimizde katılımcıların %12.3'ünün aylık kazancı 500 TL ve daha az ,%17'sinin 501-1000 TL arasında , %46.3'ünün 1001-1500 TL arasında, %19.5'unun 1501-2000 TL arasında ve %4.9'unun ise 2001 TL ve daha fazla olduğu görülecektir. Beslenme ile ilgili sorun yaşamadığını belirtenlerden aylık kazancı 1000 liranın altında olan 34 kişi karşılaştırıldığında ilk bakışta bu bir çelişki yaratsa da bunun temel sebebi bu grubun sosyal yardımlardan faydalanıyor olmasıdır. Sosyal yardım kriterleri arasında ailenin aylık geliri, evde yaşayan birey sayısı, ğrenci sayısı, bakıma muhtaç kişiler, engelliler, kronik sağlık sorunları olanlar yer almaktadır. Bu kriterler sosyal yardım alacak olan ailelerin ne kadar yardım alacağını veya yardım alıp almayacağını belirleyen kriterlerdir.

Fotoğraf 7: Sultangazi'de İkamet Eden Genç Suriyeli Sığınmacı iftin Oturma Salonu¹¹⁹

¹¹⁹ Fotoğraf araştırmacı tarafından Suriyeli aileye yapılan ev ziyareti esnasında çekilmiştir.

Tablo 48: Katılımcıların Türkiye’deki Aylık Gelirine Göre Beslenme ile İlgili Yaşadığı Sorunlar

		Türkiye’deki aylık geliriniz nedir?					Yüzdelerik(%)
		500 TL ve daha az	501-1000 TL arasında	1001-1500 TL arasında	1501-2000 TL arasında	2001 TL ve daha fazla	
Yaşadığımız beslenme sorunları nelerdir?	Düzenli olarak kahvaltı yapamıyorum.	0	1	3	0	1	4.1
	Düzenli olarak öğle yemeği yiyemiyorum.	0	0	4	0	1	4.1
	Düzenli olarak akşam yemeği yiyemiyorum.	0	0	5	0	0	4.1
	Bebeklere süt mama bulamıyorum.	3	1	3	0	0	5.8
	Sıcak ve taze yemek bulamıyorum.	0	2	4	2	0	6.6
	Meyve ve sebze bulamıyorum.	1	2	2	2	0	5.8
	Hiç sorun yaşamadım.	10	6	44	5	2	55.4
	Düzenli olarak kahvaltı yapamıyorum, Sıcak ve taze yemek bulamıyorum, Meyve ve sebze alamıyorum,	1	0	0	0	0	0.8
	Düzenli kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği yiyemiyorum, Sıcak ve taze yemek bulamıyorum, Meyve ve sebze alamıyorum,	2	0	0	0	0	1.6
	Diğer,	0	0	0	0	1	0.8
	Sıcak ve taze yemek bulamıyorum, Meyve ve sebze alamıyorum,	1	2	1	3	0	5.8
	Düzenli öğle yemeği yiyemiyorum, Sıcak ve taze yemek bulamıyorum, Meyve ve sebze alamıyorum,	0	0	0	1	0	0.8
	Düzenli olarak kahvaltı yapamıyorum.,Düzenli olarak öğle yemeği yiyemiyorum.	0	0	0	1	0	0.8
	Düzenli olarak kahvaltı yapamıyorum.,Düzenli olarak öğle yemeği yiyemiyorum.Düzenli olarak akşam yemeği yiyemiyorum.	0	2	0	0	0	1.6
	Düzenli olarak öğle yemeği yiyemiyorum.,Bebeklere süt mama bulamıyorum.	0	0	1	0	0	0.8
	Bebeklere süt mama bulamıyorum.Sıcak ve taze yemek bulamıyorum, Meyve ve sebze alamıyorum.,,	0	0	1	0	0	0.8
Toplam	18	16	68	14	5		

Katılımcıların yaşadığı beslenme sorunları Türkiye’deki aylık gelirleri ile birlikte değerlendirilerek tablo 48 oluşturuldu. Katılımcıların %9’u düzenli kahvaltı yapamadığını, %10’u düzenli öğle yemeğini yiyemediğini, %9’u düzenli akşam yemeğini yiyemediğini, %9’u bebeklere süt mama bulamadığını, %16.5’i sıcak ve taze yemek bulamadığını, %15.7’si meyve ve sebze bulamadığını belirtmiştir. Katılımcılardan 17 kişinin birden fazla sorun yaşadığı gözlemlendi. Ankete katılan kişilerin %55.4’ü hiçbir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 49: Katılımcıların Türkiye’de Psikolojik Sorun Yaşama Durumu

Türkiye’de psikolojik sorunlarınız var mıdır?	Kişi Sayısı	Yüzdeler (%)
Evet	49	40,5
Hayır	72	59,5
Toplam	121	100,0

Katılımcıların Türkiye’de yaşadığı psikolojik sorunlarla ilgili verilerden oluşturulan tablo 49 incelendiğinde 72 katılımcı psikolojik sorunlarının olmadığını, 49 katılımcı da psikolojik sorunlarının olduğunu beyan etmiştir. Anket soruları haricinde katılımcılara yöneltilen “sorunların ne zaman başladığı” sorusuna sürecin iç savaşın başlamasıyla beraber ortaya çıktığını beyan etmişler. Oluşan yeni olağanüstü şartların getirdiği şiddet ve baskıdan dolayı sahip oldukları her şeyi tüm geçmiş hatıralarıyla beraber geride bırakıp, zorlu bir yolculuğa çıktıklarında sorunlarının daha arttığını belirttiler. Buna ilaveten Türkiye’ye geldiklerinde bu yeni yaşam alanlarında da birçok yeni sorunla uğraşmak zorunda kaldıklarını beyan ettiler. Bu sürecin kendilerinde ve bilhassa çocuklarında travmaya sebebiyet verdiğinin altını çizmişlerdir.

Tablo 50: Katılımcıların Yaşadığı Psikolojik Sorunlar

Yaşanılan Psikolojik Sorunlar	Kişi sayısı	Yüzdeler (%)
Burada kendimi yalnız hissediyorum.	14	11,6
Burada kendimi mutsuz hissediyorum.	5	4,1
Burada kendimi sahipsiz hissediyorum.	5	4,1
Burada kendimi dışlanmış hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi güvende hissetmiyorum.	4	3,3
Burada kendimi evsiz hissediyorum.	7	5,8
Diğer	11	9,1
Hiç sorun yaşamadım.	40	33,1
Burada kendimi yalnız, mutsuz, sahipsiz hissediyorum.	6	5,0
Burada kendimi yalnız hissediyorum, Burada kendimi mutsuz hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi yalnız, mutsuz dışlanmış hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi yalnız, mutsuz, sahipsiz ve dışlanmış hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi yalnız, sahipsiz ve dışlanmış hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi yalnız, mutsuz, sahipsiz ve evsiz hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi yalnız, mutsuz, sahipsiz, dışlanmış, evsiz hissediyorum. Burada kendimi güvende hissetmiyorum.	9	7,4
Burada kendimi yalnız, mutsuz, sahipsiz, dışlanmış, evsiz hissediyorum.	1	0,8
Burada kendimi yalnız ve sahipsiz hissediyorum.	2	1,7
Burada kendimi sahipsiz ve dışlanmış hissediyorum.	1	0,8
Burada kendimi yalnız ve mutsuz hissediyorum.	1	0,8
Burada kendimi yalnız, evsiz hissediyorum. Burada kendimi güvende hissetmiyorum.	1	0,8
Burada kendimi yalnız hissediyorum. Burada kendimi güvende hissetmiyorum.	1	0,8
Burada kendimi mutsuz, sahipsiz ve dışlanmış hissetmiyorum.	1	0,8
Toplam	121	

Katılımcıların yaşadığı psikolojik sorunlara verilen yanıtlar değerlendirildiğinde %36.4'ü burada kendini yalnız hissettiğini, %25.6'sı burada kendini mutsuz hissettiğini, %36.4'ü burada kendini sahipsiz hissettiğini, %16.5'i burada kendini dışlanmış hissettiğini, %12.4'ü burada kendini güvende hissetmediğini, %16.5'i burada kendini evsiz hissettiğini, %33'ü ise hiçbir sorun yaşamadığını beyan ettiği görülmektedir. Ankete katılan katılımcılardan %43.8'i birinci dereceden yakınlarını

kaybettiğini, sahip olduğu her şeyi Suriye’de bıraktığını, savaşın travmasından kurtulamadıklarını beyan etmiştir.

Tablo 51: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Türkiye’de Sağlık Hizmeti Almak ile İlgili Sorunları

Eğitim durumu			Türkiye’de sağlık hizmeti almak ile ilgili sorunlarınız var mıdır?			Toplam
			Evet	Hayır	Bilinmiyor	
Okuryazar değil	Cinsiyeti	Erkek	0	1	0	1
		Kadın	3	8	0	11
	Toplam		3	9	0	12
Sadece okuryazar	Cinsiyeti	Erkek	0	5	1	6
		Kadın	1	3	0	4
	Toplam		1	8	1	10
İlkokul mezunu	Cinsiyeti	Erkek	1	3	0	4
		Kadın	1	6	2	9
	Toplam		2	9	2	13
Ortaokul mezunu	Cinsiyeti	Erkek	2	5	0	7
		Kadın	2	12	1	15
	Toplam		4	17	1	22
Lise mezunu	Cinsiyeti	Erkek	1	2	0	3
		Kadın	0	6	0	6
	Toplam		1	8	0	9
Yüksekokul ya da üniversite mezunu	Cinsiyeti	Erkek	5	15	4	24
		Kadın	12	13	2	27
	Toplam		17	28	6	51
Yüksek lisans ya da doktora mezunu	Cinsiyeti	Erkek	2	0	0	2
		Kadın	2	0	0	2
	Toplam		4	0	0	4
Toplam	Cinsiyeti	Erkek	11	31	5	47
		Kadın	21	48	5	74
	Yüzdeler (%)		26.4	65.3	8.3	

Katılımcıların yanıtları analiz edildiğinde %65.3’ü sağlık hizmeti almak ile ilgili bir sorun yaşamadığını, %26.4’ü de sorun yaşadığını beyan etmiştir. Yüksek eğitime sahip 21 kişi sorun yaşadığını beyan etmiştir. Bu kişilerin 21’i kadın 11’ise erkektir.

Tablo 52: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Türkiye’de Sağlık Hizmetine Erişim Sorunları

		Eğitim durumu							Yüzdeler (%)
		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksek okul ya da üniversite mezunu	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	
Sağlık hizmeti almak ile ilgili yaşadığınız sorunlarınız nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)	Doktorlar ilgilenmiyor	1	0	2	2	0	9	2	13.2
	Hemşire ve sağlık personeli ilgilenmiyor	1	0	0	4	0	9	1	12.4
	İlaç alamıyorum	0	0	0	0	1	1	2	3.3
	Tedavi masrafımı karşılayamıyorum.	0	1	3	1	2	7	2	13.2
	Diğer	1	2	1	0	1	11	0	13.2
	Hiç sorun yaşamıyorum	10	7	7	16	6	22	0	56.2
Toplam		13	10	13	23	10	59	7	

Katılımcıların %13.2’si “Tedavi masraflarımı karşılayamıyorum.” yanıtını vermiştir. Bu grubun temel sorunu geçici koruma kimliğine sahip olamaması, kimliği bulunmadığı için sağlık hizmeti almakta sorun yaşaması muhtemeldir. Göçmen Suriyeliler devlet hastanelerinden ücretsiz faydalanmaktadır. Katılımcıların %13.2’si diğer seçeneğini tercih etmiştir. Anket harici kendilerine yöneltilen “sorunun ne olduğu” sorusuna Suriyeli olmasından dolayı ötekileştirildiğini beyan etmiştir. Katılımcıların %56.2’si hiç sorun yaşamadığını, %13.2’si doktorların, %12.4’ü ise hemşire ve sağlık personelin kendileri ile ilgilenmediğini beyan etmiştir. Doktor, hemşire ve diğer sağlık çalışanlarının kendileriyle ilgilenmediğini beyan eden katılımcılar Suriyeli oldukları için gerekli özenin gösterilmediğini düşündüklerini ifade etmiştir. Bu grubun eğitim durumlarına bakıldığında çoğunun eğitim seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir.

7.10.KATILIMCILARIN UYUM SÜREÇLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ

Katılımcıların uyum süreçlerine yaklaşımları hakkında veri elde etmek için dört soru yöneltilerek Türkiye’de uyum konusundaki yaklaşımları belirlenmeye çalışıldı. Katılımcıların geleceğe yönelik beklentilerinin tespiti için iki soru soruldu ve elde edilen veriler grafikleştirilerek gelecek beklentileri ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 53: Katılımcıların Oturduğu Semt Hakkındaki Düşünceleri

		Oturduğunuz semtten memnuniyetinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?					Toplam
		Çok kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok İyi	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0	1	8	2	12
	Sadece okuryazar	0	1	2	4	3	10
	İlkokul mezunu	0	0	2	7	4	13
	Ortaokul mezunu	1	0	6	8	7	22
	Lise mezunu	0	1	2	5	1	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	5	2	28	12	4	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	0	1	1	0	4
Yüzdeler (%)		7.4	3.3	34.7	37.2	17.4	

Katılımcıların oturduğu semtten memnuniyeti durumu eğitim seviyeleri ile birlikte değerlendirilerek eğitimin topluma uyum sağlamaya etkisi gözlenmeye çalışıldı. Katılımcıların %10.1’i oturduğu semtten memnun olmadığını, %89.9’u ise memnun olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu herhangi bir sorun yaşamadığını yerleşik halkın kendilerine iyi davrandığını ve din olgusunun ortak olması vesilesi ile kültürel olarak çok zorluk çekmediğini belirtirken küçük bir azınlık semttekilerle hiçbir ilişkisinin olmadığını belirtmiştir. Suriyeli göçmenlerin çoğunluğu semtlerinden memnun olduğunu belirttiğinden dolayı eğitimin semtlere toplumsal uyumları üzerindeki özel etkisi bu tablo için gözlenememiştir.

Tablo 54: Katılımcıların Türkiye’deki Komşuluk İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri

		Türkiye’deki Komşuluk ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?						Toplam
		Çok kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok İyi	İlişki Yok	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0	1	6	3	1	12
	Sadece okuryazar	0	0	0	4	3	3	10
	İlkokul mezunu	0	0	2	8	1	2	13
	Ortaokul mezunu	1	2	5	6	1	7	22
	Lise mezunu	0	0	4	2	1	2	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	2	4	20	12	7	6	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	1	1	1	1	0	0	4
Yüzdeler (%)		4.1	5.8	27.3	32.2	13.2	17.4	

Katılımcılara yöneltilen Türkiye’deki Komşuluk ilişkilerini değerlendirme sorusuna verdikleri yanıtlar eğitim durumu kriteri ile birlikte değerlendirilerek tablolaştırıldı. Katılımcılardan %9.9’u Türkiye’deki komşuluk ilişkilerini kötü olduğunu, %17.4’ü komşuluk ilişkisinin olmadığını, %27.3’ü ilişkilerinin normal olduğunu, %32.2’si ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmiştir. Burada eğitimin uyum üzerine etkisi belirgin bir şekilde gözlenmemiştir. Fakat ortak kültür değerlerine sahip olmanın toplumsal uyuma katkısı katılımcıların büyük bir bölümü tarafından beyan edilmiştir. Buna ilaveten yapılan anket uygulaması sırasında komşuluk ilişkilerinde dil becerisinin çok önemli bir yer tuttuğunu özellikle altını çizdikleri başka bir husus olmuştur. Türkçe dil yetkinlikleri iyi olan katılımcılardan özellikle Suriyeli Türkmen göçmenlerin komşularıyla iyi ilişkiler kurduğu beyan edilmiştir.

Tablo 55: Katılımcıların Türk İnsanı ile İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri

		Türk insanının size yaklaşımını nasıl buluyorsunuz?					Toplam
		Çok kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok İyi	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0	2	8	1	12
	Sadece okuryazar	0	0	2	7	1	10
	İlkokul mezunu	0	0	8	4	1	13
	Ortaokul mezunu	0	1	7	10	4	22
	Lise mezunu	1	0	4	3	1	9
	Yüksek okul ya da üniversite mezunu	3	6	23	13	6	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	1	1	1	1	0	4
Yüzdeler (%)		5	6.6	38.8	38	11.6	

Katılımcılara yöneltilen Türk insanının size yaklaşımını nasıl sorusu eğitim seviyesi kriteriyle birlikte ele alındı. Oluşturulan tablo 55 verileri incelendiğinde katılımcıların %11.6'sı Türk insanının kendisine yaklaşımını kötü buluyorken, %38.8'i normal, %38'i ise iyi bulduğunu beyan etmiştir. İlişkilerini kötü olarak niteleyen 14 kişiye sebepleri sorulduğunda kendilerinin ötekileştirildiğini, Suriyeli olmalarından kaynaklı olarak küçümsendiğini belirtmiştir. Katılımcıların birçoğu zorunlu iletişim dışında yerel halk ile bir bağının olmadığını belirtti. Bunun temel sebebi göçmenlerin ve yerli halkın birbirlerini yeterince tanımaması ve karşılıklı güven duygusunun oluşmamış olması olduğu varsayılmaktadır. Yine katılımcılardan küçük bir azınlığın kendilerine ön yargılı davranıldığını, içinde buldukları zorlukların yerli halk tarafından gerçekçi görülmediğini, yerli halkça kendilerine bu konuda haksızlık yapıldığını, aynı zamanda sosyal medyadaki kendileriyle ilgili yapılan eleştirilerin bireysel hataların tüm Suriyelilere mal edildiğini ve bunun yanlış olduğunu söyleyerek eleştirilerini dile getirmişlerdir. Yerel yönetimlerin karşılıklı güveni tahsis edecek bir takım çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çalışmaların sağlıklı yürütülmesi ve sonuç vermesi için başlangıçta iki dili bilen Türkiyeli ve Suriyeli bireylerin bu çalışmalara dahil edilmesi gerekmektedir. Bu soruda da eğitimin etkisini belirginleştiren bir sonuca ulaşılmadı. Bunun nedeninin kültürel ortaklıkların olması olduğu varsayılmaktadır.

Tablo 56: Katılımcıların Kamu Görevlileriyle İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri

		Kamu görevlilerinin size olan yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?					Toplam
		Çok kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok İyi	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0	0	10	1	12
	Sadece okuryazar	0	0	2	5	3	10
	İlkokul mezunu	1	0	4	7	1	13
	Ortaokul mezunu	1	1	4	11	5	22
	Lise mezunu	0	1	2	4	2	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	9	13	17	7	5	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	1	0	1	0	4
Yüzdeler (%)		11.6	13.2	24	37.2	14	

Katılımcıların %24.8'i kamu görevlilerinin kendilerine olan yaklaşımını kötü olarak nitelendiren kişilerin 25'i yüksek eğitime sahip bireylerden oluşmakta. Geriye kalan katılımcıların %24'ü normal, %37.2'si iyi, %14'ü ise çok iyi olarak nitelendirmiştir. Yüksek eğitim seviyesine sahip ve kamu görevlilerin kendilerine olan yaklaşımından rahatsız olan katılımcılara anket harici rahatsızlıkları soruldu. İlgi katılımcılar kamu hizmeti alma sırasında Suriyeli olmalarından kaynaklı olarak ötekileştirildiğini, küçümsendiğini, kendilerine yerli halka gösterilen yakınlığın gösterilmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca gönüllü öğretmenlik yaptıkları okullarda çalışma arkadaşlarının kendilerine saygıyı göstermediklerini beyan etmişlerdir. Bunlara ilaveten sağlıklı iletişim kuramadıkları için sorun yaşadığını beyan edenler olmuştur. Yerel yönetimlerin kamusal hizmetin verildiği kurumlarda bir tercüman bulundurulması sorunların çözülebileceği veya azaltılacağı varsayılmaktadır.

Tablo 57: Katılımcıların Üçüncü Bir Ülkeye Göç Etme İsteği

		Başka bir ülkeye gitmeyi düşünüyor musunuz?		Toplam
		Evet Düşünüyorum	Hayır Düşünmüyorum	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	3	9	12
	Sadece okuryazar	2	8	10
	İlkokul mezunu	5	8	13
	Ortaokul mezunu	6	16	22
	Lise mezunu	2	7	9
	Yüksek okul ya da üniversite mezunu	17	34	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	2	2	4
Yüzdeler (%)		30.6	69.4	

Katılımcıların başka bir ülkeye göç etme isteği ilgili soruya verdikleri yanıtlar eğitim seviyeleri göz önünde bulundurularak tablolandırıldı. Veriler incelendiğinde katılımcıların %69.4'ü başka bir ülkeye gitmeyi düşünmediğini, %30.6'sı başka bir ülkeye gitmeyi düşündüğünü beyan etmiştir. Yurt dışına gitmeyi düşünen 37 kişiden 19 kişi yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerden oluşmaktadır. Kendilerine anket harici yöneltilen “ Hangi ülkeye gitmeyi düşünüyorsunuz” Batı Avrupa, ABD, Kanada, Avustralya ülkelerini örnek vermişlerdir. Kararlarında sosyal haklar, iş hayatına dahil olabilmeye olanakları, çocuklarının eğitimi gibi konuların etkili olduğunu beyan etmişlerdir. Türkiye’de kalmayı düşünenler ise Türkiye toplumu kültürünün kendi kültürlerine yakın olmasıyla birlikte, çocuklarının İslami değerlere sahip bir ülkede büyümelerinin kendileri için önemli olduğunu beyan etmişler. Türkiye toplumu ile Suriyeli göçmenlerin toplumsal uyumuna yardımcı olmak üzere bu ortak kültürün öne çıkarılması ve yapılacak çalışmalarda yer verilmesinin sürece pozitif katkı sunacağı varsayılmaktadır.

Tablo 58: Katılımcıların Suriye İç Savaşı Sonrası Ülkelerine Geri Dönme İstekleri

		Suriye'deki savaş bittiği takdirde dönecek misiniz?			Toplam
		Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Eğitim durumu	Okuryazar değil	7	4	1	12
	Sadece okuryazar	3	3	4	10
	İlkokul mezunu	5	5	3	13
	Ortaokul mezunu	11	7	4	22
	Lise mezunu	4	2	3	9
	Yüksekokul ya da üniversite mezunu	22	11	18	51
	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	0	1	3	4
Yüzdeler (%)		43	27.3	29.7	

Katılımcılara yöneltilen “Suriye’deki savaş bittiği takdirde dönecek misiniz?” sorusu eğitim seviyeleri kriteri ile eşleştirilip tablo 58 oluşturuldu. Katılımcıların %43’ü Suriye’deki savaş bittiği takdirde geri döneceğini, %27.3 dönmeyeceğini, %29.7’si ise herhangi bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir. Yüksek eğitime sahip katılımcılardan 22 kişi ülkesine geri dönmeyi, 12 kişi dönmemeyi ve 21 kişi de bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir. Savaş bittiğinde ülkesine dönmeyi düşünenlerin oranı%43’tür. Bu kriter Suriyeli göçmenlerin Türkiye toplumu ile toplumsal uyum sağlaması için gelecek planlamasının önemini göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 59: Katılımcıların Türk Devletinden Talepleri

		Eğitim durumu							Yüzdelerik (%)
		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksek okul ya da üniversite mezunu	Yüksek lisans ya da doktora mezunu	
Türk devletinden talebiniz nedir?	Çalışma İzni	0	0	0	2	2	4	0	6.6
	Vatandaşlık	2	1	1	6	3	15	1	24
	Ekonomik Yardım	4	2	4	3	2	13	1	24
	Talebim Yok	1	2	4	5	1	9	0	18.2
	Vatandaşlık, Ekonomik Yardım,	1	2	3	2	1	0	0	7.4
	Çalışma İzni, Vatandaşlık, Ekonomik Yardım,	3	2	0	3	0	2	2	9.9
	Çalışma İzni, Ekonomik Yardım,	1	1	1	1	0	4	0	6.6
	Çalışma İzni, Vatandaşlık	0	0	0	0	0	4	0	3.3
Toplam		12	10	13	22	9	51	4	

Katılımcılara yöneltilen “Türk devletinden talebiniz nedir?” sorusu eğitim seviyesi kriteri ile eşleştirilerek tablo 59 oluşturuldu. Ankete katılanların %6.6’sı çalışma izni, %24 vatandaşlık, %24 ekonomik yardım talebinde bulunurken %18.2’si hiçbir talebinin olmadığını beyan etmiştir. Katılımcılardan vatandaşlık ve çalışma izni istemeyenlere anket harici “Neden istemedikleri” sorusu yöneltilince; vatandaş olmaları durumunda aldıkları yardımların kesileceği, ya da çalışma izni ile birlikte gelirlerinin kayıt altına alınacağını ifade etmişler. Vatandaşlık ve çalışma izni aldıkları yardımların kesilmesine yol açacağından dolayı bu haklardan faydalanmak istemediklerini ifade etmişlerdir.

8. SONUÇ

Ülkemize 2011 yılından başlayarak Suriye'den 4 milyona yakın kişi göç etti. Dünyadaki göç hareketleri incelendiğinde geri dönüşlerin azınlıkta olduğu görülecektir. Bu noktadan hareketle ülkemize gelen Suriyeli gençlerin ve çocukların eğitime dâhil edilmesi, dâhil olanların ailelerinin ya da çocuklarının maddi ve manevi sorunlarını azaltacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Suriyeli göçmen gençlere sosyal, kültürel ve ekonomik nitelikler kazandırmak hayati bir öneme sahiptir. Bu gençleri Türkiye'nin karşı karşıya kalmış olduğu görünürdeki olumsuzluğu, Türkiye sanayicisinin ihtiyaç duyduğu şekilde niteliklere sahip olarak donatarak iş hayatına dâhil edip olumlu bir sonuca dönüştürmek mesleki eğitimle mümkündür. Genç Suriyeli göçmenleri vasıflandırdıktan sonra buna uygun bir yasal statü hazırlanıp bunların iş hayatına katılmasını sağlamak Türkiye ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye tüm geçmişini geride bırakarak canlarını kurtarmak ve geleceğini güvende tutmak üzere tüm umutlarını yanına alarak gelen bu sığınmacılara kapılarını ön koşulsuz bir şekilde açarak açık kapı politikası uygulamıştır. Konuyu insani boyutta ele alarak tüm dünyanın takdirini kazanan Türkiye, bu insani adımla beraber maddi ve manevi yönden birçok sorumluluk yüklenmiştir. Kayıt dışı ve daha ucuza istihdam edilen sığınmacılar en zor koşullarda, tercih edilmeyen emek yoğun işlerde emeğinin karşılığı olan ücretin altında çalıştırılmaktadır. Aldıkları yardımların temel ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmasından dolayı çalışmaktan başka çaresi olmayan Suriyeli sığınmacılar yerli işçilerden daha ucuza ve daha uzun saatler çalıştılarından ve aynı zamanda kayıtlı istihdam edilmediklerinden dolayı herhangi bir SGK giderleri mevcut değildir. Bu yüzden küçük işletmeler tarafından tercih ediliyorlar. Sosyal haklarından yoksun olan bu bireyler iki soruna yol açıyor. Birincisi sosyal bir güvenceleri yok, iş kazalarına karşı savunmasız ve onları koruyan bir yasadan yoksunlar. Bu durum onların kendilerinin ötekileştirildiği ruh haline bürünmesine yol açmaktadır.

İkincisi bu durumdan faydalanmaya çalışan görünürde ucuz işçi bulabildiği için günün kazananı olarak gözükken küçük işletmelerin yerli işçi tercih etmemesinden dolayı iş bulamadığını söyleyerek kabahati sığınmacılarda arayan Türkiye vatandaşlarıdır. Bu durum çok yaygın olmamakla beraber bir yabancı düşmanlığına yol açma potansiyeline

sahiptir. Bu temel çelişkiyi çözecek adımların atılması ve mağduriyetlerin giderilmesi noktasında kalıcı çözümler aranmalıdır. Sultangazi ilçesinde yaşayan Suriyeli katılımcılardan Suriye'deki savaş bittiği takdirde ülkelerine dönmeyi düşünenlerin oranı %43'tür. Dolayısıyla gitmeyi düşünmeyen ve yaşamına burada devam etmeye karar vermiş büyük bir kitle var. Bu kitlenin toplum ile bütünleşmesinin önünde engel teşkil eden ve acilen çözülmesi gereken sorunları vardır. Bunların başında Türkçe dil yetersizlikleri geliyor. Bu durum göçmenlerin gündelik hayatında birçok soruna sebebiyet vermenin yanında kamusal hizmetlerden faydalanma, hak ve sorumlukların öğrenilmesi ve içselleştirilmesinde sıkıntılara yol açmaktadır. Sığınmacıların topluma uyum sağlayarak maddi ve manevi katkı sunmaları açısından Türkçe dil yeterliliklerin artırılmasına yönelik dil kursları açılmalı ve Türkçe öğrenmeleri teşvik edilmelidir. Sağlık ve eğitim hizmeti alma noktasında il göç idaresinden kimlik edinmiş olanların sorunları giderilmiş, sağlık hizmetini devlet hastanelerinden ücretsiz almaları sağlanmış, eğitim noktasında ise Sultangazi ilçesinde 9 adet Geçici Eğitim Merkezi kurularak bu sorununda aşılması noktasında önemli adımlar atılmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 146 Gönüllü Suriyeli Eğitici görevlendirilmiş, yaklaşık 2900 öğrenci ilkokul, 900 öğrenci ortaokul ve 200 öğrenci de lisede eğitim almaktadır. Sultangazi ilçesinde okullaşmada önemli bir başarı elde edilse de okula devam etmesi gereken yaştaki öğrencilerin bir bölümü ailelerine ekonomik destek sağlamak üzere çalışmaktadır. Çalışan çocukların eğitime dâhil edilmesi için bir takım önlemler alınmalıdır. Sağlık ve eğitim hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabilmenin ön koşulu İl göç idaresi tarafından verilmiş bir kimliğe sahip olmaktır. Bu sorun büyük oranda çözülmüş çünkü sosyal yardım alabilmek için kimliğe sahip olmak gerektiğinden sığınmacıların büyük bir bölümü durumdan haberdardır. Sultangazi ilçesindeki sığınmacıların yaşadığı bir başka sorunda barınma sorunudur. Barınma ile ilgili sorunların başında sığınmacıların giriş veya bodrum katlarında yaşamaları geliyor. Sığınmacılar genellikle kira maliyeti açısından daha ucuz ve daha az talep gören havasız, nemli, ısınmayan ve güneş görmeyen insani yaşam normlarından bir hayli uzak evlerde yaşamaktalar. Bu bir tercih olmaktan ziyade bir zorunluluktan ibarettir. Ev sahiplerinin büyük çoğunluğu evini kendilerine kiralamak istemediklerini beyan eden katılımcılar bulabildikleri evlerin ise ya talep görmediklerini yahut ev sahiplerinin kendilerince daha fazla kira ödemelerini kabul etmeleri karşılığında rıza gösterdiklerini beyan etti. Bu durumun aşılması doğurduğu

olumsuzlukların da ortadan kaldırılması için toplumsal bir bilinçlendirme yapılmalı ve kamusal alanlarda örneğin camilerde, hastanelerde konunun hassasiyetini ve vicdani yanını anlatan afişler asılmalı, toplumsal bilinçlendirme için kamu spotu oluşturularak durumun insani boyutu ele alınmalıdır. Diğer bir sorun ise geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların iş hayatına yasal işçi statüsünde dâhil olamamasıdır. Bu durum onları düşük ücrete razı olarak güvencesiz çalışmaya mecbur bırakmaktadır. Sığınmacıların iş hayatına yasal olarak dâhil olmalarının önündeki engelleri aşacak çözümler üretilmelidir. Sığınmacıların vasıflı hale getirilmesi için bir kısmı ilgileri doğrultusunda var olan İSMEK meslek edindirme kurslarına dâhil olmaları için teşvik edilmeli ve buralara yönlendirilmelidir. Bir kısmına Halk Eğitim Merkezlerinde sanayinin ihtiyaç duyduğu alanlarda mesleki eğitim verilerek vasıflı hale getirilebilir. Nitelikli elemana dönüştürülen sığınmacılar ilgili alanlarda istihdam edilerek öncelikli olarak kendi ailelerine ekonomik destek sağlamaları ve dolaylı olarak da ülke ekonomisine katkı sunmaları sağlanabilir. Ekonomik sorunlarını çözebilmiş sığınmacılar sorunlarını asgariye indirerek toplumsal yaşama daha az sorun yaşayarak dahil olabilirler ve böylelikle suça bulaşma olasılığı azaltılmış olur. Bu durum içinde bulunduğu toplum açısından sığınmacıların kabullenilirliği artırır, saygılarını kazanır ve uyum sağlamasına büyük katkı sunar.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akan, Y. ve Arslan, İ. (2008). *Göç Ekonomisi*, Ankara: Ekin Basın Yayın.
- Arı, T. (2010). *Liderler, Kanaat Önderleri ve Kamuoyunun Gözünden Yükselen Güç Türkiye, ABD ve Ortadoğu İlişkileri*, İstanbul: Marmara Kitap Merkezi.
- Bingöl, O. (2017). “Ortadoğu’da Sınır Aşan Dinamik: Mültecilik,” *Yeni Ortadoğu; Aktörler, Dinamikleri ve Denge Arayışları*, Ankara: Barış Kitabevi.
- Bostancı, M. (2017). *Suriyeli Sığınmacı Sorunu ve Basına Yansımalar*. Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Castels, S. ve Miller, M.J. (2003). *The Age of Migration*, England: Palgrave Mac Millan, Third Edition.
- Dabashi, H. (2012). *The Arab Spring; The End of Postcolonialism*, London, New York, Zed Books.
- Dedijer, S. (1968). “Early Migration”, *The Brain Drain*, içinde ed: Walter Adams, New York: The Mcmillan Company, 9-28.
- IOM (2005). *World Migration 2005*, Cenevre.
- Khadria, B. (1999). *The Migration of Knowledge Workers: Second-Generation Effects Of Indian’s Brain Drain*, Sage Publications, London.
- Sander, O. (1995). *Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918’e*, 4. Baskı, y.y., Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Sayın, H. (2017). “Dost ya da Düşman: Göçmen Üzerinden Siyasal Kimliğin Tanımlanması”, Eray Yağanak, Hüdayi Sayın (Ed), *Kimlik Siyaseti ve Azınlık Sorunu Felsefi Sorgulamalar*, Ankara: Sentez Yayıncılık, 2017
- Stalker, P. (1994). *The Work of Strangers: A survey of International Migration*, ILO.
- Unat, Abadan, N. (1995). “Turkish Migration To Europe” *The Cambridge Survey of World Migration*, R Cohen (ed.), Cambridge: Cambridge University Press.s.282.
- Unat, Abadan, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.s.31.
- Üner, S. (1972). *Nüfusbilim Sözlüğü*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-17.
- Volkan, V.D. (2017). *Göçmenler ve Mülteciler*, Ankara: Pusula Yayınevi.

Yılmaz-Başçeri, E. (1998). “Uluslararası Göç”, Sönmezoğlu, Faruk (Der.), *Uluslararası Politikita Yeni Alanlar Yeni Bakışlar*, İstanbul: Der Yayınları.

Sürelî Yayınlar

Fortney, J. (1972). “Immigrant Professional a Brief Historical Survey”, *International Migration Review*, 6(1).

İŞKUR (Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü) (2011). *İŞKUR: Düünden Bugüne*, İŞKUR Yayın Numarası 357, Ankara: Lazer Ofset Matbaacılık. s.10.

Özkan, I. (2011). “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararları Işığında Avrupa Birliği’nin Göç ve Sığınma Politikası”, *Ankara Barosu Dergisi*, 165-188.

Park, Robert E. (1914). “Racial Assimilation in Secondary Groups With Particular Reference To The Negro”, *American Journal of Sociology (AJS)*, Vol. 19, No. 5 (Mar., 1914): s. 606-623.

Schmid, Gabriele (1992). “The Development Of Migration Policies And Their Contradictions”, *Innovation*, Vol. 5, No. 2. s.41.

Tarlan, K. V. (2016). *Suriyeli Mülteciler. Büyüyen Sorunlar, Daralan Zaman*, 20 Haziran 2016, Çevrimiçi: <http://www.birikimdergisi.com/giincel-yazilar/7771/suriyeli-orulteriler-buyuyfltt-M>runlar-daralan-zainan#.WbUBzbJJbrv>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2017.

Diğer Yayınlar

Apak, H. (2014). “Suriyeli göçmenlerin Kente uyumları: Mardin örneği”, *Mukaddime Dergisi*, 5(2), s.55-73.

Benek, S. (2016). “Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı”, *Gâiziantep University Journal of Social Sciences*, 15(1).

Cahit Altunay Biyografisi, <https://www.haberler.com/cahit-altunay/biyografisi/> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

Çatı Aday, Ekmeleddin İhsanoğlu <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cati-aday-ekmeleddin-ihsanoglu-26622003> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

Durugönül, E. (1997). “Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler”, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*, Ankara: DİE, 95-100.

En iyi belediye Sultangazi, en iyi belediye başkanı Cahit Altunay”

<https://www.star.com.tr/politika/en-iyi-belediye-sultangazi-en-iyi-belediye-baskani-cahit-altunay-haber-1152563/> Erişim Tarihi: 5.12.2018.

Erkiral Tavas, O. (2015). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde Uluslararası göç yönetimi stratejisi (bir model önerisi), *Doktora Tezi*, Ankara, Gazi Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

Fielden, A. (2008). Local integration: An Under-Reported Solution To Protracted Refugee Situations. New Issues In Refugee Research, Research Paper No. 158. UNHCR

Ghose, A. (2002), *Trade and International Labour Mobility*, Employment Papers: 33, ILO, Geneva.

Göregenli, M. ve Karakuş, P. (2014). Göç Araştırmalarında Mekân Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme. *Türk Psikoloji Yazıları*. 17(34), s.101-115.

Gökbayrak, Ş. (2006). Gelişmekte Olan Ülkelerden Gelişmiş Ülkelere Nitelikli İşgücü Göçü ve Politikalar Türk Mühendislerinin “Beyin Göçü” Üzerine Bir İnceleme, *Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.

İçduygu, A. ve Sirkeci, İ.(1999). “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri”, *75 Yılda Köylerden Kentlere*, Oya Baydar (der.), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. S.250.

İçişleri Bakanı Soylu, Türkiye'deki Suriyelilerin sayısını açıkladı, <<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201812101036558303-suleyman-soylu-turkiye-suriyeliler/>> Erişim Tarihi: 22.12.2018.

İstanbul 2 Sultangazi 2011 Genel Seçim Sonuçları, <<https://secim.haberler.com/2011/sultangazi-secim-sonuclari/>> Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018.

İşte BDP'nin aday listesi, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2011/04/10/iste-bdpnin-aday-listesi> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

Karaçay, A.B. (2006). “Düzensiz Göç Politikaları ve Türkiye'nin Uygulamaları”, *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*, İstanbul, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006.

Kaya, A. (2001). *Sicher in Kreuzberg Constructing Diasporas: Turkish Hip-Hop Youth in Berlin*, Bielefeld: Transcript Verlag. s.73.

Keskin, M. (2013). *Geçmişten Günümüze Türkiye-Suriye İlişkileri*, 16 Haziran 2013, Çevrimiçi: <http://akademikperspektif.com/2013/06/16/gecmisten-gunumuze-turkiye-suriye-iliskileri/>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2017.

- Massey, D. (2003). Patterns and Processes of International Migration in the twenty-first century, *paper for Conference on African Migration in Comparative Perspective*, Johannesburg, South Africa.
- Özerim, M. G. (2012). Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası, *Doktora Tezi*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Programı.
- Sandıklı, A. ve Semin, A. (2012). “Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye” *Ortadoğu’da Değişim ve Türkiye, BİLGESAM Raporu*, 27 Kasım 2012.
- Sayad, A. (2003). Çifte Yokluk: Göç Ederken Kurulan Hayallerden Göçmen Olmanın Acılarına, Çev. Bediz Yılmaz, *Toplumbilim Göç Sosyolojisi Özel Sayısı*, Sayı: 17.
- Sayın, H. (2010). Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, insan Ticareti, Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği, *Doktora Tezi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- Seçim 2018: Cumhurbaşkanı adayları kimler oldu?*
<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-44027815>, Erişim Tarihi: 15.12.2018.
- Seçim 2018: Muhalefetin kurduğu Millet İttifakı nasıl işleyecek?*
<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43992766> , Erişim Tarihi: 15.12.2018.
- Solimano, A (2001). *International Migration and Global Economic Order: An Overview*, World Bank Macroeconomics and Growth Development Economics Research Groups Papers.
- Soylu: Allah izin verse de Türkiye’de doğan 380 bin Suriyeli çocuğu vatandaş yapsak*
<<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201812171036657340-soylu-turkiye-dogan-380bin-suriyeli-cocugu-vatandas-yapsak/>> Erişim Tarihi: 22.12.2018.
- Sultangazi Belediyesi, *Sultangazi İlçesi Tarihçesi*,
<https://www.sultangazi.bel.tr/tr/sultangazi/tarihcemiz_152> Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2018.
- Sultangazi Kaymakamlığı, *Sultangazi Tarihçe*, <<http://www.sultangazi.gov.tr>> Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018.
- Sultangazi*, <http://gezilecekyerler.com/sultangazi/> Erişim Tarihi: 10.01.2019.
- Sultangazi*, <https://www.sabah.com.tr/secim/2014-cumhurbaskanligi-secimleri/Istanbul-Sultangazi> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

Şenocak, S. (2005). “Fransa ve Göç Olgusuna Giriş”, *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006.

Türkiye’deki Suriyelilerin eğitim sorunu nasıl çözülür?
<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozultur>, Erişim Tarihi: 23.12.2018.

Yandex, <https://yandex.com.tr/harita/?ll=28.875731%2C41.123009&mode=search&sl=28.967111%2C41.020887&ssp=0.624847%2C0.255340&text=sultangazi&z=13.4> Erişim Tarihi: 09.01.2019.

Yılmaz, A. (2003). Edirne’den Gelişmiş Ülkelere Gitme Teşebbüsünde Bulunan Transit Göçmenler, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Antropoloji Bölümü. s.110-111.

EKLER

UYGULANAN ANKET SORULARININ ARAPÇA VERSİYONU

نموذج استطلاع الرأي
تم إجراء هذا الإستطلاع من قبل الأستاذ المساعد ATAŞCI Önder (اوندار أتاشتشي). ونفذ تحت إشراف الدكتورة SAYIN Hüdai (هوداي صاين) حول مرحلة التكيف للسوريين الذين يعيشون في تركيا تحت الحماية المؤقتة: تم أخذ منطقة سلطان غازي كمثال لإعداد جزء من أطروحة الدراسات العليا. سيتم استخدام المعلومات التي تم الحصول عليها في أعمال التحليل العلمي وسيتم الاحتفاظ بها وفقاً لمبدأ السرية. شكراً لمشارككم.
أوندار أتاشتشي Üniversitesi Yüzyıl Yeni (جامعة القرن الجديد) العلوم السياسية والعلاقات الدولية.

1. الجنس:

() ذكر () أنثى

2. العمر:

3. الحالة التعليمية:

() أمي () فقط قراءة وكتابة () خريج مدرسة ابتدائية () خريج مدرسة إعدادية

() خريج مدرسة ثانوية () خريج جامعة أو معهد عالي () خريج دراسات عليا أو دكتوراه

4. الحالة المدنية؟

() متزوج () أعزب () أرمل \ مطلق

5. ماهو تقييمك حول مستوى اللغة التركية لديك؟

() سيء جدا () سيء () متوسط () جيد () ممتاز

6. هل تجد صعوبة في تعلم اللغة التركية؟

() نعم () لا

7. ماهي حالتك المهنية؟

() أعمل () لا أعمل

8. أين تعمل؟

() عملي الخاص () مع شخص آخر () أعمل بشكل حر

9. هل تمتلك دخلاً ثابتاً؟

() نعم () لا

10. ماهو دخلك الشهري في تركيا؟

() 500 ليرة تركية وأقل () بين 501-1000 ليرة تركية () بين 1001-1500 ليرة تركية

() بين 1501-2000 ليرة تركية () 2001 ليرة تركية وأكثر

11. كم كان مقدار دخلك الشهري في سوريا؟
() 100-250 دولار () 250-500 دولار () 500-750 دولار () 750-1000 دولار () 1000 دولار وما فوق

12. هل تعيش في منزل بالإيجار؟
() نعم إيجار () لا

13. مع من تعيش في المنزل؟
() فقط مع عائلتي في بيتي () بيت مشترك مع عائلات أخرى

14. كم شخص يعيش في المنزل؟
() 1-3 () 3-5 () 5-7 () 7-9 () 10 وما فوق

15. ماهي ممتلكاتك في سوريا؟
() عقار () سيارة () ودیعة () لا يوجد
() عقار + سيارة () عقار + سيارة + ودیعة

16. ماهو سبب قدومك إلى تركيا؟
() بيئة الحرب () أسباب قسرية () أسباب إقتصادية () تطوعي () أخرى

17. متى أتيت إلى تركيا؟
() 2011-2012 () 2012-2013 () 2013-2014 () 2014-2015 () 2015-2016 () 2016 وبعدها

18. هل تواجه مشكلات مع رسوم تصريح الإقامة في تركيا؟
() نعم () لا

19. ماهي المشاكل التي تواجهها مع رسوم تصريح الإقامة الخاصة بك؟ (يمكن الإشارة على أكثر من خيار)
() مبلغ الرسوم مرتفع جدا () لا توجد تسهيلات لدفع الرسوم () أخرى

20. هل تواجه مشكلات في الحصول على الخدمات الصحية في تركيا؟
() نعم () لا () غير معروف

21. ماهي المشكلات التي تواجهها في الحصول على الخدمة الصحية؟ (يمكن الإشارة على أكثر من إختيار)

() عدم إهتمام الأطباء () عدم إهتمام الممرضين والموظفين الصحيين () لا تقوم المستشفيات بتقديم العلاج () لا أستطيع الحصول على الدواء () لا أستطيع تحمل تكاليف العلاج () أخرى

22. هل لديك أي مشاكل مع خدمات التعليم في تركيا؟
() نعم () لا

23 . ماهي المشاكل التي تواجهها مع الخدمات التعليمية؟ (يمكن الإشارة على أكثر من إختيار)
() طفلي لا يستطيع الذهاب إلى المدرسة. () لا أستطيع الحصول على المواد التعليمية (كتاب، دفتر، قلم، الخ)
() أخرى

24 هل لديك مشاكل مع السكن في تركيا؟
() نعم () لا

25 ما هي مشاكل السكن التي تواجهها؟ (يمكن الإشارة على أكثر من إختيار)
() لا أستطيع العثور على مكان للإقامة () نحن لا نتسع في المكان الذي نقيم به () المكان الذي أقيم به غير نظيف
() المكان الذي أقيم به لا يدخله الهواء () المكان الذي أقيم به ليس دافئا () أخرى

26 هل لديك مشاكل مع التغذية في تركيا؟
() نعم () لا

27 ما هي مشاكل التغذية التي تواجهها؟ (يمكن الإشارة على أكثر من إختيار)
() لا أستطيع تناول الفطور بشكل منتظم. () لا أستطيع تناول وجبة الغداء بشكل منتظم.
() لا أستطيع تناول وجبة العشاء بشكل منتظم. () لا أستطيع العثور على حليب للأطفال الرضع.
() لا أجد طعام طازج وساخن. () لا أجد الفواكه والخضروات.

28 هل لديك مشاكل مع العمالة في تركيا؟
() نعم () لا

29 ماهي المشكلات التي تواجهها في عملك؟ (يمكن الإشارة على أكثر من إختيار)
() لا يتم قبولي كموظف. () عند قيامي بالعمل لا يمكنني الحصول على راتبي. () أنا أستبعد في المكان الذي أعمل به. () لا أستطيع إنشاء عمل. () عندما أأتاجر لا يتم شراء المواد التي أبيعها.
() أخرى

30 هل لديك أي مشاكل نفسية في تركيا؟
() نعم () لا

31 ما هي المشاكل النفسية التي تواجهها؟ (يمكن الإشارة على أكثر من إختيار)
() أشعر بأنني وحيد هنا. () أشعر بأنني غير سعيد هنا.
() أشعر بأنني مجهول هنا. () أشعر بأنه تم إستبعادي هنا. () لا أشعر بأنني في أمان هنا.
() أشعر بأنني بلا مأوى هنا. () أخرى

32 هل لديك مصاب أو فقيد من عائلتك نتيجة الصراعات في سوريا؟
() يوجد () لا يوجد

33 كيف ترى الأوضاع المعيشية في تركيا؟
() رخيصة () عادية () جيدة جدا () مكلفة () غالية جدا

34 كيف كانت الأوضاع المعيشية في سوريا؟
() رخيصة () عادية () جيدة جدا () مكلفة () غالية جدا

35. هل سبق لك أن بقيت في مخيم اللاجئين؟

() نعم () لا

36. كيف تقيم مدى رضاك عن الحي الذي تعيش فيه؟

() سيء جدا () سيء () عادي () جيد () ممتاز

37. هل تحصل على مساعدات من الدولة؟

() نعم أحصل () لا لم أحصل

38. كيف تقيم علاقات الجوار في منطقتك في تركيا؟

() سيء جدا () سيء () عادي () جيد () ممتاز () لا يوجد علاقة

39. كيف تجد تقرب الشعب التركي لك؟

() سيء جدا () سيء () عادي () جيد () ممتاز

40. كيف تقيم أسلوب موظفي القطاع العام تجاهك؟

() سيء جدا () سيء () عادي () جيد () ممتاز

41. هل تفكر بالذهاب الى بلد آخر؟

() نعم أفكر () لا أفكر

42. من الذي يساعدك لكي تحصل على مساعدة في تلبية احتياجاتك الأساسية؟

() الدولة () المنظمات غير الحكومية () أهل الخير () لا شيء

43. هل ستعود إذا انتهت الحرب في سوريا؟

() نعم () لا () ليس لدي أي فكرة

44. ما هو طلبك من الدولة التركية؟

() تصريح عمل () الجنسية () مساعدات إقتصادية () لا يوجد لدي أي طلب

45. خلال الفترة التي تواجدت بها في تركيا هل تعرضت لأي حالة شعرت بها بعدم الإرتياح،

و هل حصل أي شيء جعلك تفكر بأنك تعرضت للتمييز؟ إذا كان الأمر كذلك ، فما هي مشكلتك؟ هل

يمكنك مشاركتها معنا؟

ANKET FORMU

Bu anket, Önder ATAŞÇI tarafından Yrd Doç. Dr. Hüdayi SAYIN danışmanlığında yürütülen TÜRKİYE 'DE YAŞAYAN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN UYUM SÜRECİ: SULTANGAZİ ÖRNEĞİ konulu yüksek lisans tezinin araştırma kısmı için hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler bilimsel analiz çalışmasında kullanılacak olup gizlilik ilkesine uygun olarak saklanacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Önder ATAŞÇI Yeni Yüzyıl Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

1 Cinsiyet:

Kadın Erkek

2 Yaşınız:

3 Eğitim durumu:

Okur yazar değil Sadece okur yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Yüksekokul ya da üniversite mezunu
 Yüksek lisans ya da doktora mezunu

4 Medeni durumunuz nedir?

Evli Bekar Dul/Boşanmış

5 Türkçe seviyenizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok Kötü Kötü Orta İyi Çok İyi

6 Türkçe öğrenmekte zorluk çekiyor musunuz?

Evet Hayır

7 Çalışma durumunuz nedir?

Çalışıyor Çalışmıyor

8 Nerede çalışıyorsunuz?

Kendi işimde Başkasının yanında Serbest çalışıyorum

9 Düzenli geliriniz var mı?

Evet Hayır

10 Türkiye'deki aylık geliriniz nedir?

500 Tl ve daha az 501-1000 TL arasında 1001-1500 TL arasında
 1501-2000 TL arasında 2001 TL ve daha fazla

11 Suriye'deki aylık geliriniz ne kadardı?

100-250\$ 250-500\$ 500-750\$ 750-1000\$ 1000\$ ÜZERİ

12 Yaşadığınız ev kira mı?

Evet Kira Hayır

13. Yaşadığınız evde kim ile kalıyorsunuz?
() Kendi evimde sadece ailemle () Başka ailelerle paylaştığım bir evde
14. Yaşadığınız evde kaç kişi kalıyorsunuz?
() 1-3 () 3-5 () 5-7 () 7-9 () 10 ve üzeri
15. Suriye’de mal varlığınız nedir?
() Gayrimenkul () Araç () Mevduat () Yok
() Gayrimenkul+Araç () Gayrimenkul+Araç+Mevduat
16. Türkiye'ye geliş nedeniniz nedir?
() Savaş Ortamı () Zorunlu Sebepler () Ekonomik Sebepler () Gönüllü () Diğer
17. Türkiye'ye ne zaman geldiniz?
() 2011-2012 () 2012-2013 () 2013-2014 () 2014-2015 () 2015-2016
() 2016 ve Sonrası
18. Türkiye’de ikamet tezkeresi harcı ile ilgili sorunlarınız var mıdır?
() Evet () Hayır
19. Yaşadığınız ikamet tezkeresi harcı ile ilgili sorunlar nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)
() Harç miktarı çok yüksek () Harç miktarı için ödeme kolaylığı bulunmuyor
() Diğer
20. Türkiye’de sağlık hizmeti almak ile ilgili sorunlarınız var mıdır?
() Evet () Hayır () Bilinmiyor
21. Sağlık hizmeti almak ile ilgili yaşadığınız sorunlarınız nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)
() Doktorlar ilgilenmiyor () Hemşire ve sağlık personeli ilgilenmiyor
() Hastaneler tedavi etmiyor () İlaç alamıyorum
() Tedavi masrafımı karşılayamıyorum () Diğer
22. Türkiye’de eğitim hizmeti ile ilgili sorunlarınız var mıdır?
() Evet () Hayır
23. Yaşadığınız eğitim sorunları nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)
() Çocuğum okula gidemiyor.
() Eğitim malzemesi (kitap, defter, kalem vb.) alamıyorum
() Diğer
24. Türkiye’de barınma ile ilgili sorunlarınız var mıdır?
() Evet () Hayır

- 25.** Yaşadığınız barınma sorunları nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)
() Kalacak yer bulamıyorum () Kaldığım yere sığmıyoruz
() Kaldığım yer temiz değil () Kaldığım yer havasız
() Kaldığım yer ısınmıyor () Diğer
- 26.** Türkiye’de beslenme ile ilgili sorunlarınız var mıdır?
()Evet () Hayır
- 27.** Yaşadığınız beslenme sorunları nelerdir? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
()Düzenli olarak kahvaltı yapamıyorum.
()Düzenli olarak öyle yemeği yiyemiyorum.
() Düzenli olarak akşam yemeği yiyemiyorum.
() Bebeklere süt mama bulamıyorum.
()Sıcak ve taze yemek bulamıyorum.
()Meyve ve sebze bulamıyorum.
- 28.** Türkiye’de istihdam ile ilgili sorunlarımız var mıdır?
()Evet ()Hayır
- 29.** Çalıştığınız istihdam ile ilgili sorunlarımız nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)
()Çalışan olarak kabul edilmiyorum. ()Çalıştığında maaşımı alamıyorum.
() Çalıştığım yerde dışlanıyorum. () İş kuramıyorum.
() Ticaret yaptığımda sattığım ürünler alınmıyor. ()Diğer
- 30.** Türkiye’de psikolojik sorunlarınız var mıdır?
()Evet ()Hayır
- 31.** Yaşadığınız psikolojik sorunlar nelerdir? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
()Burada kendimi yalnız hissediyorum. ()Burada kendimi mutsuz hissediyorum.
()Burada kendimi sahipsiz ediyorum. ()Burada dışlandım hissediyorum.
()Burada kendimi güvende hissetmiyorum.
()Burada kendimi evsiz hissediyorum. ()Diğer
- 32.** Ailenizden Suriye’de ki çatışmalarda yaralanan ya da hayatını kaybeden var mı?
()Var ()Yok
- 33.** Türkiye’deki hayat şartları sizce nasıl?
() Ucuz ()Normal ()Çok İyi () Pahalı ()Çok Pahalı
- 34.** Suriye’de hayat şartları nasıldı?
() Ucuz ()Normal ()Çok İyi () Pahalı ()Çok Pahalı

35. Daha önce mülteci kampında kaldınız mı?
()Evet ()Hayır
36. Oturduğunuz semtten memnuniyetinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
()Çok kötü () Kötü ()Normal ()İyi ()Çok İyi
37. Devletten yardım alıyor musunuz?
() Evet Alıyorum ()Hayır Almıyorum
38. Türkiye'deki Komşuluk ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
()Çok Kötü ()Kötü ()Normal ()İyi ()Çok İyi () İlişki Yok
39. Türk insanının size yaklaşımını nasıl buluyorsunuz?
()Çok kötü () Kötü ()Normal ()İyi ()Çok İyi
40. Kamu görevlilerinin size olan yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?:
()Çok Kötü ()Kötü ()Normal ()İyi ()Çok İyi
41. Başka bir ülkeye gitmeyi düşünüyor musunuz?
()Evet Düşünüyorum ()Hayır Düşünmüyorum
42. Temel ihtiyaçlarınızı karşılamada kimden yardım alıyorsunuz?
()Devlet ()Stk'lar ()Hayırseverler ()Hiçbiri
43. Suriye'deki savaş bittiği takdirde dönecek misiniz?
()Evet ()Hayır () Fikrim Yok
44. Türk devletinden talebiniz nedir?
()Çalışma İzni ()Vatandaşlık ()Ekonomik Yardım ()Talebim Yok
45. Türkiye'de bulunduğunuz süre içerisinde herhangi bir rahatsızlık duyduğunuz bir durum, ayrımcılığa uğradığınızı düşündüğünüz herhangi bir şey oldu mu? Eğer olduysa sorunuz nedir? Lütfen bizimle paylaşabilir misiniz?

T.C.
Istanbul
YENİ YÜZYIL
ÜNİVERSİTESİ

FEN, SOSYAL VE GİRİŞİMSSEL OLMAYAN SAĞLIK BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

02/04/2018

Sayı: 2018/4

İlgi: Etik Kurul Onayı,

Sayın Önder ATAŞÇI

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Etik Kurulunun 02/04/2018 tarih ve 2018/4 sayılı toplantı sonucunda "İstanbul İli Sultangazi İlçesinde Yaşayan Suriyelerin Uyum Sürecinin Araştırılması" başlıklı çalışmanız Fen, Sosyal ve Girişimsel Olmayan Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulumuzca UYGUN bulunmuştur.

Araştırmanız süresince çalışmanızda özellikle konu başlığı, gereç ve yöntemler konusu ile ilgili olarak değişiklikler söz konusu olursa tekrar değerlendirilmesi önerilir.

Not: İşbu belge İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen, Sosyal Ve Girişimsel Olmayan Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurul Yönergesi temelinde kaleme alınmıştır.

Prof. Dr. Emir TAN

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Fen, Sosyal Ve Girişimsel Olmayan Sağlık
Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 85840981-044-E.22688
Konu : Önder ATAŞÇI (Tez Çalışması)

08/03/2018

SULTANGAZİ KAYMAKAMLIĞINA

İlgi : Önder ATAŞÇI' nın 06.03.2018 tarihli dilekçesi.

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Yüksek Lisans öğrencisi Önder ATAŞÇI' nın tez çalışması konusunda Valiliğimize sunmuş olduğu ilgi dilekçe ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Dilekçe ve eklerinin incelenerek, "İstanbul ili Sultangazi ilçesinde Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Uyum Süreci" konusunda yapılacak tez çalışmasında yasal mevzuat çerçevesinde ilgisine gerekli kolaylığın gösterilmesi hususunda,

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Ahmet ÖNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi yazı ve ekleri

T.C. SULTANGAZİ KAYMAKAMLIĞI İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ Evrenk - Arşiv Büro Amirliği	
SAYI	18/11508
TARİHİ	21 Mart 2018
BÜRO AMİRLİĞİNE İlçe Emniyet Müdürü	

Beşir Kaya
Önder ATAŞÇI 15-03-2018

T.C.
SULTANGAZİ KAYMAKAMLIĞI
09.03.2018
Sayı: 2663

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (idzTwd-sU3fj1-Iar0D1-rrALDU-DgpNMonf) kodunu yazınız.

Ankara Caddesi 34410 Cağaloğlu-Fatih/İstanbul
Telefon No: (212)455 59 00 Faks No: (212)512 20 86
e-Posta: yazisleri@istanbul.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.istanbul.gov.tr>

Bilgi için: Solmaz MEMUR
VERİ HAZIRLAMA VE KONT.İŞLETMENİ
Telefon No: